

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ

**Міністерство фінансів
України**

*Український державний
університет фінансів
та міжнародної торгівлі*

*Одеський інститут
фінансів*

**Міністерство транспорту
та зв'язку України**

*Одеська національна академія зв'язку
ім. О.С. Попова*

*Інститут економіки
та менеджменту*

ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ

у схемах і таблицях

Навчальний посібник

Одеса – 2012

УДК 658.15(075)
ББК 65.9(2)26я73
Ф59

Рецензенти:

Є.А. Бельтюков, доктор економічних наук, професор
(Одеський національний політехнічний університет);

С.К. Харічков, доктор економічних наук, професор

(Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України)

Фінансовий менеджмент у схемах і таблицях

Ф59 / [Квач Я.П., Орлов В.М., Орлова О.В., Толкачова Г.В.]; за ред. д.е.н., проф. В.М. Орлова. – Одеса: 2012. – 72 с.

Навчальний посібник "Фінансовий менеджмент у схемах і таблицях" складено відповідно до програми з дисципліни "Фінансовий менеджмент" з метою допомоги студентам у засвоєнні теоретичних питань фінансового менеджменту. Посібник складається з 12-ти розділів, в яких висвітлено: сутність і систему забезпечення фінансового менеджменту; функції та джерела отримання прибутку, визначення вартості грошей та оптимізації структури капіталу підприємства, управління інвестиціями, фінансові ризики, фінансове планування та антикризове фінансове управління на підприємстві.

Мета посібника – надати ґрунтовні знання з основних питань щодо управління фінансами підприємств за допомогою схем та таблиць.

У посібнику висвітлено сутність і систему забезпечення фінансового менеджменту, функції та джерела отримання прибутку, визначення вартості і структури капіталу підприємства та вартості грошей у схемах та таблицях. Посібник доповняє матеріал навчального посібника «Фінансовий менеджмент», виданий тим же колективом авторів у 2010 році, але розрахован на тих, хто якісніше засвоює матеріал, поданий у схемах та таблицях.

Видання розраховане на студентів, магістрів економічних спеціальностей усіх форм навчання, а також може бути корисним слухачам курсів підвищення кваліфікації, спеціалістам фінансово-економічних служб і керівникам підприємств усіх форм власності.

ЗМІСТ

Передмова.....	
Тема 1. Теоретичні та організаційні основи фінансового менеджменту.....	4
Тема 2. Система забезпечення фінансового менеджменту.....	8
Тема 3. Управління грошовими потоками на підприємстві.....	12
Тема 4. Концепція та інструментарій визначення вартості грошей	18
Тема 5. Управління прибутком.....	22
Тема 6. Управління активами.....	27
Тема 7. Вартість та оптимізація структури капіталу.....	33
Тема 8. Управління інвестиціями.....	38
Тема 9. Управління фінансовими ризиками.....	42
Тема 10. Аналіз фінансових звітів.....	47
Тема 11. Внутрішньо фірмове фінансове планування.....	52
Тема 12. Антикризове фінансове управління на підприємстві.....	55
Список використаної та рекомендованої літератури.....	

ПЕРЕДМОВА

Фінансовий менеджмент є важливою сферою діяльності в усіх видах бізнесу, включаючи банки й інших фінансові інституції, а також підприємницькі фірми і фірми роздрібної торгівлі.

Брігхем Євген

Геополітичні та економічні орієнтири інтеграції України у глобальне світове середовище потребують змін у сутності діяльності основної ланки, невід'ємної складової всієї економіки країни - підприємства.

Сьогодні будь-яке підприємство не може зберегти міцні ринкові позиції, забезпечити високий рівень конкурентоспроможності у довгостроковому і короткостроковому періодах та виконати стратегічні завдання в умовах жорсткої конкуренції, не налагодивши ефективної системи фінансового менеджменту. Виступаючи, як складова системи загального менеджменту, фінансовий менеджмент систематизує принципи і методи розроблення та реалізації управлінських рішень щодо формування, розподілу та використання фінансових ресурсів підприємства, організації та оптимізації його грошових потоків.

Нові умови господарювання змінюють стереотипи щодо підготовки сучасного керівника фінансової служби підприємства, тобто фінансового менеджера, який має широкий кругозір та системний погляд на проблеми фінансового забезпечення, творчо мислить і не боїться активно застосовувати інновації у сфері фінансового управління.

Метою навчального посібника «Фінансовий менеджмент у схемах та таблицях» є висвітлення основних питань курсу і спрямування студентів на самостійне опанування дисципліни.

Посібник розроблено у відповідності з текстом лекцій, які читаються в Одеській національній академії зв'язку ім. О.С. Попова та Одеському інституті фінансів УДУФМТ. Висвітлені в ньому питання охоплюють основні проблеми дисципліни «Фінансовий менеджмент» у відповідності з типовою програмою, що рекомендована Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України для використання в усіх вищих навчальних закладах України, навчальними планами яких передбачено вивчення даної дисципліни.

У навчальному посібнику реалізовано узагальнюючий підхід до вивчення дисципліни «Фінансовий

менеджмент», якому підпорядковано його структуру, що охоплює комплекс програмних питань з таких тем:

- теоретичні та організаційні основи фінансового менеджменту;
- система забезпечення фінансового менеджменту;
- управління грошовими потоками на підприємстві;
- концепція та інструментарій визначення вартості грошей;
- визначення вартості грошей у часі та її використання у фінансових розрахунках;
- управління прибутком;
- управління активами;
- вартість та оптимізація структури капіталу;
- управління інвестиціями;
- управління фінансовими ризиками;
- аналіз фінансових звітів;
- внутрішньо фірмове фінансове прогнозування та планування;
- антикризове фінансове управління на підприємстві.

Навчальний посібник «Фінансовий менеджмент у схемах і таблицях» доцільно використовувати поряд із підручниками та навчальними посібниками, з даної дисципліни.(див. рекомендовану літературу). Це допоможе цілеспрямовано засвоїти найважливіші теми даного курсу та звільнити лекції від надмірної описовості.

Лаконічність у вигляді схем та таблиць і доступність наведеного матеріалу дозволить ефективно усвідомити проблемний характер окремих положень дисципліни.

Матеріал, викладений у посібнику, дозволить активізувати пізнавальну діяльність при вивченні дисципліни, вивільнити час для практичної підготовки.

Посібник підготовлений колективом викладачів кафедри економіки підприємства та корпоративного управління, наукового інституту економіки та менеджменту ОНАЗ ім. О.С. Попова та кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту Одеського інституту фінансів УДУФМТ за редакцією доктора економічних наук, професора Орлова Василя Миколайовича.

Авторський колектив висловлюють щиру подяку рецензентам, фахівцям (ученим і практикам), які надали конструктивні пропозиції щодо покращення структури та змісту в процесі підготовки посібника, що сприяло підвищенню його якості.

Тема 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

План вивчення теми

- 1.1. Сутність фінансового менеджменту як елемента у системі управління підприємством.
- 1.2. Цілі та задачі, стратегія і тактика фінансового менеджменту.
- 1.3. Функції і принципи фінансового менеджменту.
- 1.4. Механізм фінансового менеджменту.

1.1. Сутність фінансового менеджменту як елемента у системі управління підприємством

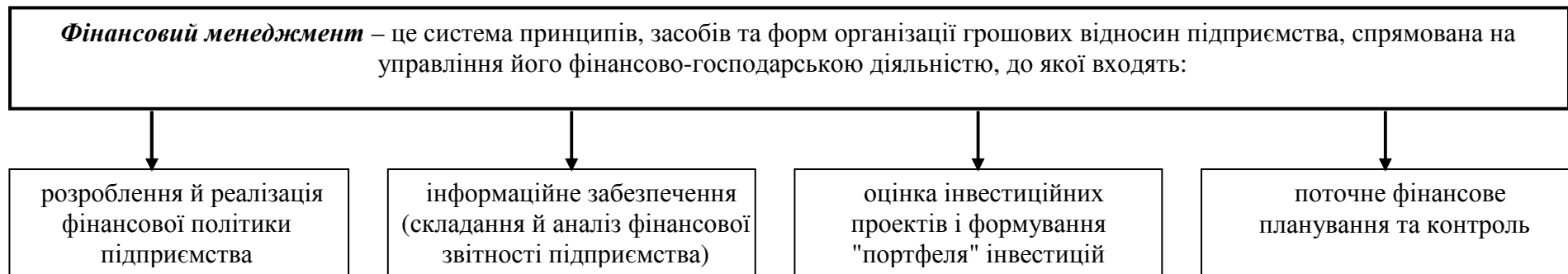

Рисунок 1.1 - Сутність фінансового менеджменту

Рисунок 1.2 - Мета фінансового менеджменту

1.2. Цілі та задачі, стратегія і тактика фінансового менеджменту

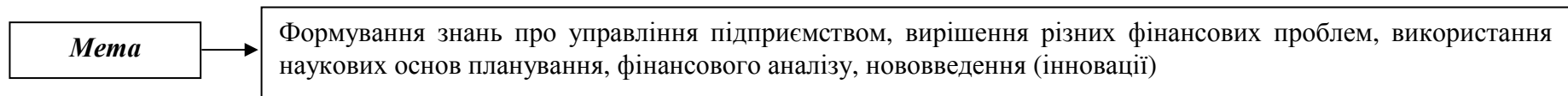

Рисунок 1.3 - Мета фінансового менеджменту

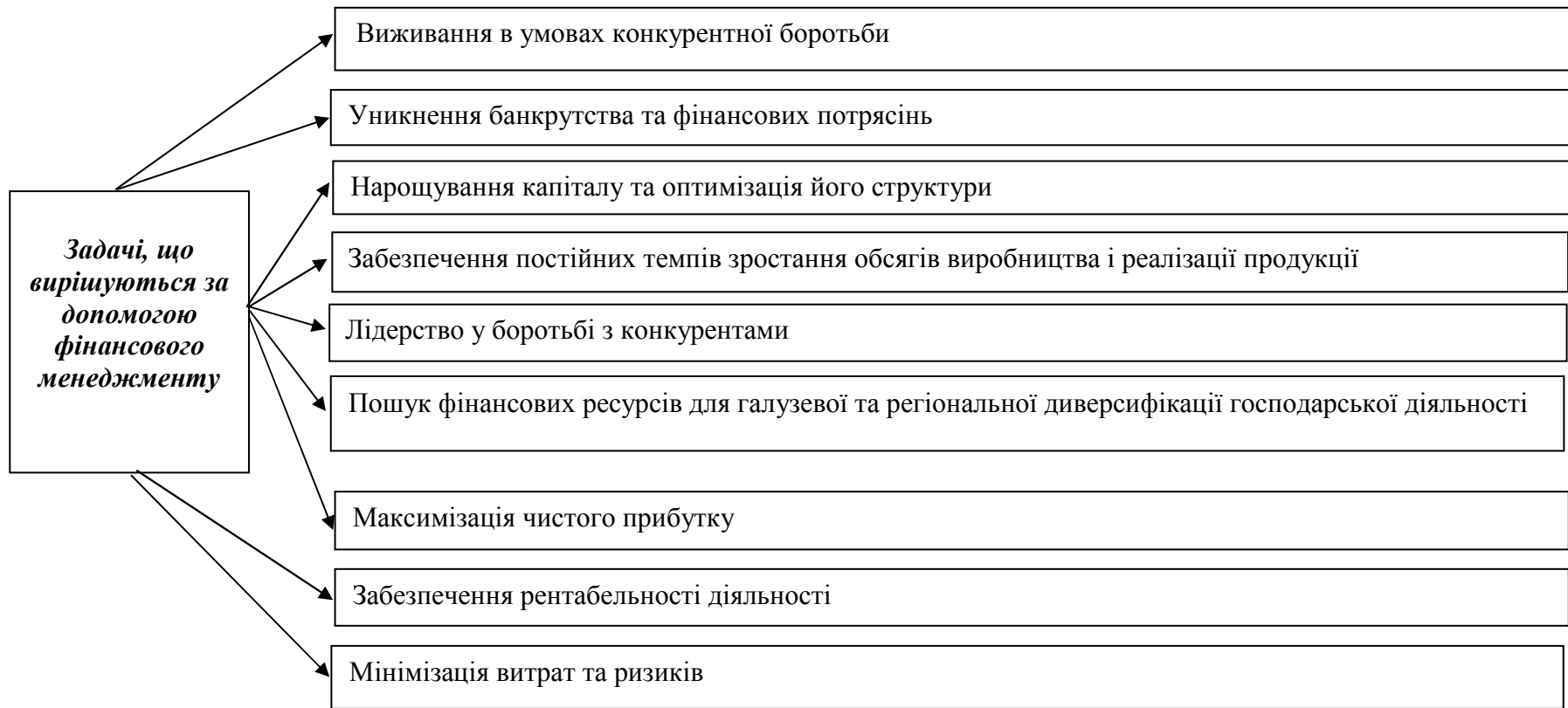

Рисунок 1.4 - Задачі фінансового менеджменту

Фінансова стратегія підприємства – система довгострокових цілей фінансової діяльності, що визначаються його фінансовою ідеологією та найбільш ефективними шляхами їх досягнення.

Процес формування фінансової стратегії підприємства здійснюється за такими етапами:

визначення загального періоду формування фінансової стратегії;

дослідження факторів зовнішнього фінансового середовища та кон'юнктури фінансового ринку;

формування стратегічних цілей фінансової діяльності підприємства;

конкретизація цільових показників фінансової стратегії за періодами її реалізації;

розробка фінансової політики за окремими аспектами фінансової діяльності;

розробка системи організаційно-економічних заходів щодо забезпечення реалізації фінансової стратегії;

оцінка ефективності розробленої фінансової стратегії;

Рисунок 1.5 - Стратегія та етапи фінансового менеджменту

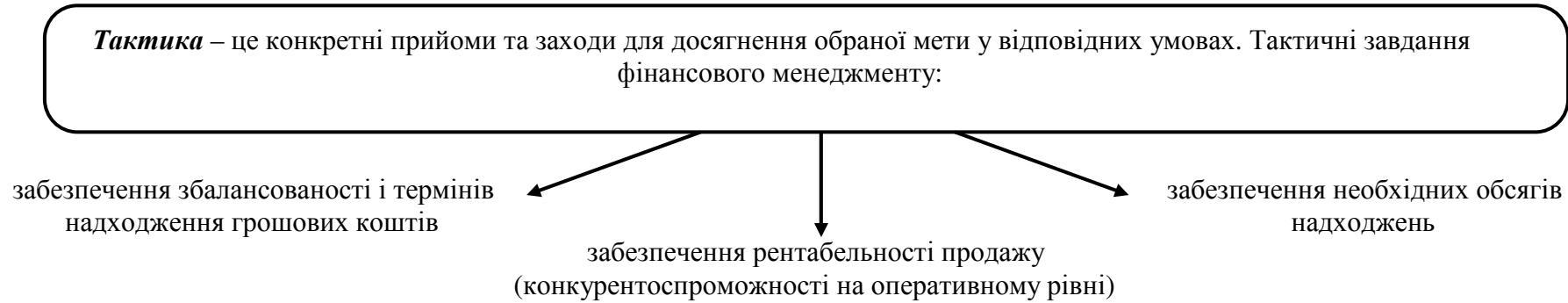

Рисунок 1.6 - Тактика фінансового менеджменту

1.3. Функції і принципи фінансового менеджменту

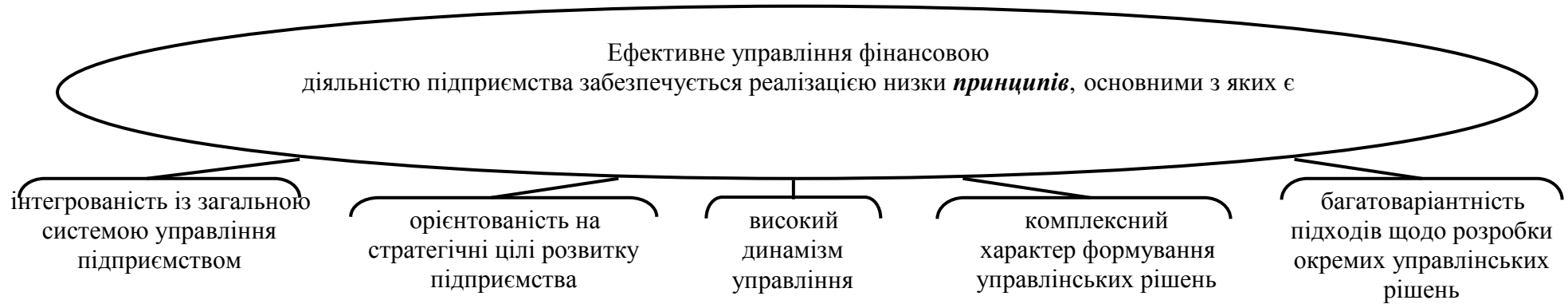

Рисунок 1.7 - Принципи фінансового менеджменту

Рисунок 1.8 - Функції фінансового менеджменту

1.4. Механізм фінансового менеджменту

Рисунок 1.9 - Структура механізму фінансового менеджменту підприємства

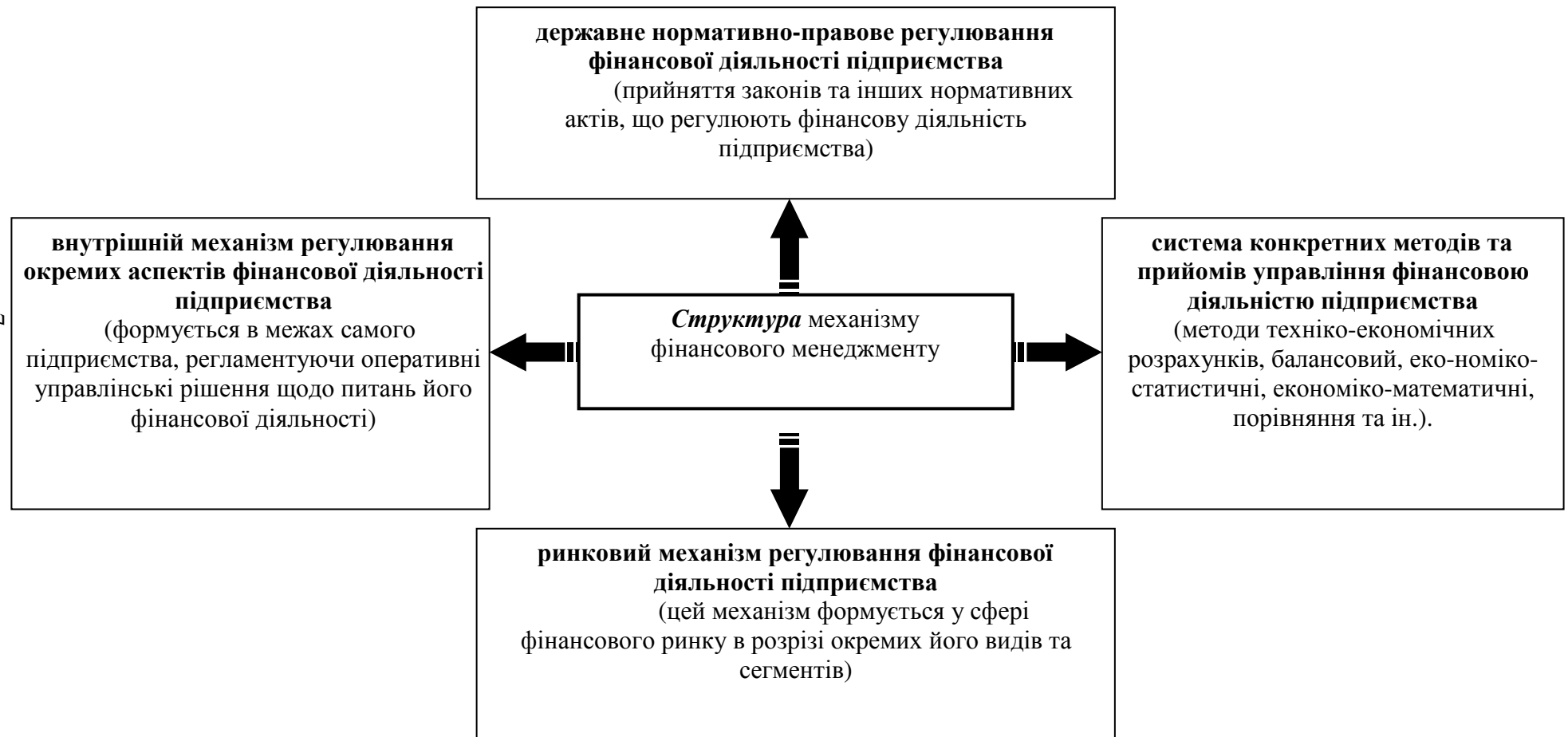

Рисунок 1.10 - Структура механізму фінансового менеджменту

Контрольні питання:

1. Сутність фінансового менеджменту.
2. Назвіть головну мету фінансового менеджменту та задачі, які розв'язуються в процесі досягнення цієї мети.
3. У чому полягає відмінність між стратегією і тактикою фінансового менеджменту.

Тема 2. СИСТЕМА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

План вивчення теми

- 2.1. Інформаційне забезпечення та його використання у фінансовому менеджменті.
- 2.2. Системи і методи фінансового аналізу.
- 2.3. Міжнародні принципи стандартизації фінансового обліку та звітності.

2.1. Інформаційне забезпечення та його використання у фінансовому менеджменті

8

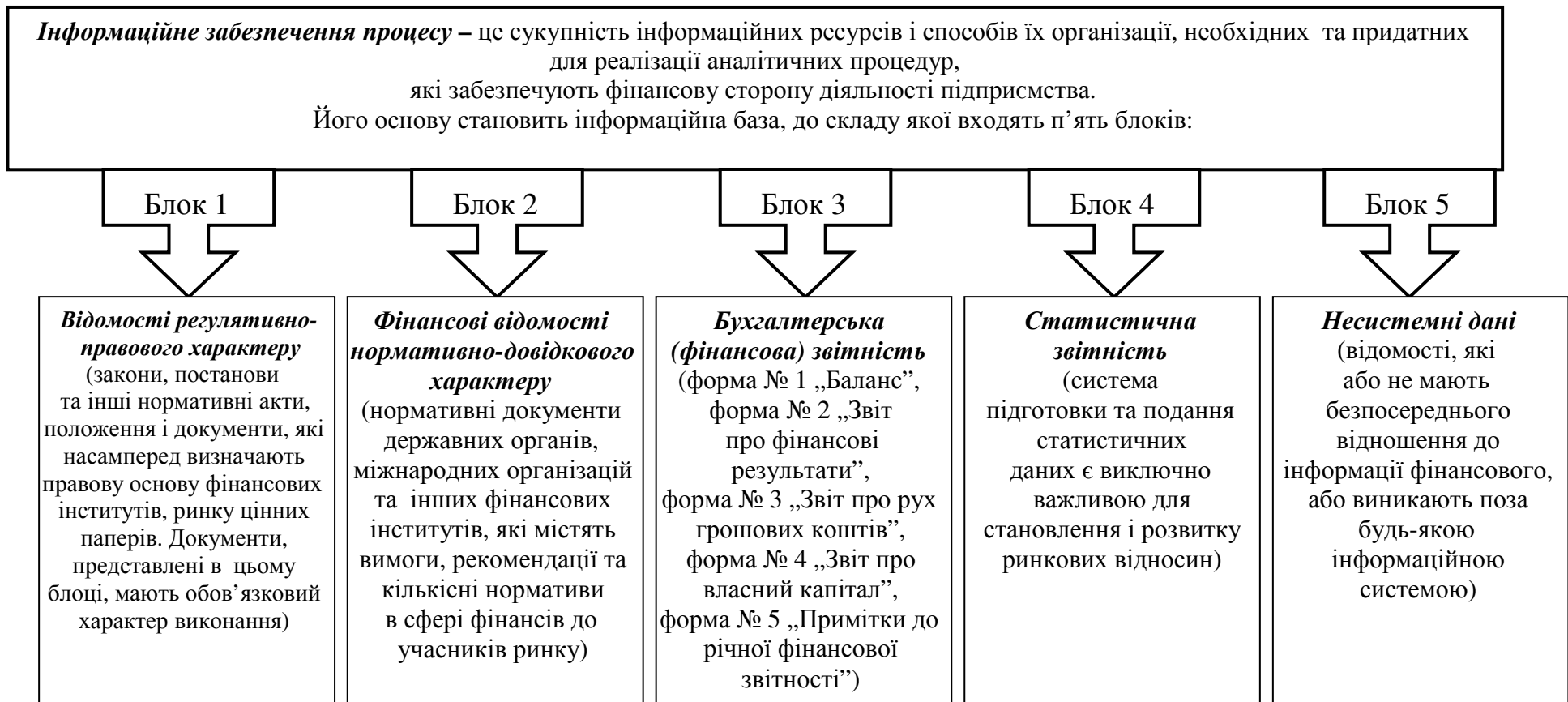

Рисунок 2.1 - Складові інформаційного забезпечення фінансового менеджменту

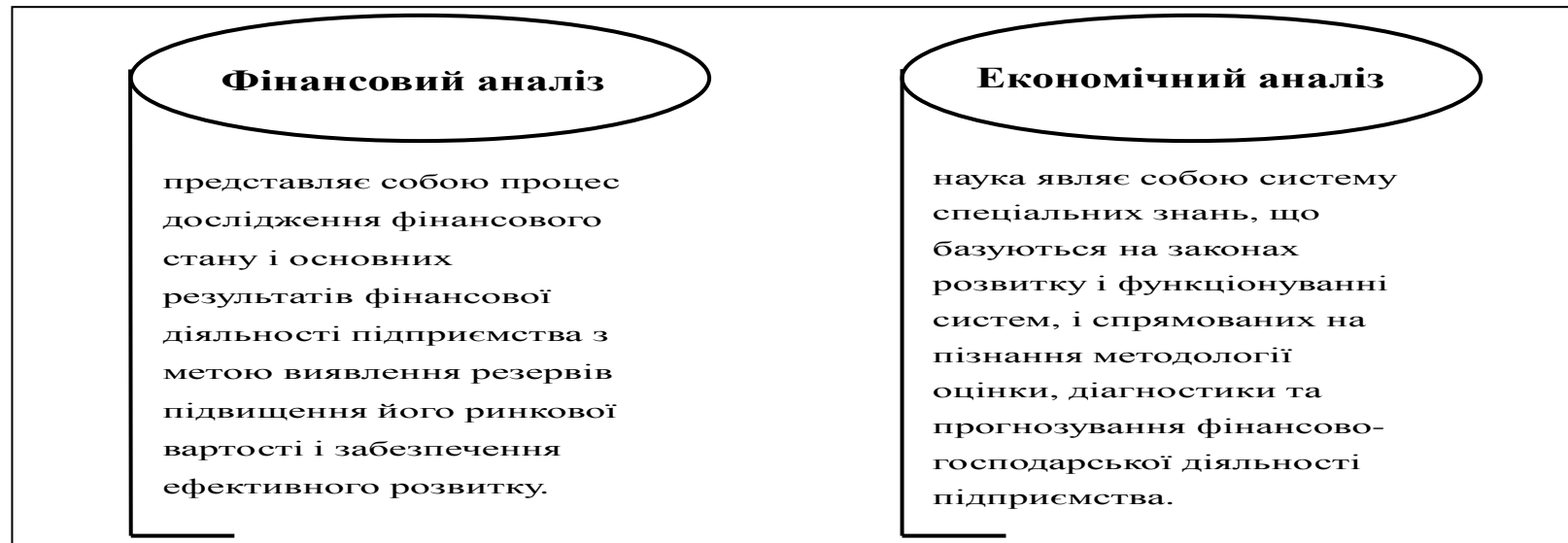

Рисунок 2.2 - Складові інформаційного забезпечення фінансового менеджменту

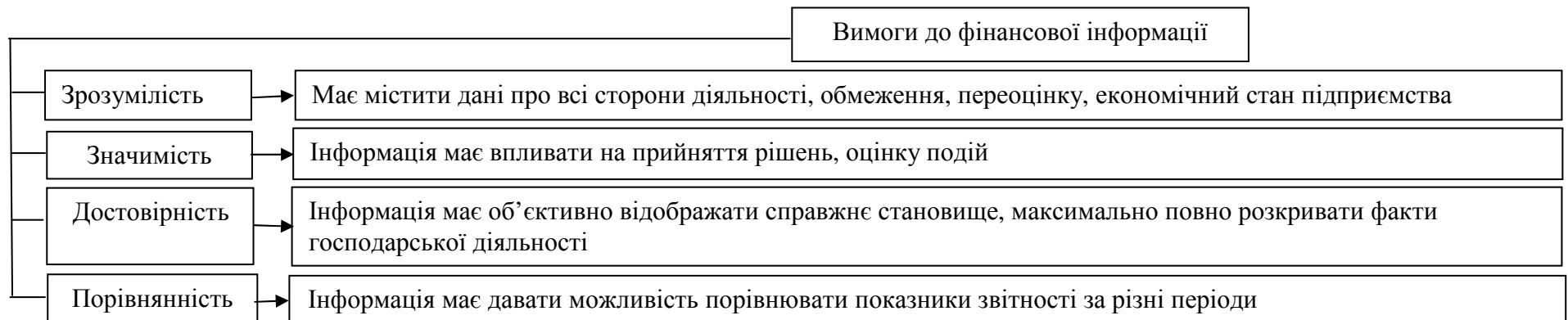

Рисунок 2.3 - Вимоги до фінансової інформації та їх зміст

2.2. Системи і методи фінансового аналізу

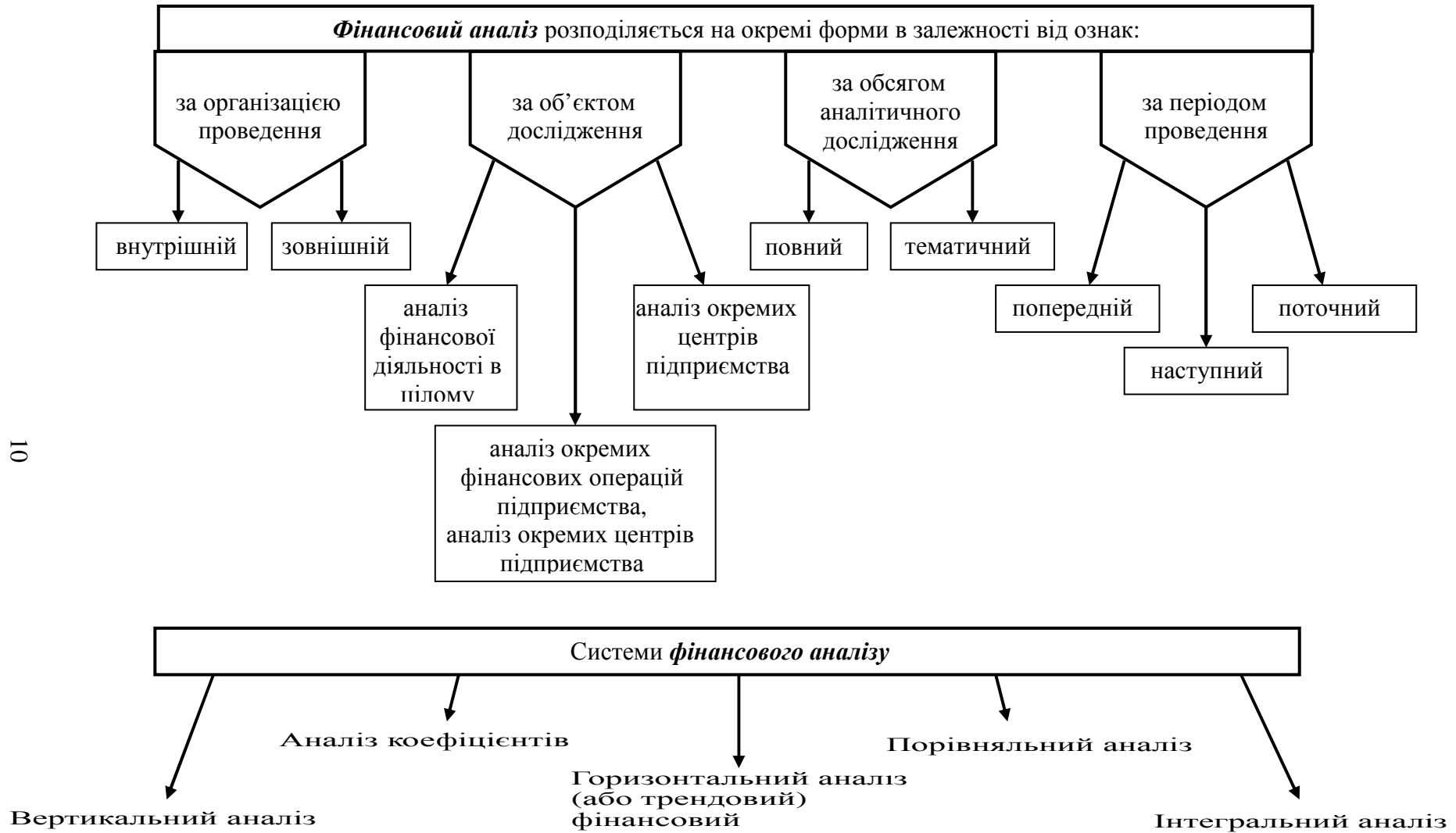

Рисунок 2.4 - Розподіл фінансового аналізу

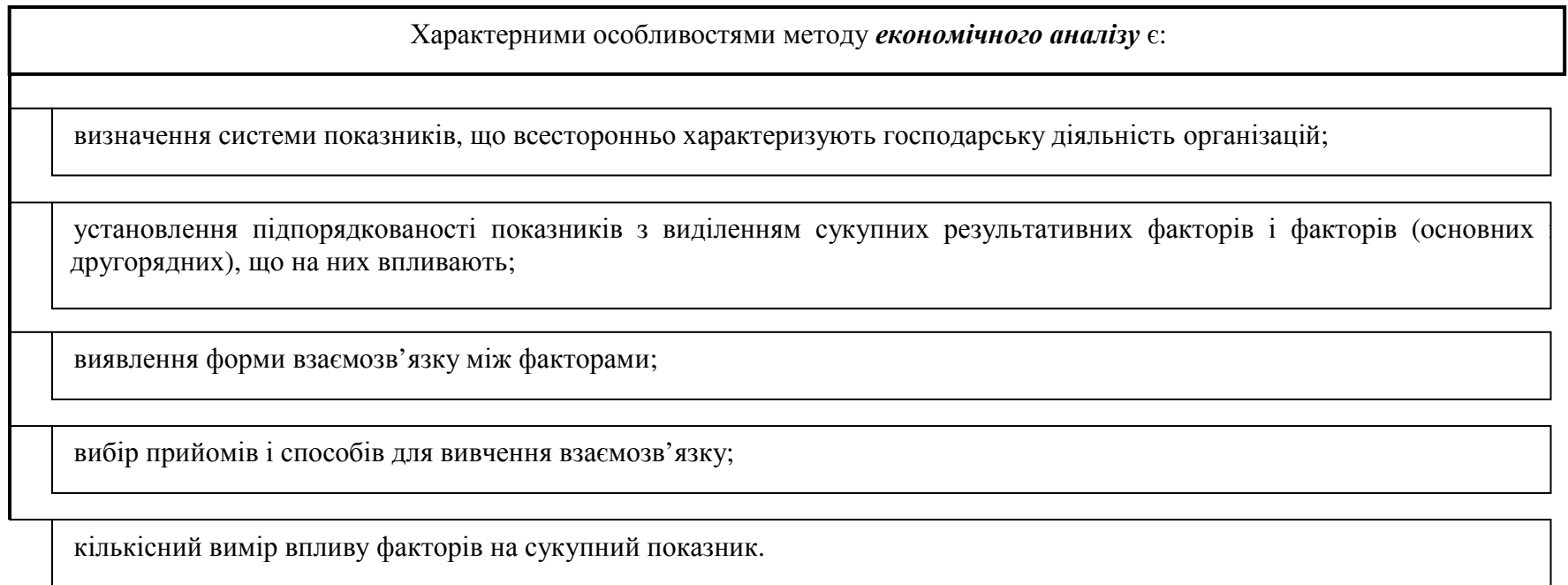

Рисунок 2.5 - Характерні особливості методу економічного аналізу

Фінансовий аналіз представляє собою процес дослідження фінансового стану й основних результатів фінансової діяльності підприємства з метою виявлення резервів підвищення його ринкової вартості і забезпечення ефективного розвитку

Економічний аналіз як наука являє собою систему спеціальних знань, що базуються на законах розвитку і функціонуванні систем, і спрямованих на пізнання методології оцінки, діагностики та прогнозування фінансово-господарської діяльності підприємства

2.3. Міжнародні принципи стандартизації фінансового обліку та звітності

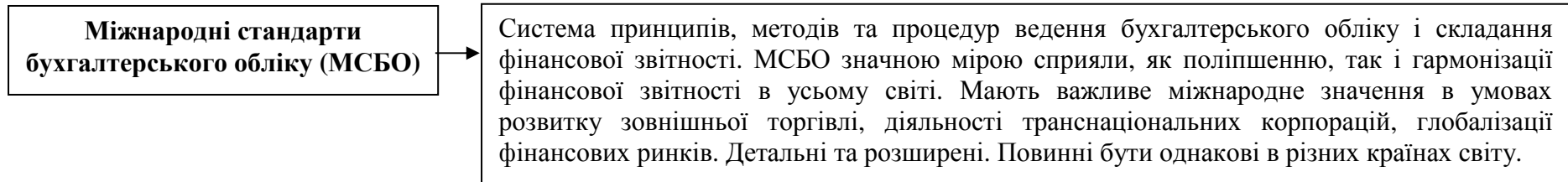

Рисунок 2.6 - Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку

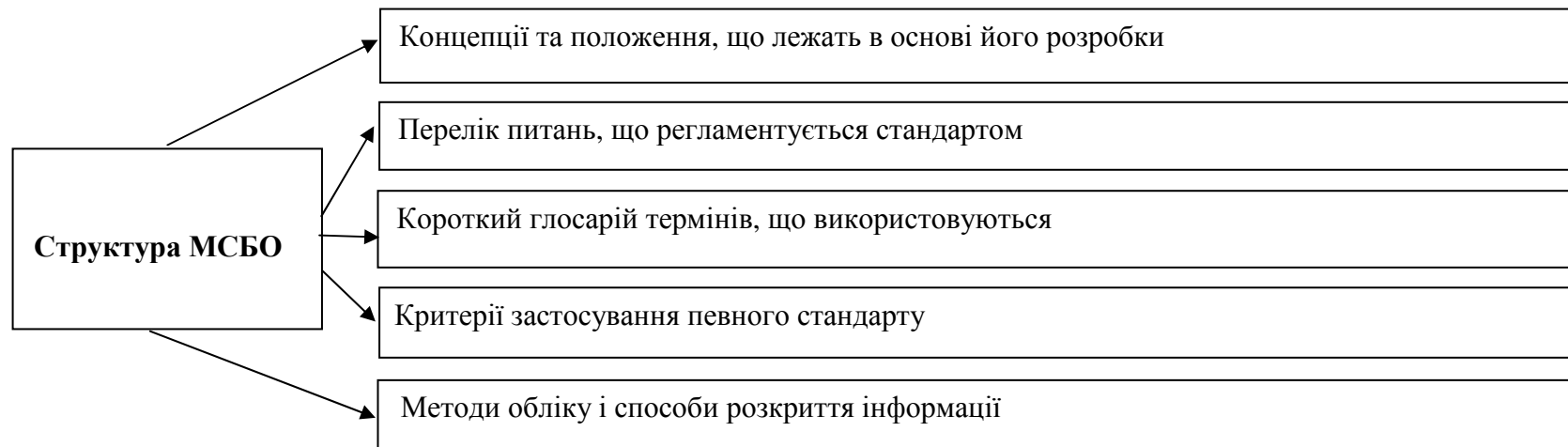

Рисунок 2.7 - Структура МСБО

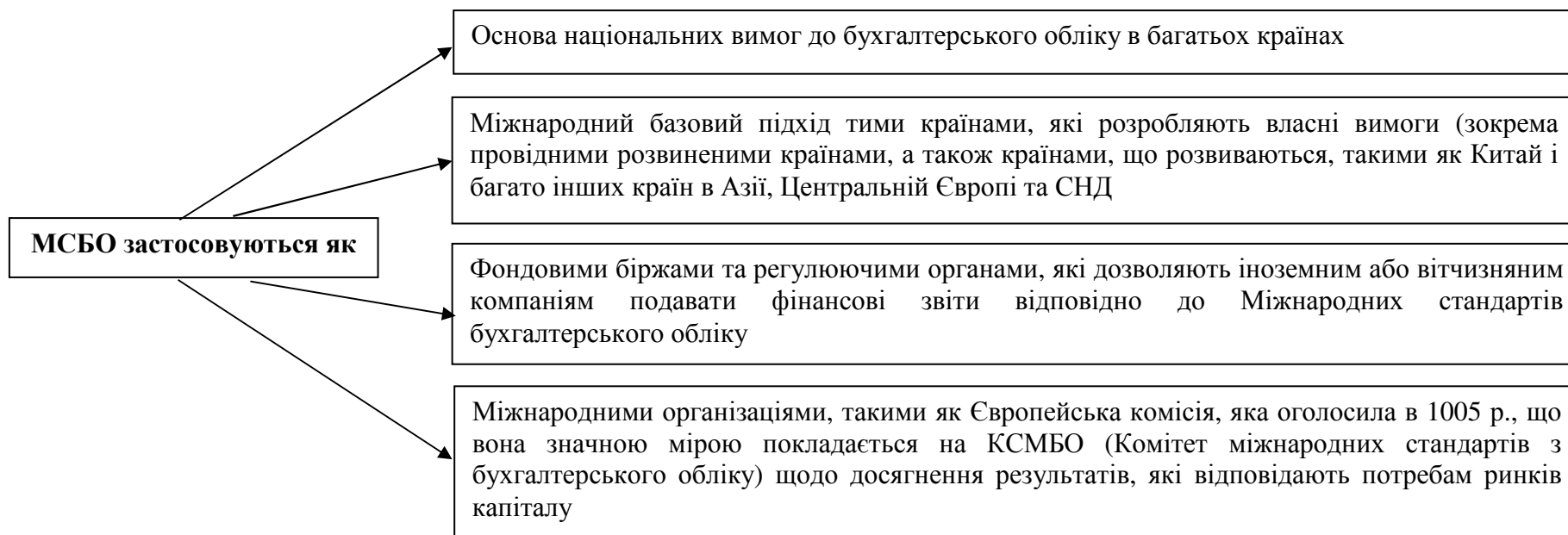

Рисунок 2.8 - Застосування МСБО

Контрольні питання:

1. Що являє собою основу інформаційного забезпечення?
2. Що являє собою фінансовий аналіз?
3. Які основні системи фінансового аналізу?
4. Назвати мету і принципи бухгалтерського обліку?

Тема 3. УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

План вивчення теми

- 3.1. Концепція грошового потоку як самостійного об'єкта фінансового управління.
- 3.2. Класифікація грошових потоків підприємства.
- 3.3. Управління грошовими потоками і його принципи.
- 3.4. Методи оптимізації грошових потоків підприємства.
- 3.5. Прогнозування, надходження і використання грошових коштів у фінансовій діяльності.

3.1. Концепція грошового потоку як самостійного об'єкта фінансового управління

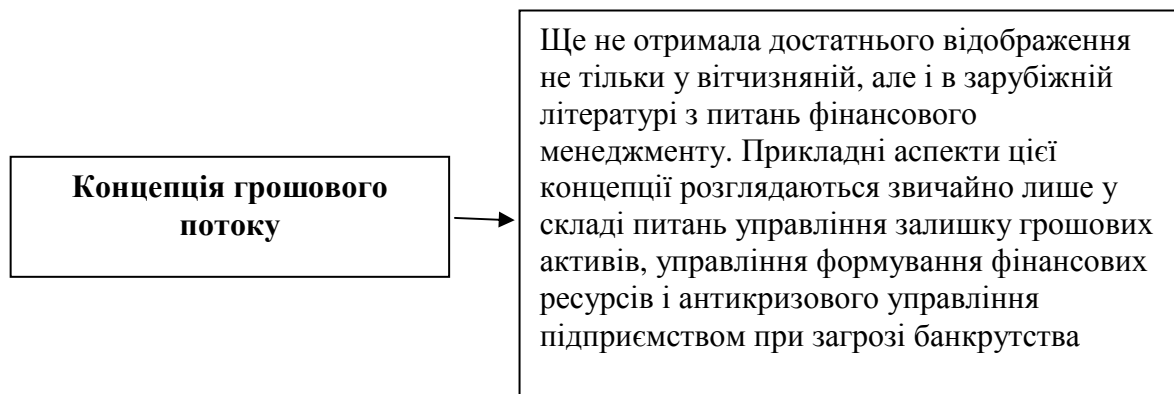

Рисунок 3.1 - Концепція грошового потоку

3.2. Класифікація грошових потоків підприємства

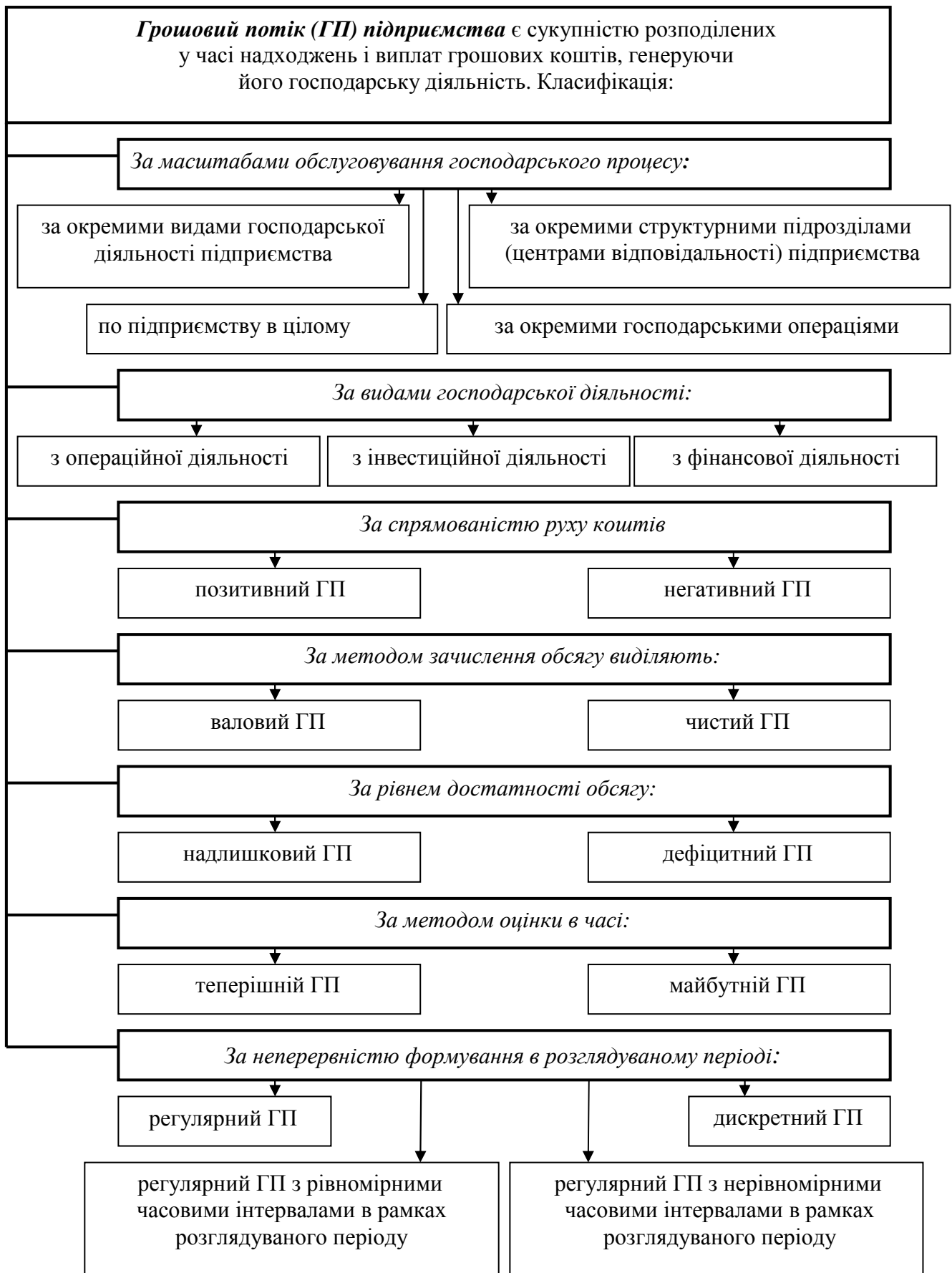

Рисунок 3.2 - Грошовий потік підприємства

3.3. Управління грошовими потоками і його принципи

Рисунок 3.3 - Мета, етапи та принципи управління грошовими потоками

3.4. Методи оптимізації грошових потоків підприємства

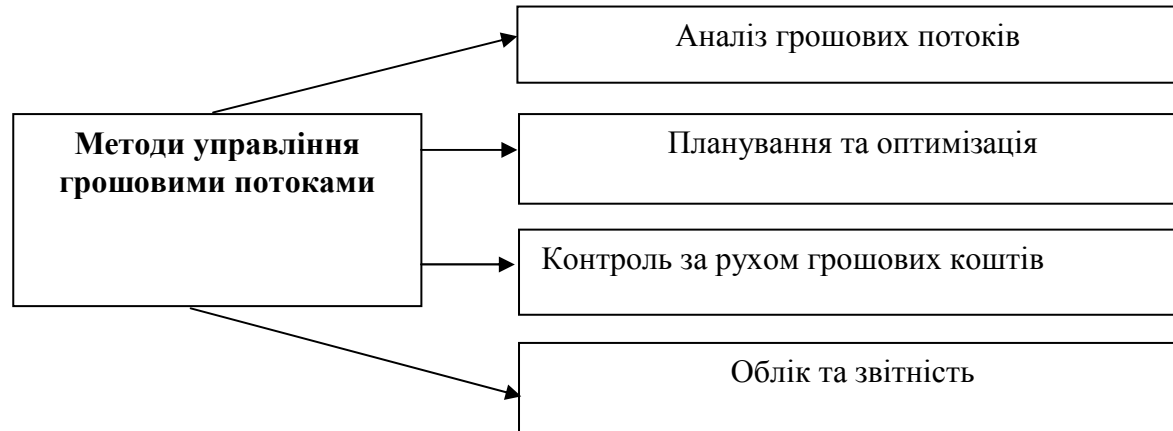

Рисунок 3.4 - Методи управління грошовими потоками

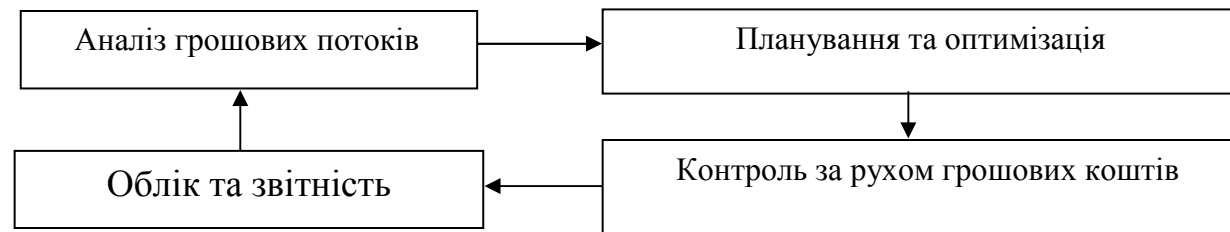

Рисунок 3.5 - Методи управління грошовими потоками

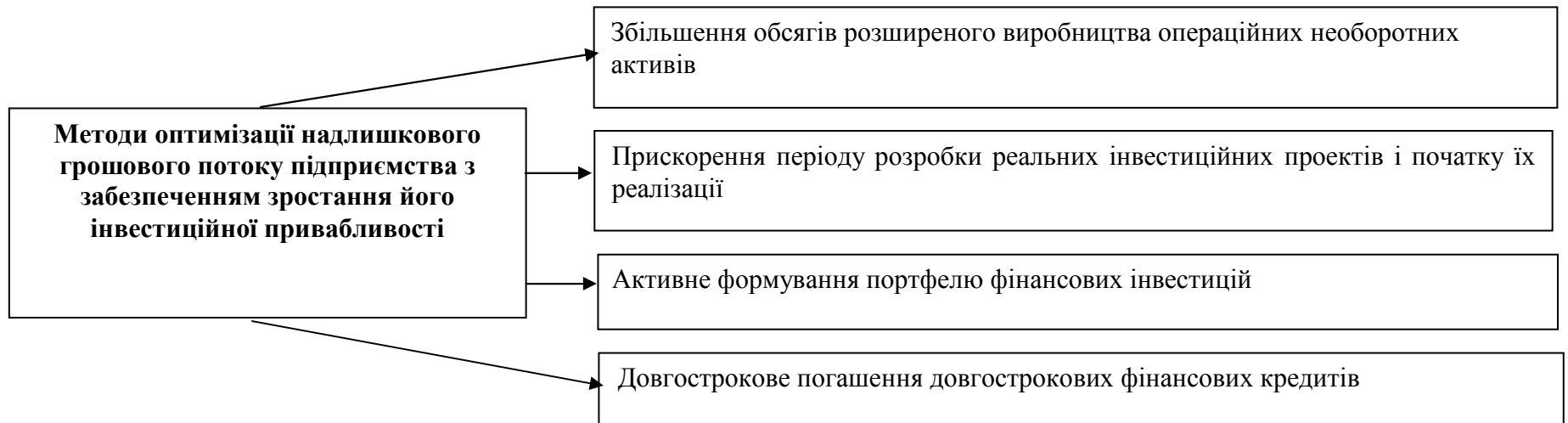

Рисунок 3.6 - Методи оптимізації грошових потоків

3.5. Прогнозування, надходження і використання грошових коштів у фінансовій діяльності

Основною метою розробки плану надходження і використання грошових коштів (ГК) є прогнозування в часі валових і чистих грошових потоків підприємства в розрізі окремих видів його господарської діяльності і забезпечення постійної платоспроможності на всіх етапах планового періоду

Етапи надходження і використання грошових коштів:

1 етап

прогнозується надходження і використання ГК з операційної діяльності підприємства, тому що низка результативних показників цього плану слугує вихідною передумовою розробки окремих складових його частин

2 етап

розробляються планові показники надходження і використання ГК з інвестиційної діяльності підприємства (з урахуванням чистого грошового потоку з операційної діяльності)

3 етап

розробляються планові показники надходження і використання ГК з фінансової діяльності, яка повинна забезпечити джерела зовнішнього фінансування операційної та інвестиційної діяльності в попередньому періоді

4 етап

прогнозується валовий і чистий ГП, а також динаміка залишкових грошових коштів по підприємству в цілому:

$$ЧГП = ПГП - НГП,$$

де **ЧГП** – чистий грошовий потік;
ПГП – позитивний грошовий потік;
НГП – негативний грошовий потік

15

Зовнішні фактори:

Внутрішні фактори:

- життєвий цикл підприємства
- тривалість операційного циклу
- сезонність виробництва і реалізації продукції
- невідкладність інвестиційних програм
- амортизаційна політика підприємства

- кон'юнктура фондового ринку
- кон'юнктура товарного ринку
- система оподаткування підприємства
- існуюча практика кредитування постачальників і покупців продукції
- система розрахункових операцій господарських суб'єктів
- доступність фінансового кредиту
- можливість залучення засобів безплатного напрямку

Рисунок 3.7 - План надходження грошових коштів, внутрішні та зовнішні фактори

Основні положення щодо управління ГП підприємства:

- ГП обслуговують здійснення господарської діяльності підприємства майже в усіх її аспектах.
- Ефективне управління ГП забезпечує фінансову рівновагу підприємства в процесі його стратегічного розвитку.
- Раціональне формування ГП сприяє підвищенню ритмічності здійснення операційного процесу підприємства, забезпечує зростання обсягу виробництва і реалізації його продукції.
- Ефективне управління ГП дозволяє скоротити потребу підприємства в позиковому капіталі.
- Управління ГП визначається важливим фінансовим важелем забезпечення прискорення обороту капіталу підприємства.
- Ефективне управління ГП забезпечує зниження ризику платіжездатності.
- Активні форми управління ГП дозволяють отримати додатковий прибуток, генерованого безпосередньо його грошовими активами.

Методи оптимізації надлишкового грошового потоку підприємства з забезпеченням зростання його інвестиційної активності. У системі методів розрізняють:

збільшення обсягів розширеного виробництва операційних необоротних активів

прискорення періоду розробки реальних інвестиційних проектів і початку їх реалізації

активне формування портфеля фінансових інвестицій

довгострокове погашення довгострокових фінансових кредитів

Рисунок 3.8 - Основні положення та методи оптимізації ГП

Контрольні питання:

1. Дайте визначення поняття «грошовий потік»?
2. У чому полягає сутність концепції грошового потоку підприємства (ГПП)?
3. Як класифікують ГПП?
4. Які основні етапи охоплює процес управління ГПП?
5. Назвіть фактори, що впливають на оптимізацію ГП.
6. Перелічіть послідовність надходження і використання грошових коштів.

Тема 4. КОНЦЕПЦІЯ ТА ІНСТРУМЕНТАРІЙ ВИЗНАЧЕННЯ ВАРТОСТІ ГРОШЕЙ

План вивчення теми

- 4.1. Оцінки вартості грошей в часі.
- 4.2. Розрахунок вартості грошей з урахуванням інфляції.
- 4.3. Вартість грошей з урахуванням ризику.
- 4.4. Методичний інструментарій з оцінки ліквідності.

4.1. Оцінки вартості грошей в часі

Ціна грошей змінюється у часі. Чим раніше отримані гроші, тим більшу вартість вони мають. Гроші, які інвестуються в проекти, можуть принести значний дохід, але можуть і втратити свою вартість внаслідок ризику, інфляції. Тому підприємці, кредитори хочуть знати майбутню вартість грошей або сьогоднішню вартість майбутніх доходів з урахуванням ризику.

У фінансових розрахунках використовуються математичні методи приведення надходжень майбутніх періодів до теперішнього періоду (метод дисконтування — discounting), а також визначення майбутньої вартості грошового потоку за формулою простих або складних відсотків (метод нарощування, або компаундування — compounding).

Вартість грошей полягає в тому, що вона з часом змінюється з урахуванням норми прибутку на фінансовому ринку, в якості якої звичайно виступає норма позикового відсотка

Інструментарій

з оцінки вартості грошей за простими відсотками

- При розрахунку суми простого відсотка в процесі нарощення вартості
- При розрахунку суми простого відсотка в процесі дисконтування вартості

з розрахунку зі складним відсотком

- При розрахунку майбутньої суми вкладу в процесі його нарощення за складним відсотком
- При розрахунку справжньої вартості грошових коштів у процесі дисконтування за складними відсотками
- При визначенні середньої відсоткової ставки, що використовується в розрахунках вартості грошових коштів за складними відсотками
- Тривалість загального періоду платежів, виражена кількістю за складними відсотками
- Визначення ефективної відсоткової ставки в процесі нарощення вартості грошових коштів за складними відсотками

з вартості грошей при ануїтеті

- При розрахунку майбутньої вартості ануїтету на умовах попередніх платежів
- При розрахунку майбутньої вартості ануїтету на умовах наступних платежів
- При розрахунку справжньої вартості ануїтету на умовах попередніх платежів
- При розрахунку справжньої вартості ануїтету на умовах наступних платежів
- При розрахунку окремого платежу при заданій майбутній вартості ануїтету
- При розрахунку розміру окремого платежу при заданій поточній

18

Рисунок 4.1 - Інструментарій урахування інфляції вартості грошей

Концепція та методика урахування фактора ризику

Рисунок 4.2 - Концепція та методика урахування фактора ризику

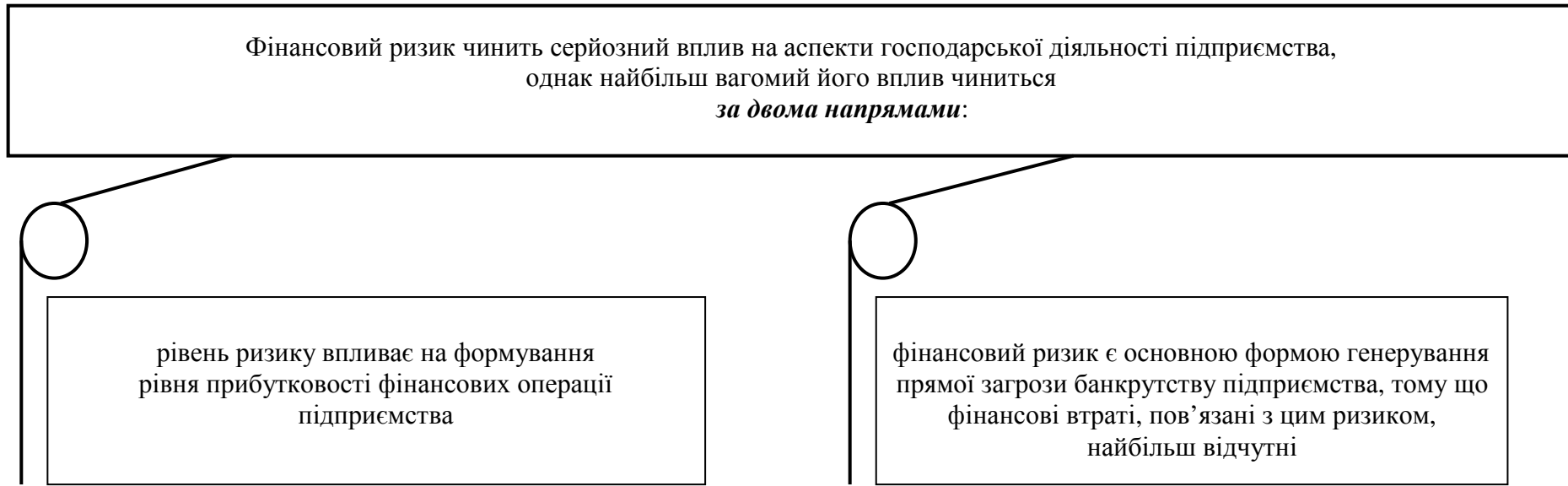

Рисунок 4.3 - Напрями фінансового ризику

Фінансовий ризик виникає у випадку, коли підприємства вступають у відносини з різними фінансовими інститутами (банками, інвестиційними, страховими, факторинговими, лізинговими компаніями, біржами та ін.). Причинами такого ризику є інфляційні фактори, збільшення середнього рівня банківського та депозитного процентів, зменшення вартості цінних паперів тощо. Масштаби фінансового ризику в тих підприємств, які є професійними учасниками фінансового ринку, як правило, значно більші

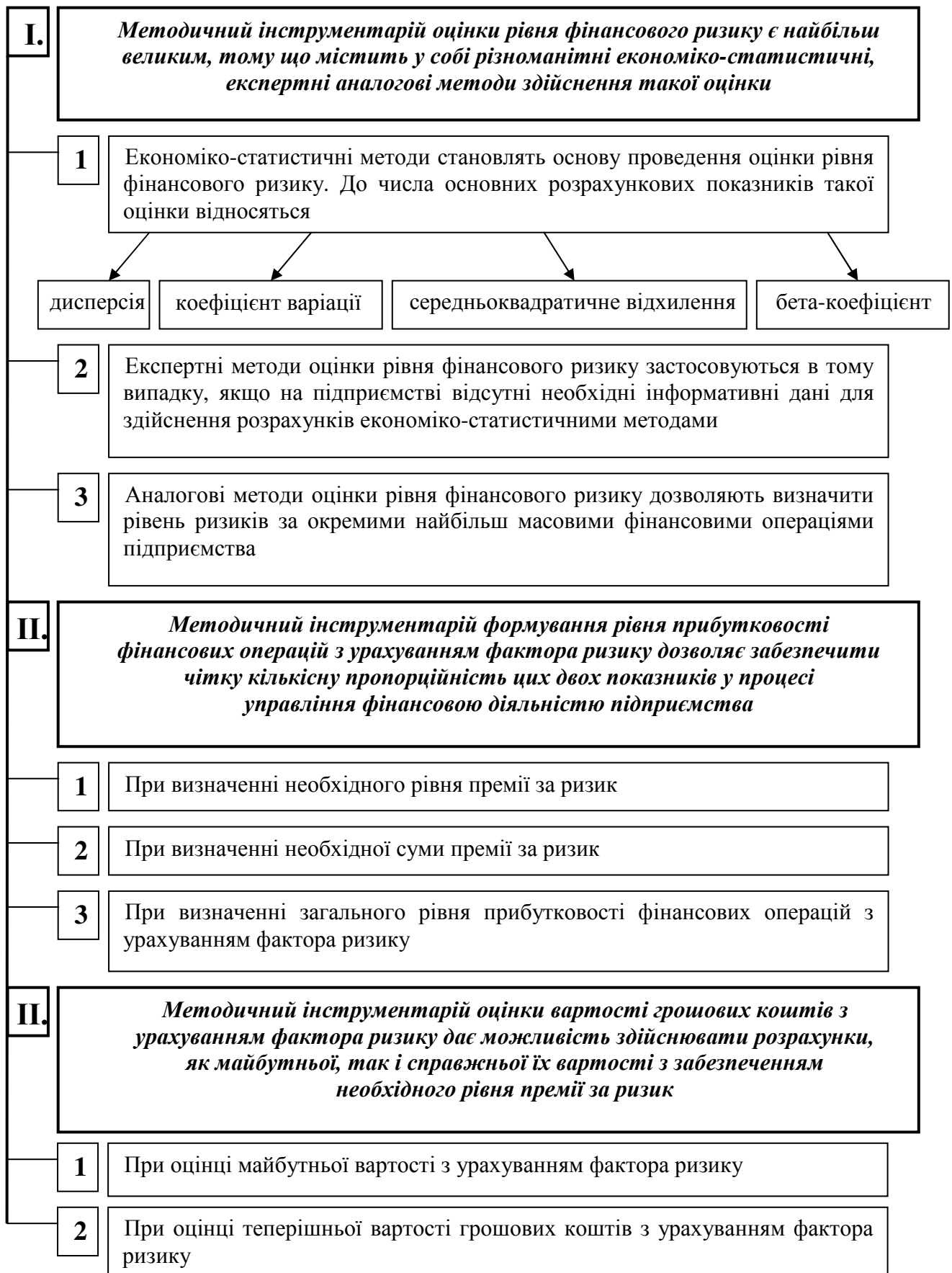

Рисунок 4.4 - Інструментарій урахування інфляції вартості грошей

4.2. Розрахунок вартості грошей з урахуванням інфляції

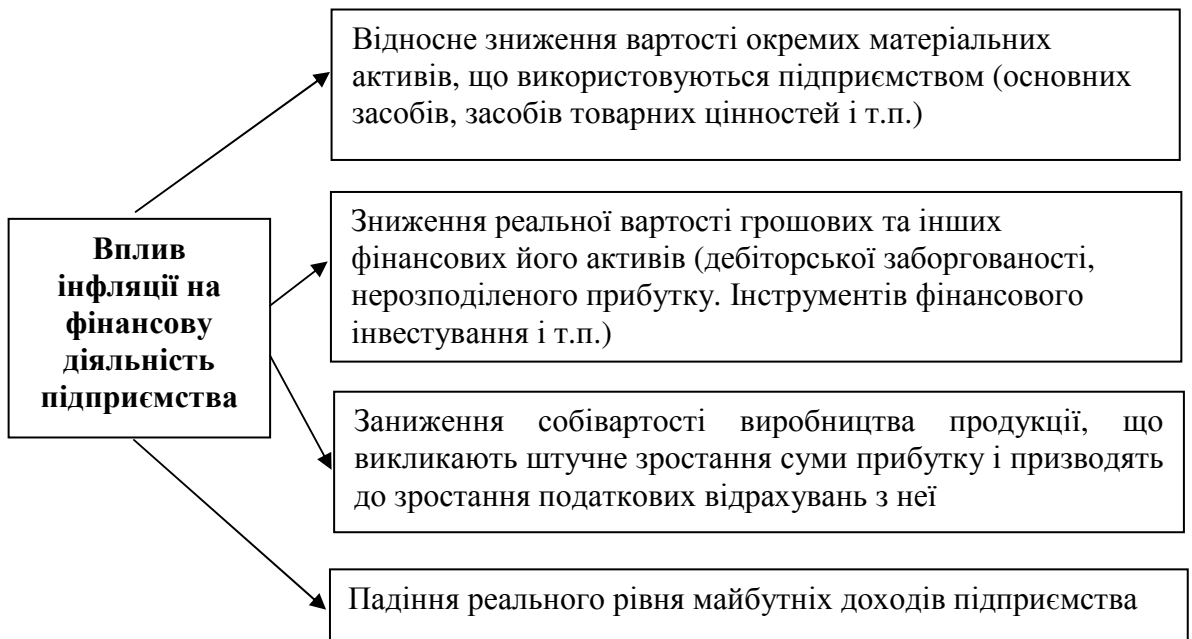

Рисунок 4.5 - Вплив інфляції на фінансову діяльність підприємства

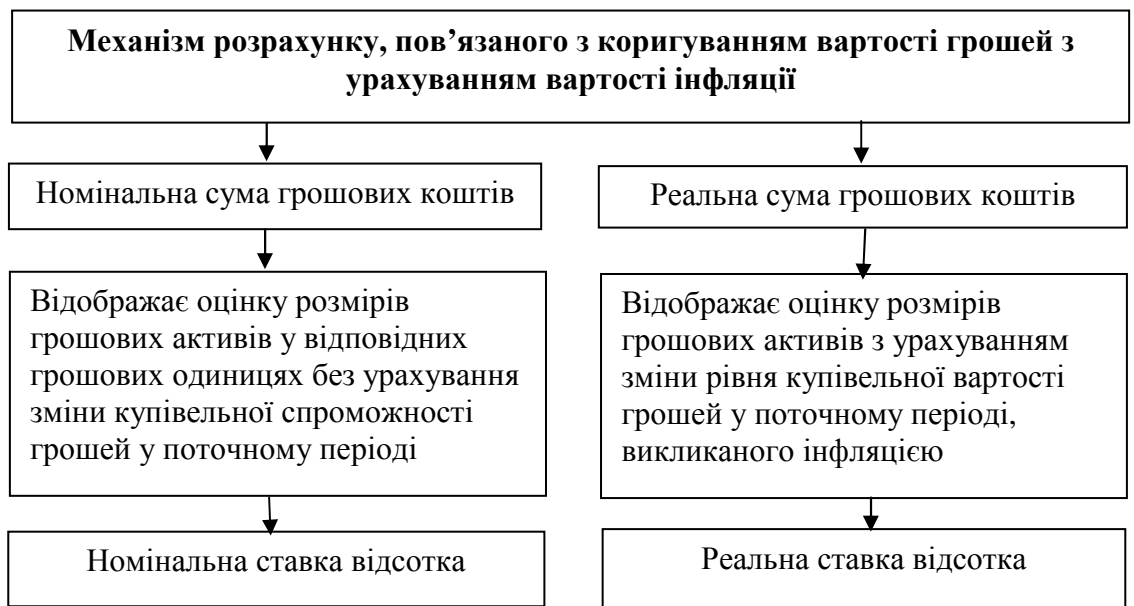

Рисунок 4.6 - Механізм розрахунку, пов'язаного з коригуванням вартості грошей з урахуванням вартості інфляції

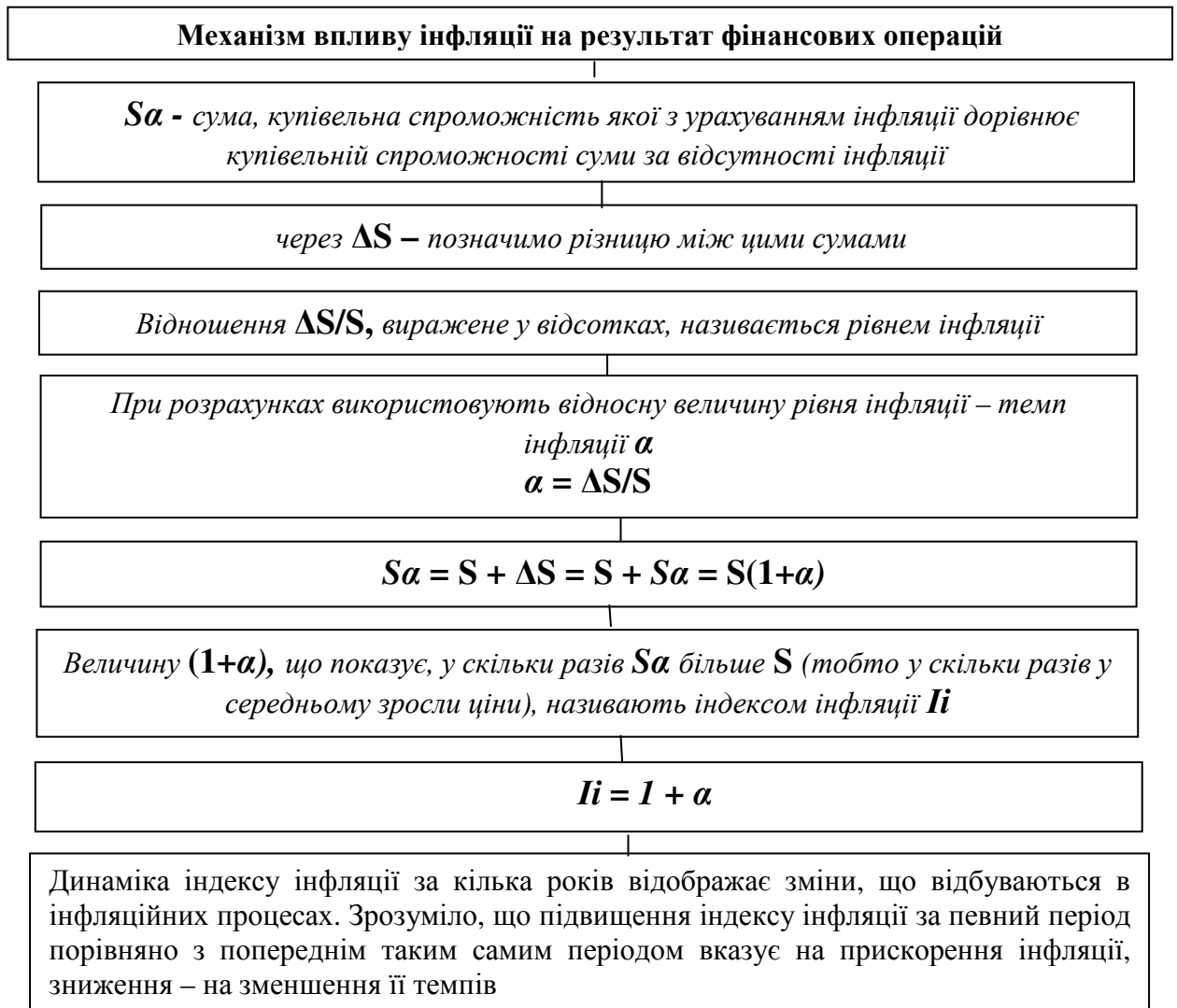

Рисунок 4.7 - Механізм впливу інфляції на результат фінансових операцій

4.3. Вартість грошей з урахуванням ризику

Ризики, що супроводжують фінансову діяльність, постійно функціонують на підприємстві і тому вимагають серйозної уваги з боку фінансових менеджерів

Концепція обліку фактора ризику полягає в об'єктивній оцінці його рівня, з метою забезпечення формування необхідного рівня прибутковості фінансових операцій і розробки системи заходів, що мінімізують його негативні фінансові наслідки для господарської діяльності підприємства

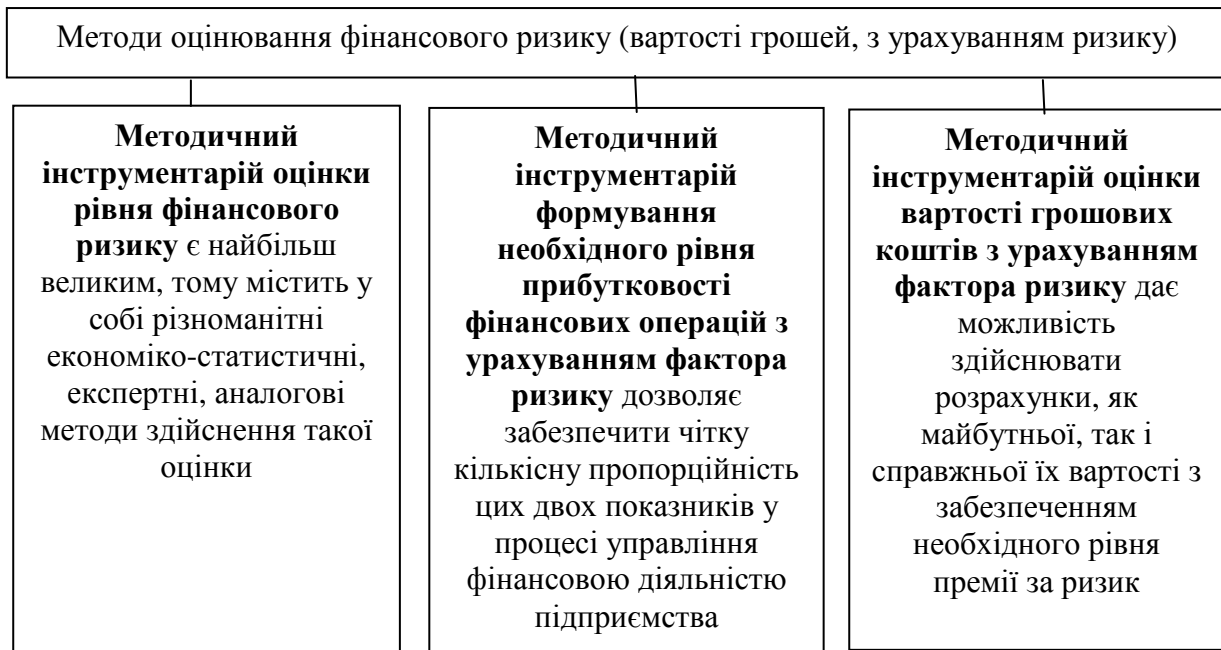

Рисунок 4.8 - Методи оцінювання фінансового ризику (вартості грошей, з урахуванням ризику)

4.4. Методичний інструментарій з оцінки ліквідності

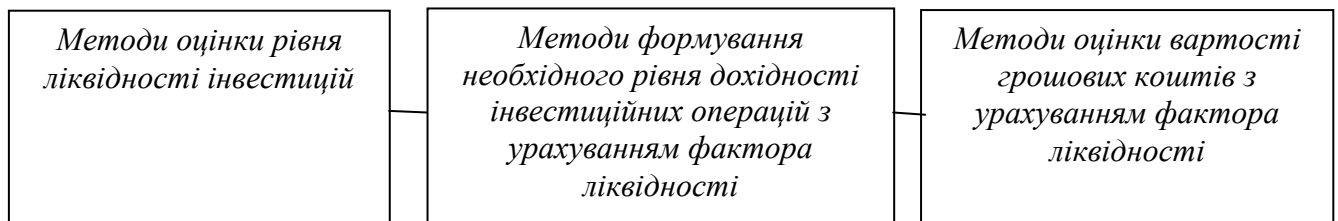

Рисунок 4.9 - Методичний інструментарій

Контрольні питання:

1. У чому полягає концепція вартості грошей у часі?
2. Як впливає інфляція на фінансову діяльність підприємства?
3. У чому полягає концепція урахування фактора інфляції?
4. Що таке фінансовий ризик і як він проявляється?
5. В чому сутність концепції оцінки фактора ліквідності?
6. Що таке фінансові вкладення? Як вони класифікуються?
7. Розкажіть про методи оцінки рівня ліквідності інвестицій.
8. Розкажіть про методи оцінки вартості грошових коштів з урахуванням фактора ліквідності.

Тема 5. УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ

План вивчення теми

- 5.1. Зміст і задачі управління прибутком.
- 5.2. Управління формуванням прибутку.
- 5.3. Варіанти розрахунку прибутку. Операційний леверидж.
- 5.4. Розробка цінової політики та її оптимізація на підприємстві.
- 5.5. Управління розподілом та використанням чистого прибутку.

5.1. Зміст і задачі управління прибутком

Рисунок 5.1 - Класифікація видів прибутку

5.2. Управління формуванням прибутку

Прибуток найбільш повно відображає фінансовий результат підприємницької діяльності, забезпечує фінансування розширеного виробництва, соціально-економічного розвитку підприємства, є джерелом матеріального заохочення працівників і базою для розрахунків показників інвестиційної привабливості підприємства. Прибуток є джерелом формування доходів державного бюджету і в цій якості узгоджує інтереси держави і підприємницьких структур

Рисунок 5.2 - Характеристика прибутку

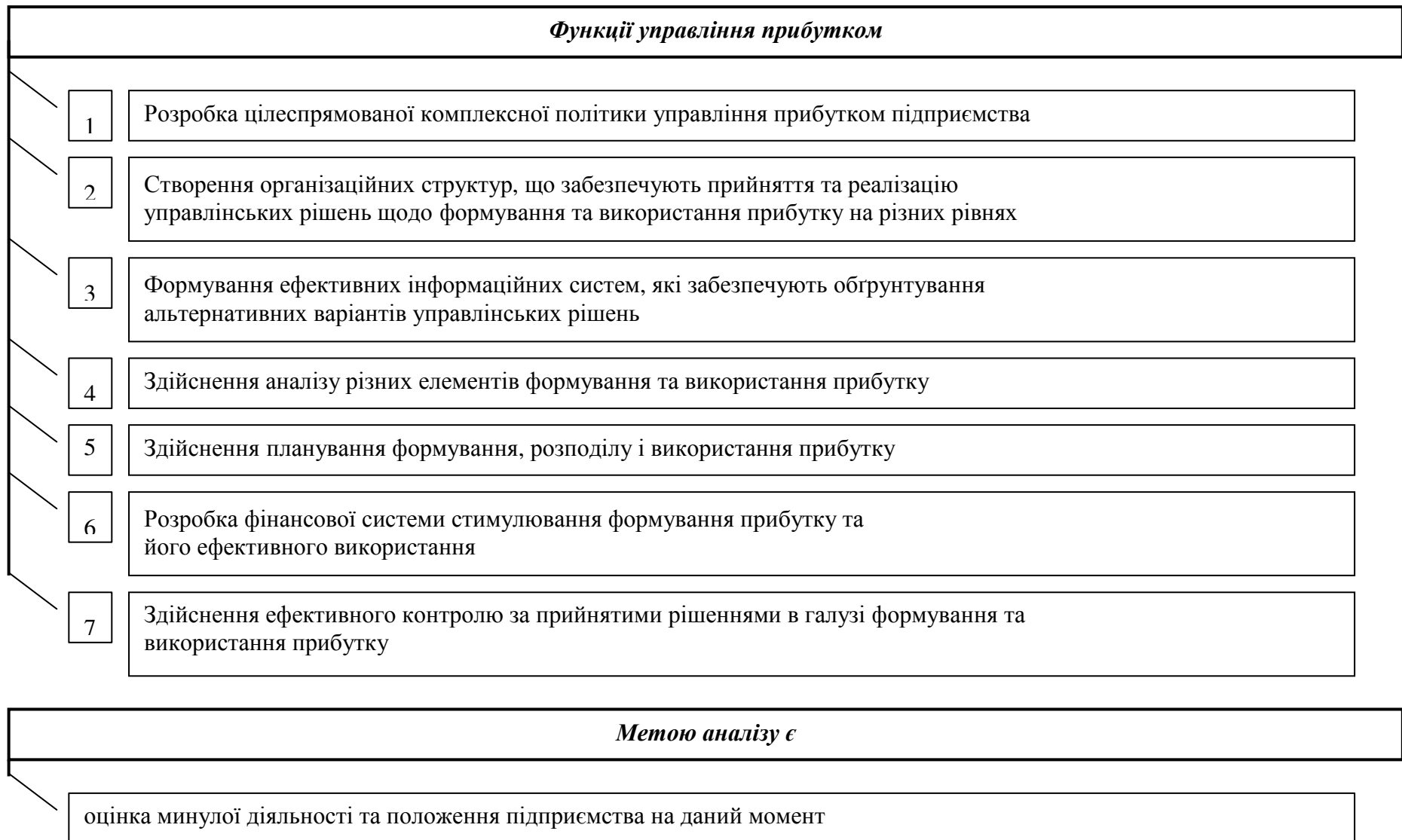

Рисунок 5.3 - Функції управління прибутку

5.3. Варіанти розрахунку прибутку. Операційний ліверидж

Поняття

Доходи підприємства

– це збільшення економічних вигод у вигляді збільшення активів чи зменшення зобов'язань, що призводить до збільшення власного капіталу (за винятком збільшення капіталу за рахунок внесків акціонерів).

Основними етапами планування доходів є:

1. Аналіз доходів підприємства у періоді, що передуює плановому.
2. Оцінка і прогноз кон'юнктури ринку.
3. Розрахунок планової суми різних видів доходів.
4. Розробка системи заходів щодо забезпечення виконання

Витрати підприємства

– це зменшення економічних вигод підприємства внаслідок збільшення зобов'язань або вибуття активів, що призводить до зменшення власного капіталу

Головною метою

управління доходами є ефективне використання доходів, що призводить до розвитку підприємства

управління витратами є мінімізація непродуктивних витрат, тобто тих, що не призводять до збільшення прибутку

Завдання

Основна частина доходів підприємства є джерелом покриття витрат, пов'язаних зі здійсненням підприємницької діяльності

Частина доходів підприємства є джерелом формування його чистого прибутку

Створення механізму, який забезпечує оптимізацію витрат підприємства, приведення їх у відповідність з обраним рівнем прибутковості

За рахунок зниження витрат можна збільшити суму прибутку

Здійснення режиму економії дозволяє знизити поточні витрати підприємства

Рисунок 5.4 - Доходи та витрати підприємства

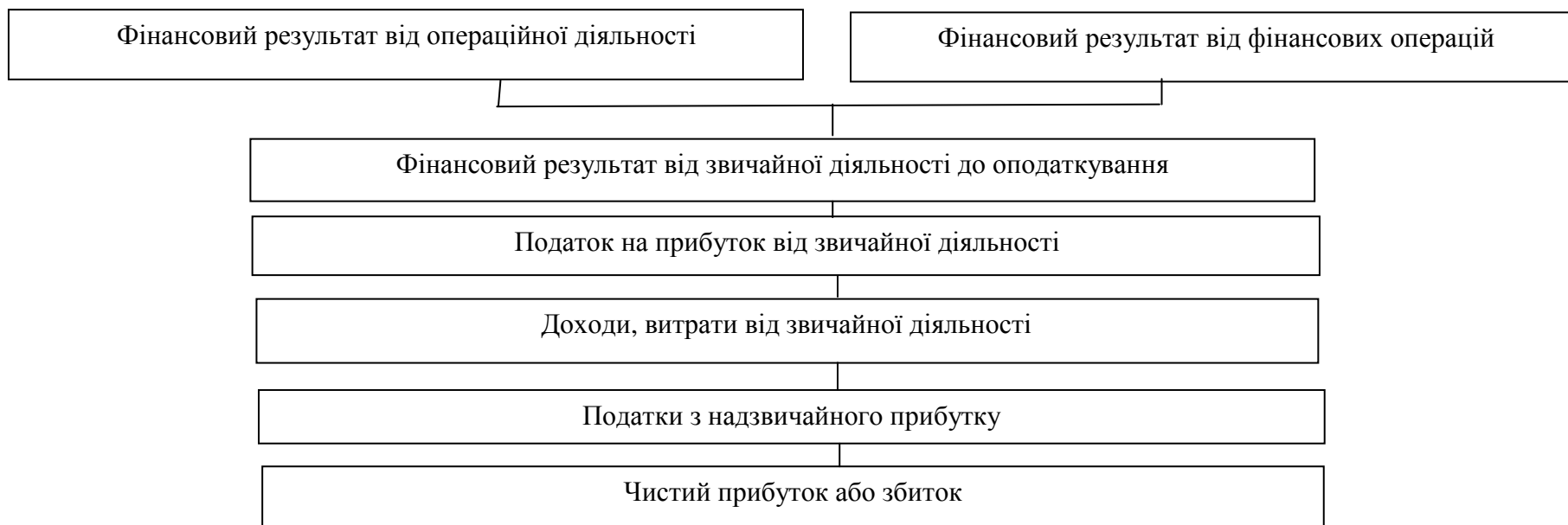

Рисунок 5.5 - Формування чистого прибутку (збитку) підприємства

ЛІВЕРИДЖ (англ. leverage - важільна сила, вигреш у силі) - 1) фінансовий механізм управління формуванням прибутку підприємства, який забезпечує оптимальне співвідношення окремих видів капіталу чи окремих видів витрат. Розрізняють фінансовий Л. (механізм впливу на рівень рентабельності власного капіталу через зміну співвідношення власних і позикових коштів, використовуваних підприємством) і виробничий, або операційний, Л. (механізм впливу на суму та рівень прибутку через зміну співвідношення постійних і змінних витрат);

2) співвідношення вкладень капіталу в цінні папери з фіксованим доходом (облігації, привілейовані акції) та вкладень у цінні папери з нефіксованим доходом (звичайні акції);

3) різниця між прибутком підприємства від акціонерного капіталу та прибутку від інвестованого капіталу (Л. фінансовий). Л. може бути як додатним, коли прибуток від акціонерного капіталу більший за прибуток від інвестованого капіталу, так і від'ємним — у протилежній ситуації

5.4. Розробка цінової політики та її оптимізація на підприємстві

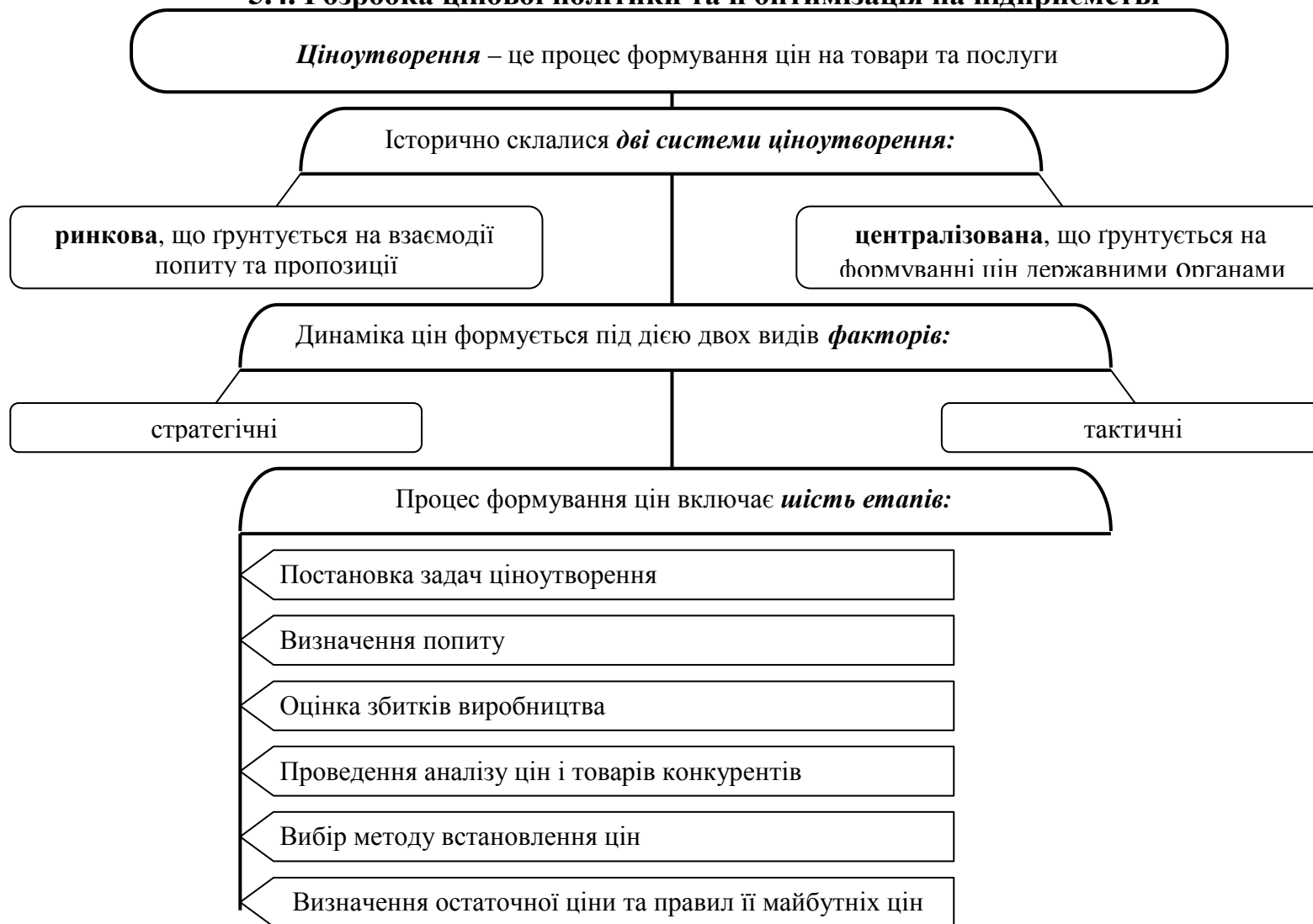

Рисунок 5.6 - Цінова політика підприємства

5.5. Управління розподілом та використанням чистого прибутку

Рисунок 5.7 - Можливі напрями використання чистого прибутку на підприємстві

Контрольні питання:

1. Дайте визначення прибутку.
2. Назвіть основні характеристики і функції прибутку.
3. Дайте визначення управління прибутком.
4. Назвіть функції управління прибутком
5. Що являють собою доходи підприємства?
6. Що таке витрати? Головна мета та основні завдання управління витратами.
7. Розкажіть про розробку цінової політики та її оптимізацію.

Тема 6. УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ

План вивчення теми

- 6.1. Загальні основи управління активами.
- 6.2. Управління оборотними та необоротними активами.
- 6.3. Управління фінансуванням оборотними та необоротними активами.

6.1. Загальні основи управління активами

Активи – економічні ресурси підприємства у формі сукупних майнових цінностей, які використовуються в господарській діяльності з метою отримання прибутку

Класифікація активів

За формами функціонування:

матеріальні активи

нематеріальні активи

фінансові активи

За характером участі в господарському процесі та швидкості обороту:

оборотні активи

необоротні активи

За характером обслуговування видів діяльності:

операційні активи

інвестиційні активи

За характером фінансових джерел:

валові

чисті

За характером володіння:

власні

орендовані

За ступенем ліквідності:

абсолютно ліквідні

високоліквідні

середньоліквідні

слабколіквідні

неліквідні

Рисунок 6.1 - Класифікація активів

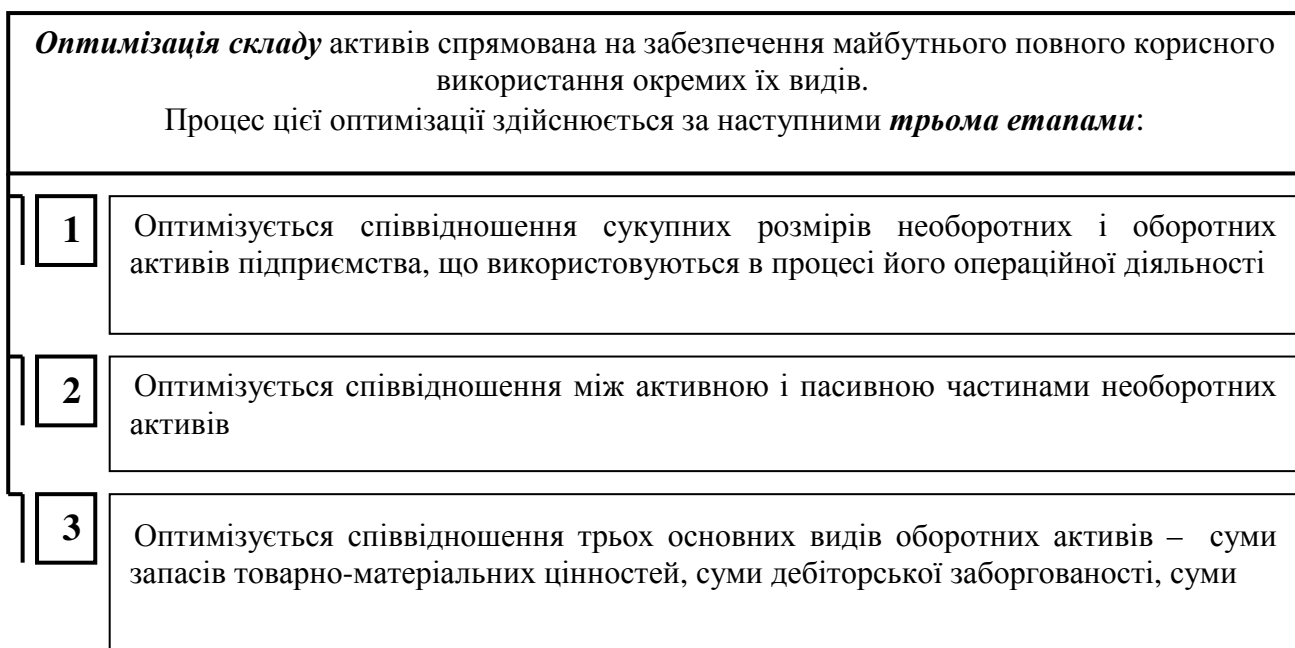
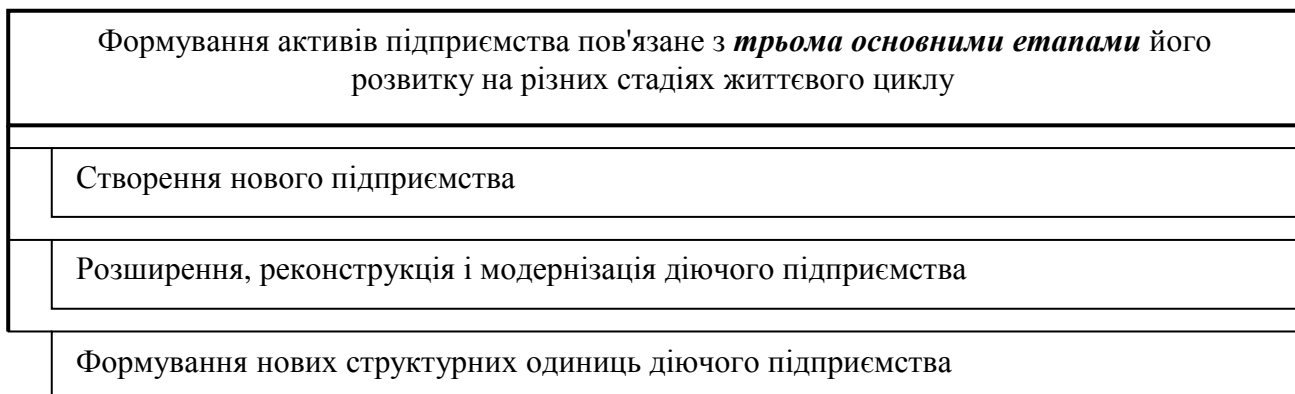
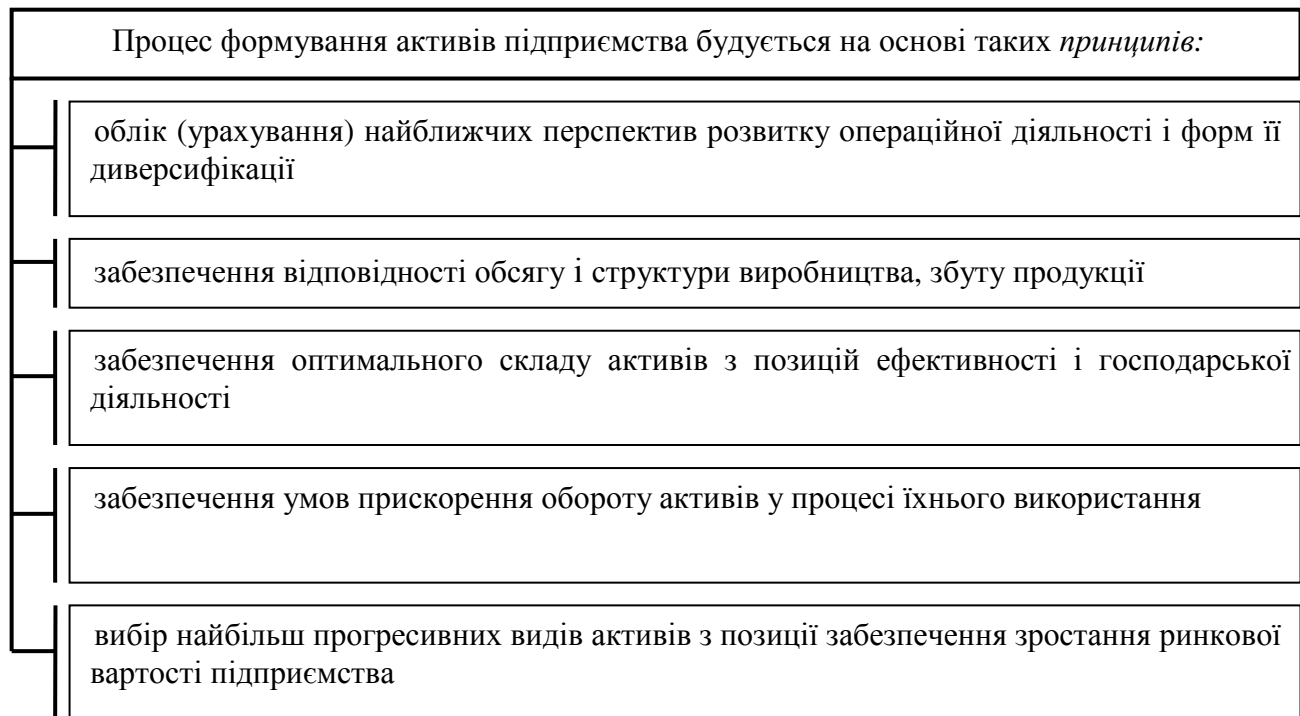

Рисунок 6.2 - Процеси формування активів

6.2. Управління оборотними та необоротними активами

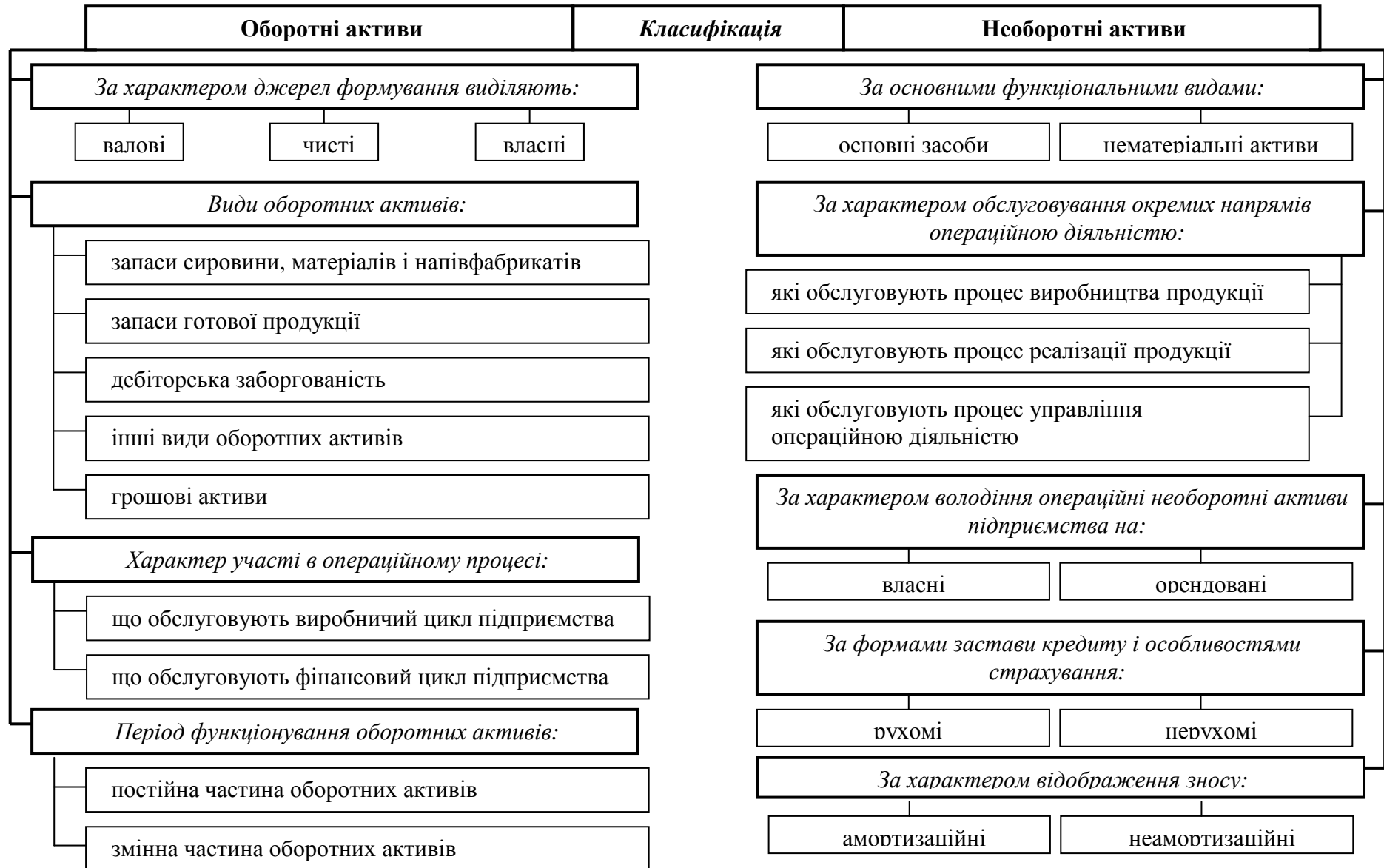

Рисунок 6.3 - Класифікація оборотних та необоротних активів

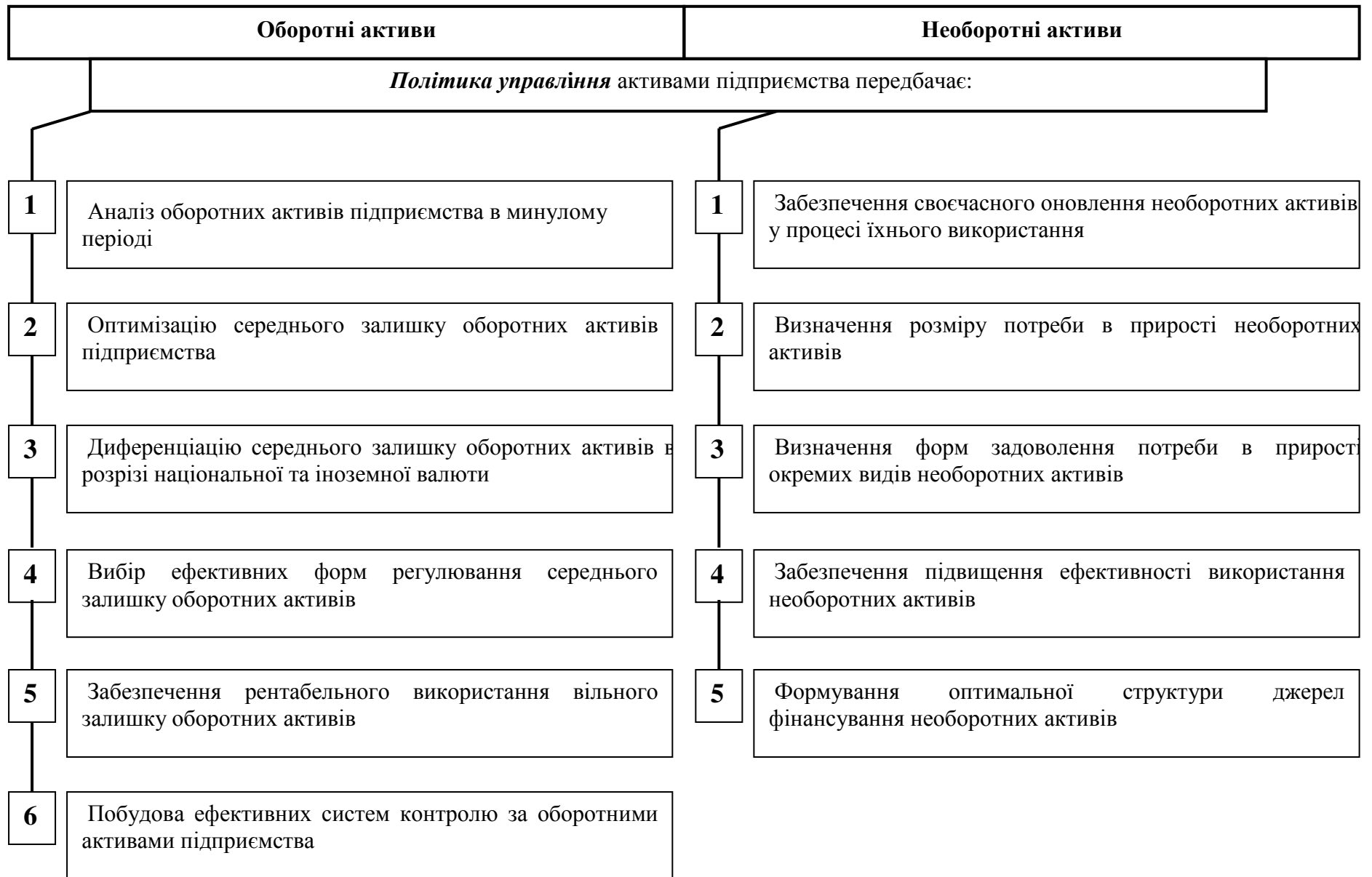

Рисунок 6.4 - Політика управління активами

6.3. Управління фінансуванням оборотними та необоротними активами

Рисунок 6.5 - Розробка політики фінансування активами

Рисунок 6.6 - Вплив ефективності використання необоротних активів на темпи економічного розвитку підприємства

Контрольні питання:

1. Дайте визначення активам та управлінню активами.
2. Класифікація активів.
3. Назвіть головну мету системи управління активами.
4. Розкажіть про сутність оптимізації складу активів та про етапи цієї оптимізації.
5. Що таке виробничий цикл підприємства?
6. Що таке фінансовий цикл підприємства?
7. Сутність політики фінансування оборотних активів та її розробка.
8. Основні підходи до фінансування різних груп оборотних активів підприємства.

Тема 7. ВАРТІСТЬ ТА ОПТИМІЗАЦІЯ СТРУКТУРИ КАПІТАЛУ

План вивчення теми

- 7.1. Загальні основи управління капіталом.
- 7.2. Управління власним капіталом.
- 7.3. Управління позиковим капіталом.

7.1. Загальні основи управління капіталом

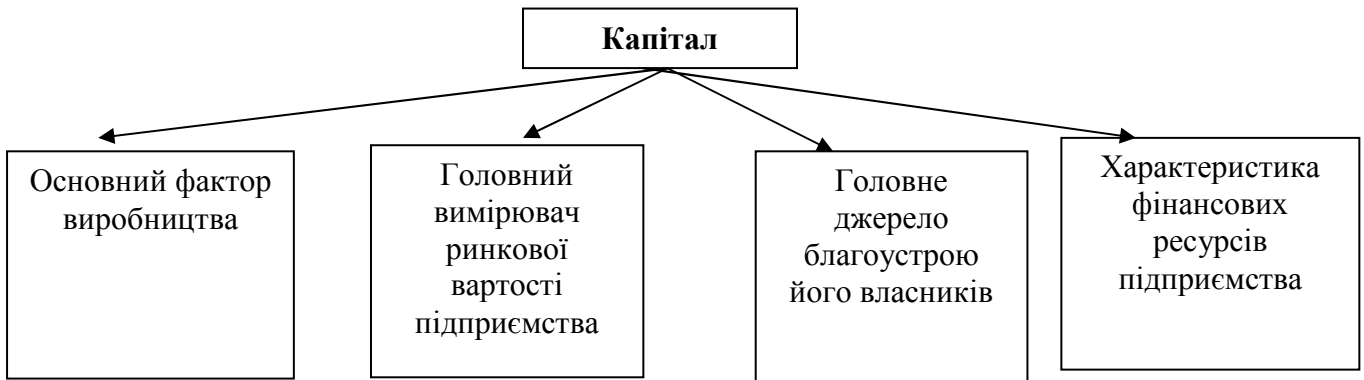

Рисунок 7.1 - Характеристика капіталу

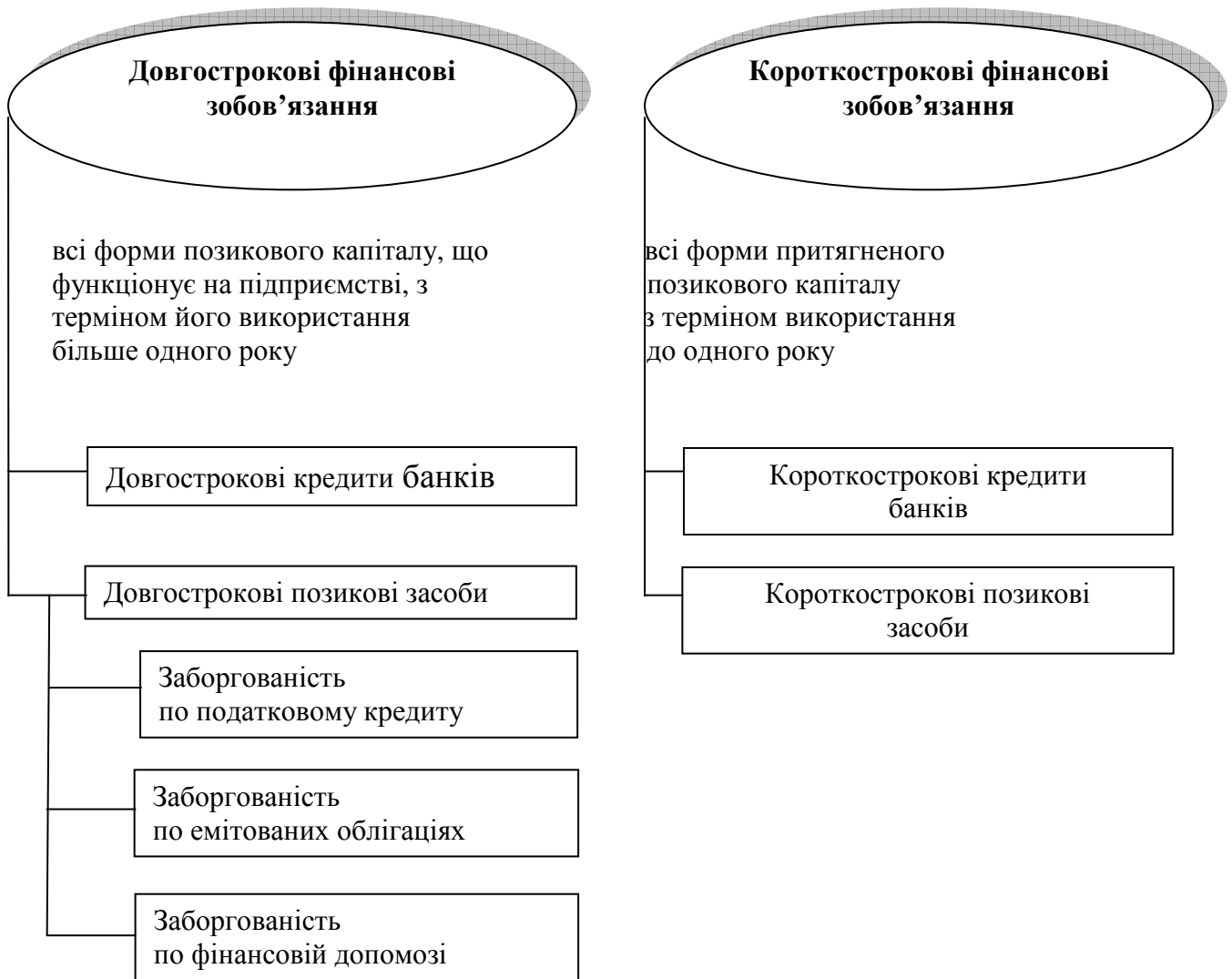

Рисунок 7.2 - Довгострокові та короткострокові фінансові зобов'язання капіталу

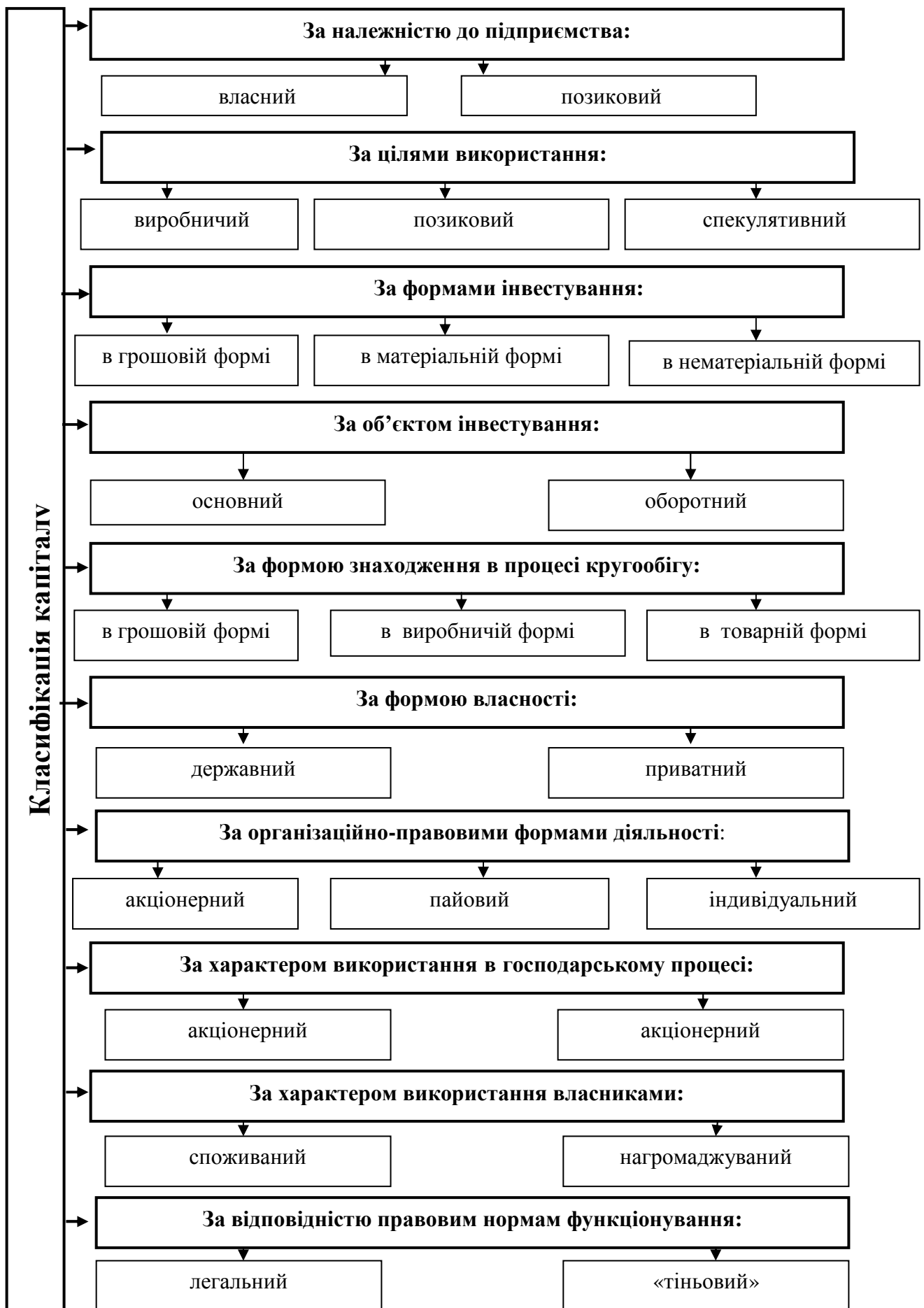

Рисунок 7.3 - Класифікація капіталу

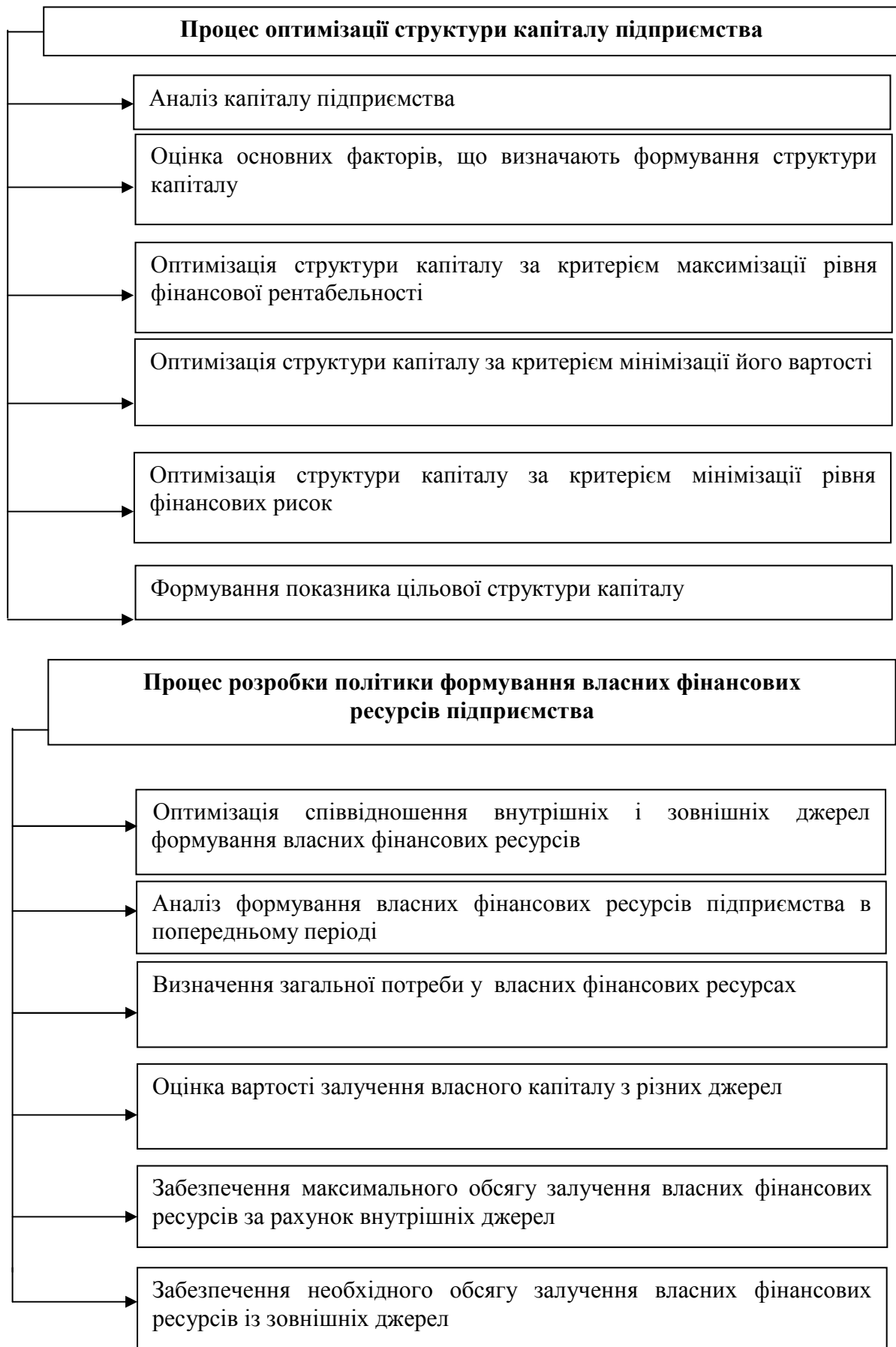

Рисунок 7.4 - Процес оптимізації структури капіталу підприємства. Розробка політики формування власних фінансових ресурсів підприємства

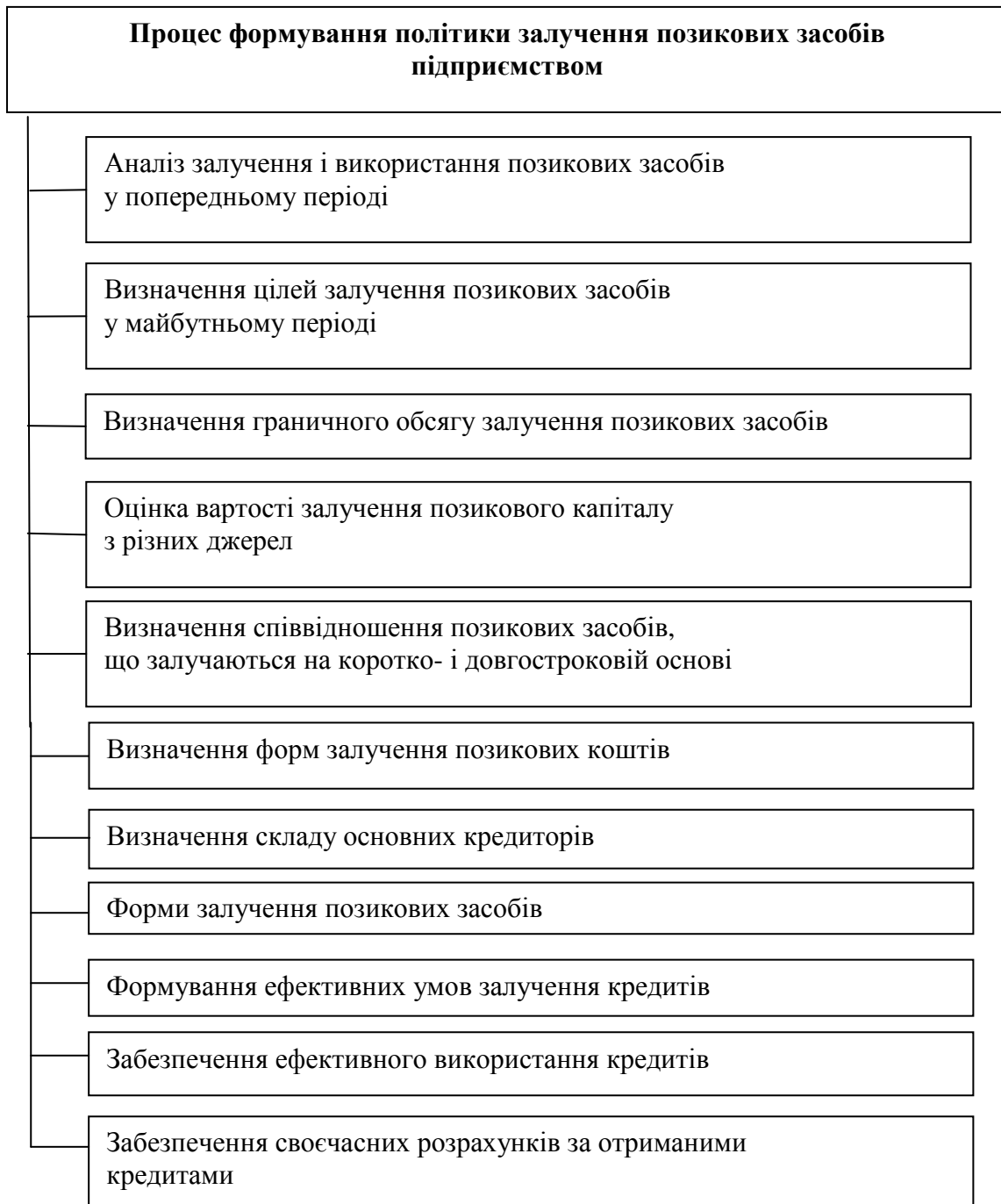

Рисунок 7.5 - Процес формування політики залучення підприємством позикових засобів

7.2. Управління власним капіталом

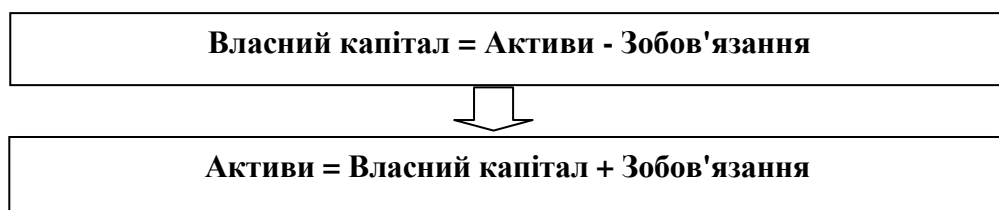

Рисунок 7.6 - Визначення власного капіталу

Рисунок 7.7 - Характеристика функцій власного капіталу

Основа управління власним капіталом підприємства складає управління формуванням його власних фінансових ресурсів. З метою забезпечення ефективності управління цим процесом на підприємстві розробляється зазвичай спеціальна фінансова політика, спрямована на залучення власних фінансових ресурсів з різних джерел відповідно до потреб його розвитку в майбутньому періоді

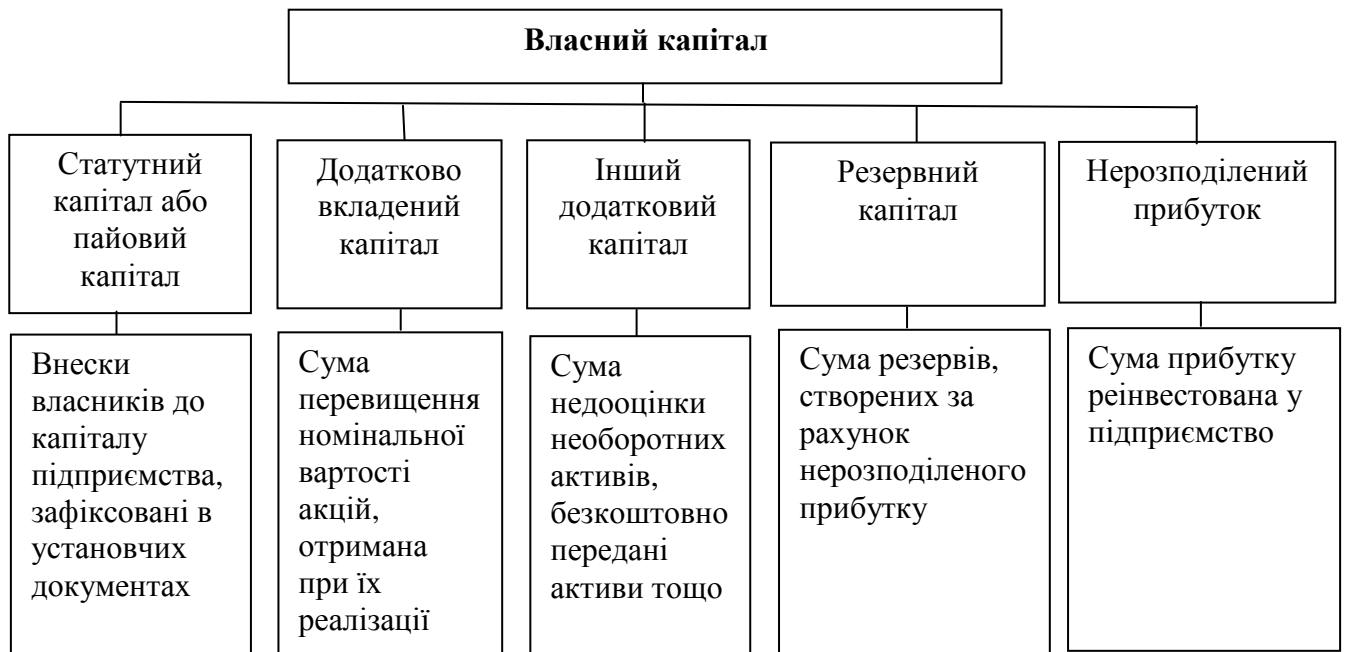

Рисунок 7.8 - Склад власного капіталу

7.3. Управління позиковим капіталом

Рисунок 7.9 - Склад зобов'язань підприємства

Рисунок 7.10 - Класифікація позикових коштів

Ефективна фінансова діяльність підприємства неможлива без постійного залучення позикових засобів. Використання позикового капіталу дозволяє суттєво розширити обсяг господарської діяльності підприємства, забезпечити більш ефективне використання власного капіталу, прискорити формування різних цільових фінансових фондів, і в кінці кінців - підвищити ринкову вартість підприємства

Контрольні питання:

1. У чому полягає економічна суть капіталу? Як він класифікується?
2. Розкажіть про оптимізацію структури активів.
3. Класифікація позикових засобів. Політика їх залучення.
4. Що таке товарний кредит і в чому його переваги?

Тема 8. УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЯМИ

План вивчення теми

- 8.1. Сутність та значення інвестиційної діяльності підприємства.
- 8.2. Управління реальними інвестиціями.
- 8.3. Управління фінансовими інвестиціями.

8.1. Сутність та значення інвестиційної діяльності підприємства

Інвестиції - вкладення капіталу в усіх його формах з метою забезпечення його росту в майбутньому періоді, отримання поточного доходу або вирішення певних соціальних задач.

Відповідно до Закону України «Про інвестиційну діяльність» інвестиції визначаються як всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької діяльності, в результаті якої може бути отримано прибуток або досягнуто соціальний ефект

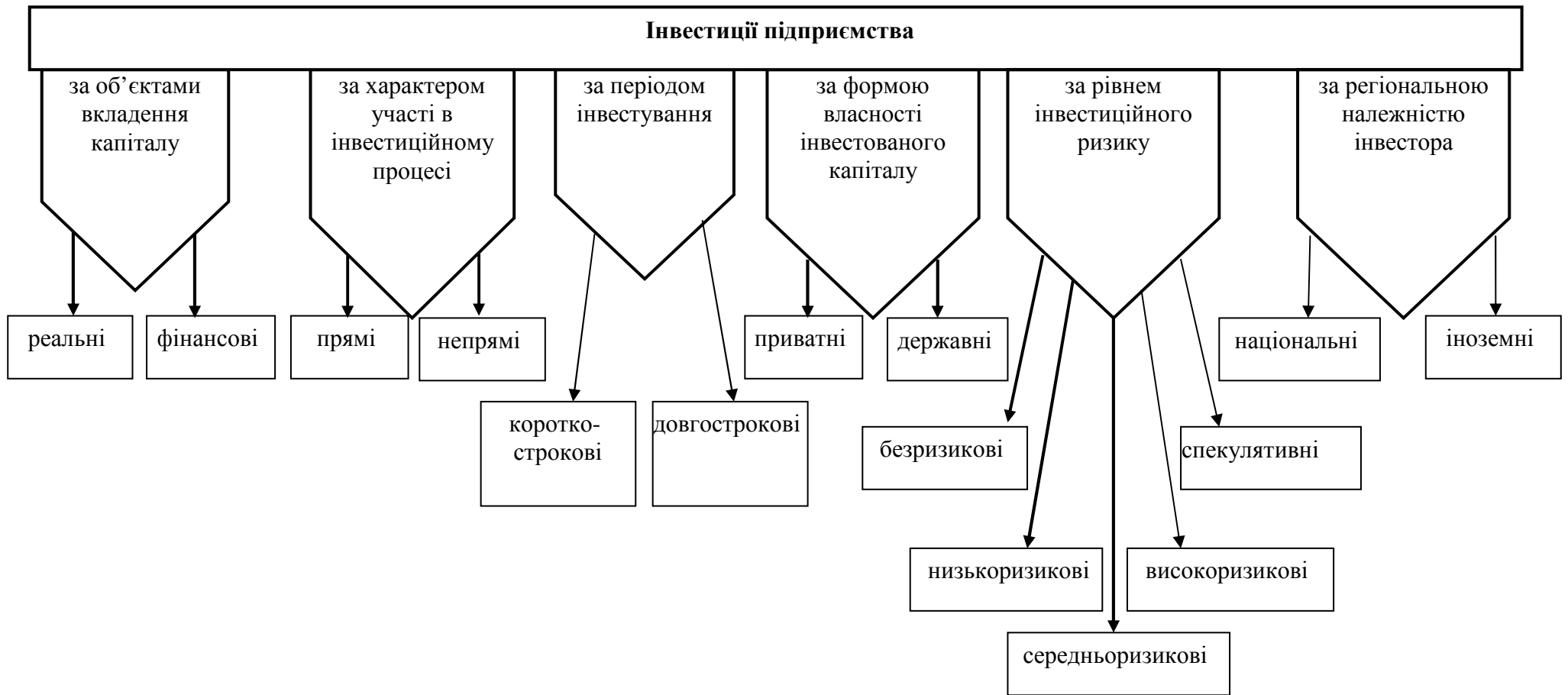

Рисунок 8.1 - Інвестиції підприємства

Особливості інвестиційної діяльності підприємства

Є формою реалізації економічної стратегії підприємства

Обсяги інвестиційної діяльності підприємства є головним виміром темпів його економічного розвитку

Інвестиційну діяльність підпорядковано до цілей і завдань операційної діяльності підприємства

Нерівномірністю обсягів інвестиційної діяльності підприємства за окремими періодами

Форми та методи інвестиційної діяльності підприємства значно меншою мірою залежать від галузевих особливостей підприємства, ніж його операційна діяльність

Інвестиційній діяльності підприємства властиві свої специфічні види ризиків, які об'єднуються поняттям інвестиційний ризик

Інвестиційний прибуток підприємства в процесі здійснення його інвестиційної діяльності формується значним «лагом запізнення»

В процесі здійснення інвестиційної діяльності грошові потоки суттєво відрізняються в окремі періоди за своїм спрямуванням

39

Форми здійснення реальних інвестицій

Придбання
цілісних
майнових
комплексів

Нове
будівництво

Реконструкція

Модернізація

Оновлення
окремих видів
устаткування

Інноваційне
інвестування в
нематеріальні
активи

Інвестування
приросту запасів
матеріальних
оборотних активів

Рисунок 8.2 - Особливості інвестиційної діяльності підприємства. Форми здійснення реальних інвестицій

8.2. Управління реальними інвестиціями

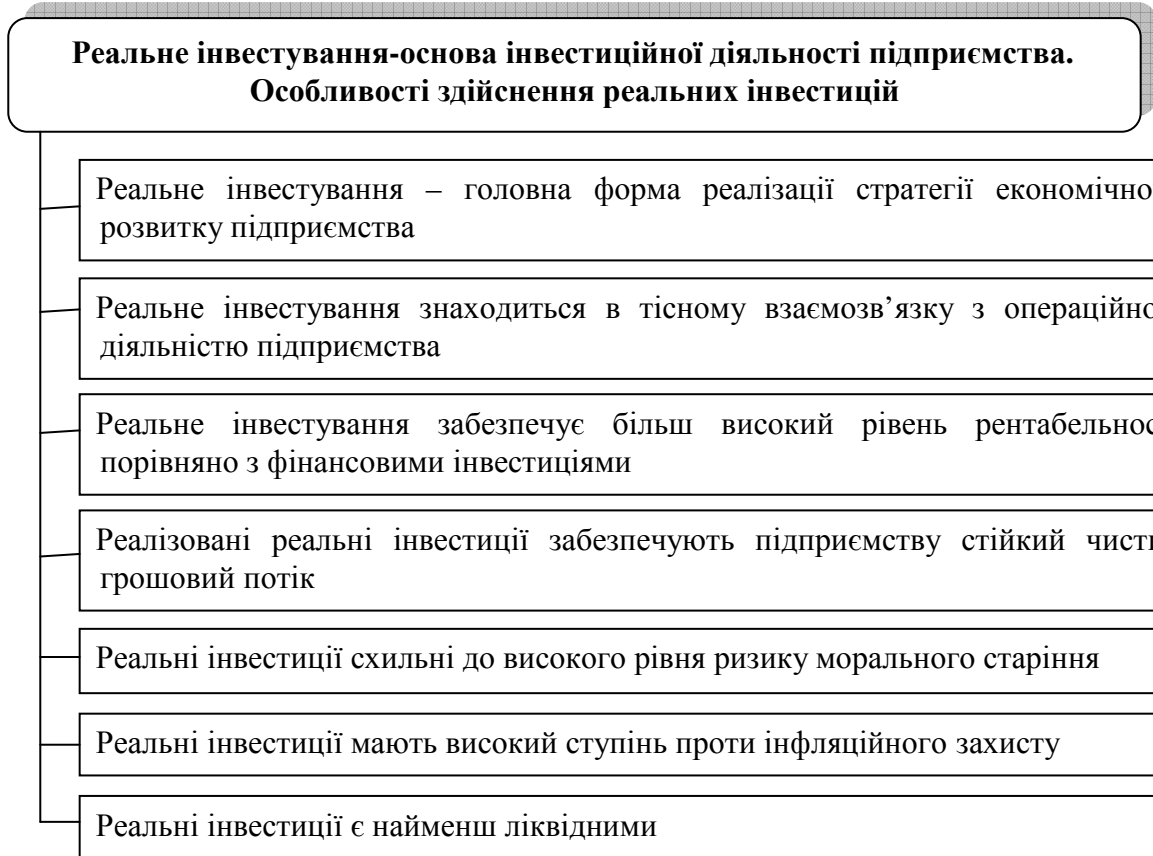

Рисунок 8.3 - Особливості здійснення реальних інвестицій

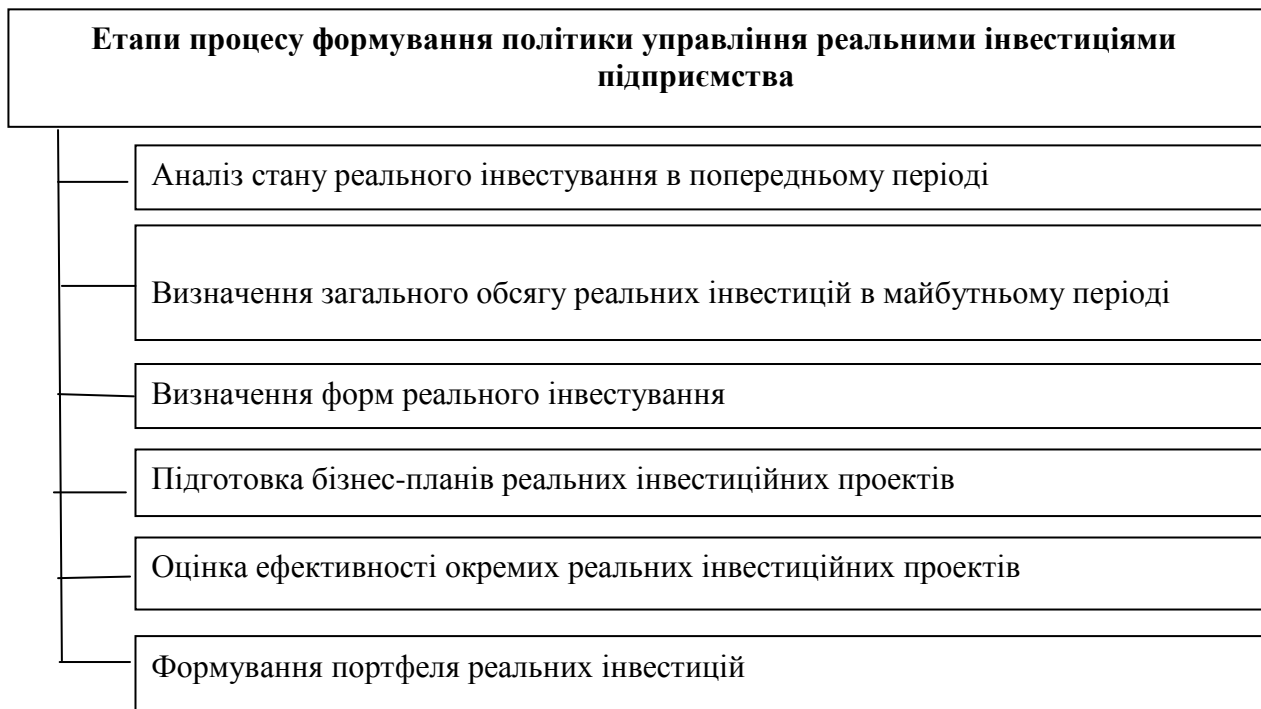

Рисунок 8.4 - Етапи процесу формування політики управління реальними інвестиціями

8.3. Управління фінансовими інвестиціями

Особливості здійснення фінансових інвестицій

Фінансові інвестиції – незалежний вид господарської діяльності для підприємств реального сектору економіки

Фінансові інвестиції використовуються підприємствами реального сектору економіки з подвійною метою: отримання додаткового інвестиційного доходу в процесі використання вільних грошових активів та їх протинфляційного захисту

Фінансові інвестиції надають підприємству найбільш широкий діапазон вибору інструментів інвестування за шкалою «дохідність-ліквідність»

Фінансові інвестиції надають підприємству найбільш широкий діапазон вибору інструментів інвестування за шкалою «дохідність-ризик»

Процес обґрунтування управлінських рішень, пов'язаних зі здійсненням фінансових інвестицій, є більш простим і менш трудомістким

Висока змінюваність кон'юнктури фінансового ринку порівняно з товарним визначає необхідність здійснення більш активного моніторингу у процесі фінансового інвестування

Основні форми фінансового інвестування

Вкладення капіталу у статутні фонди спільних підприємств

Вкладення капіталу в прибуткові види грошових інструментів

Вкладення капіталу в прибуткові види фондових інструментів

Рисунок 8.5 - Особливості здійснення фінансових інвестицій. Основні форми фінансового інвестування

Контрольні питання:

1. Що являють собою інвестиції та за якими ознаками їх класифікують?
2. Перелічіть основні особливості інвестиційної діяльності підприємства..
3. У чому полягають особливості реального інвестування?
4. Особливості фінансових інвестицій.
5. Охарактеризуйте основні форми фінансового інвестування.

Тема 9. УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ

План вивчення теми

- 9.1. Сутність та класифікація фінансових ризиків підприємства.
- 9.2. Причини виникнення фінансових ризиків.
- 9.3. Політика та принципи управління фінансовими ризиками.
- 9.4. Оцінка ризиків.

9.1. Сутність та класифікація фінансових ризиків підприємства

Підприємницька діяльність завжди пов'язана з ризиком. Як правило, найбільший прибуток приносять операції з підвищеним рівнем ризику. Але, водночас, зі збільшенням рівня ризику зростає загроза втрати фінансової стійкості й банкрутства підприємства.

Як економічна категорія ризик означає імовірність виникнення непередбачуваних втрат (зменшення або повна втрата прибутку, недоотримання запланованих доходів, виникнення непередбачуваних витрат, втрата частини доходів або всього власного капіталу) в ситуації невизначеності умов фінансово-господарської діяльності.

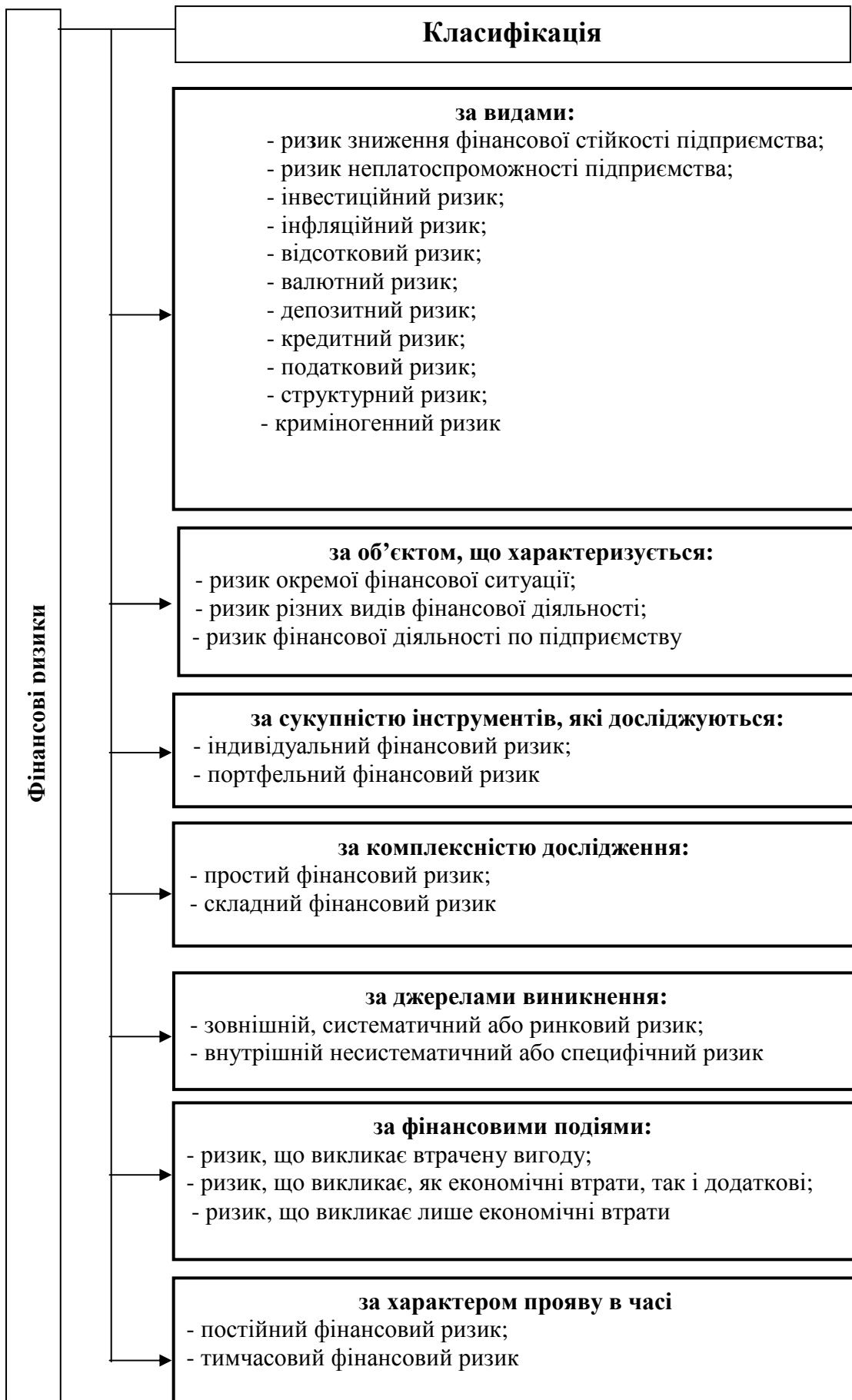

Рисунок 9.1 - Визначення та класифікація фінансових ризиків

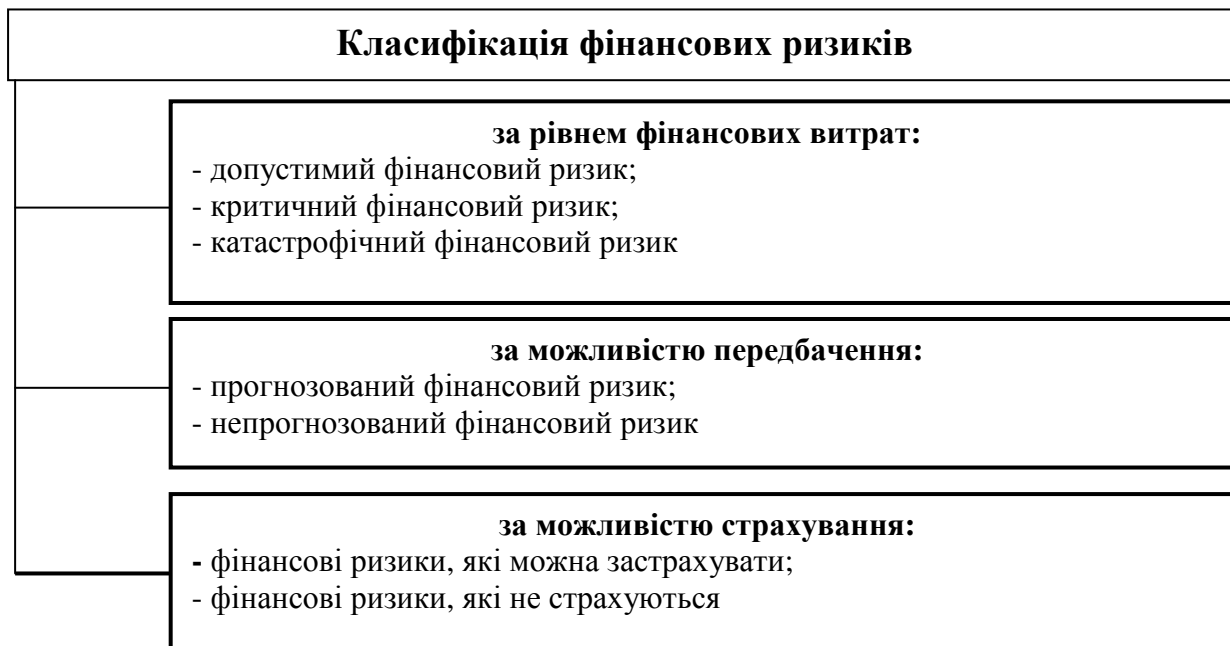

Рисунок 9.2 - Класифікація фінансових ризиків

9.2. Причини виникнення фінансових ризиків

Рисунок 9.3 - Причини виникнення фінансових ризиків

9.3. Політика та принципи управління фінансовими ризиками

Політика управління фінансовими ризиками являє собою частину загальної фінансової стратегії підприємства, яка полягає в розробці системи заходів щодо нейтралізації можливих фінансових наслідків ризиків, пов'язаних зі здійсненням різноманітних аспектів фінансової діяльності

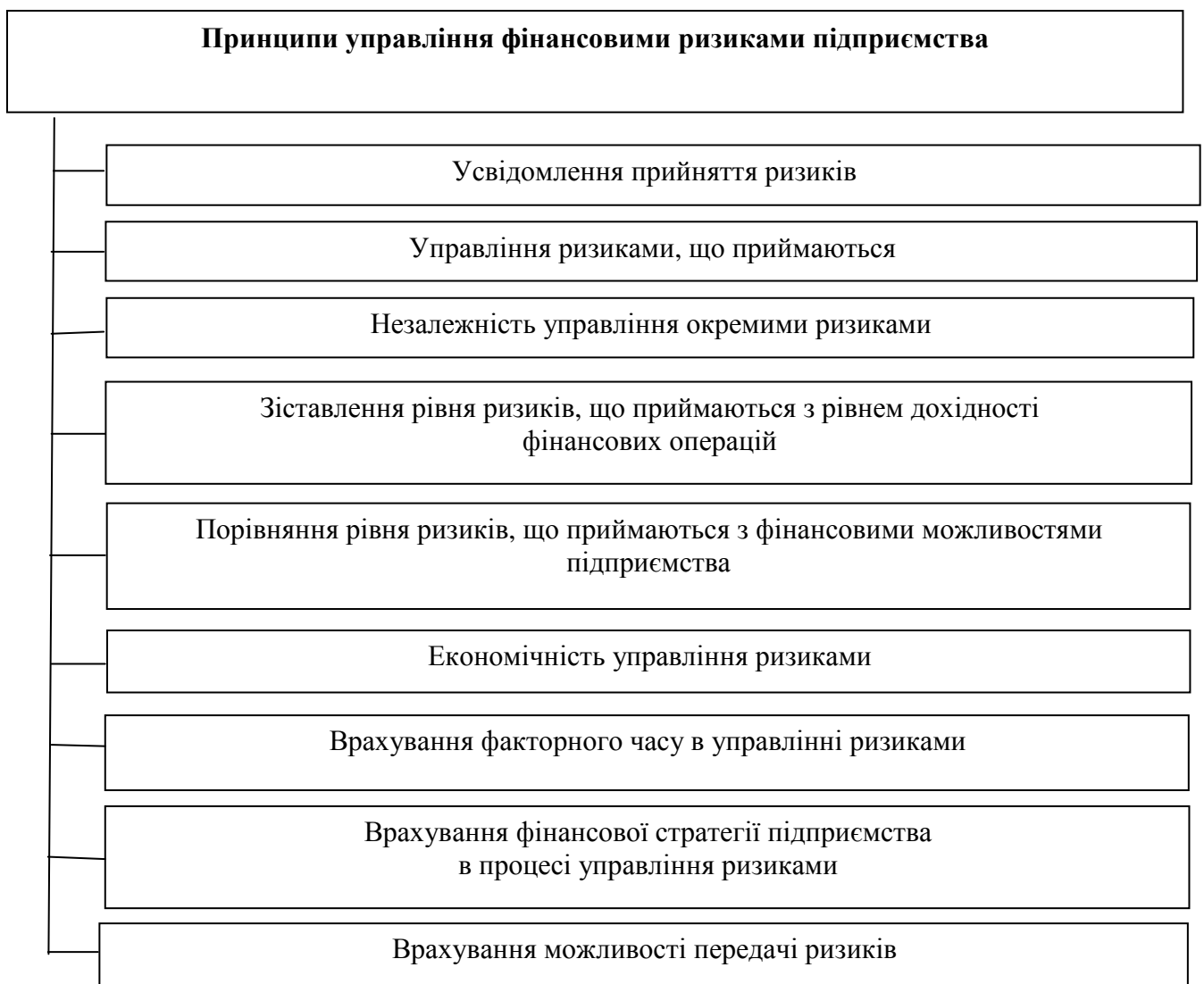

Рисунок 9.4 - Принципи управління фінансовими ризиками підприємства

Рисунок 9.5 - Основні заходи щодо формування і реалізації політики управління фінансовими ризиками

9.4. Оцінка ризиків

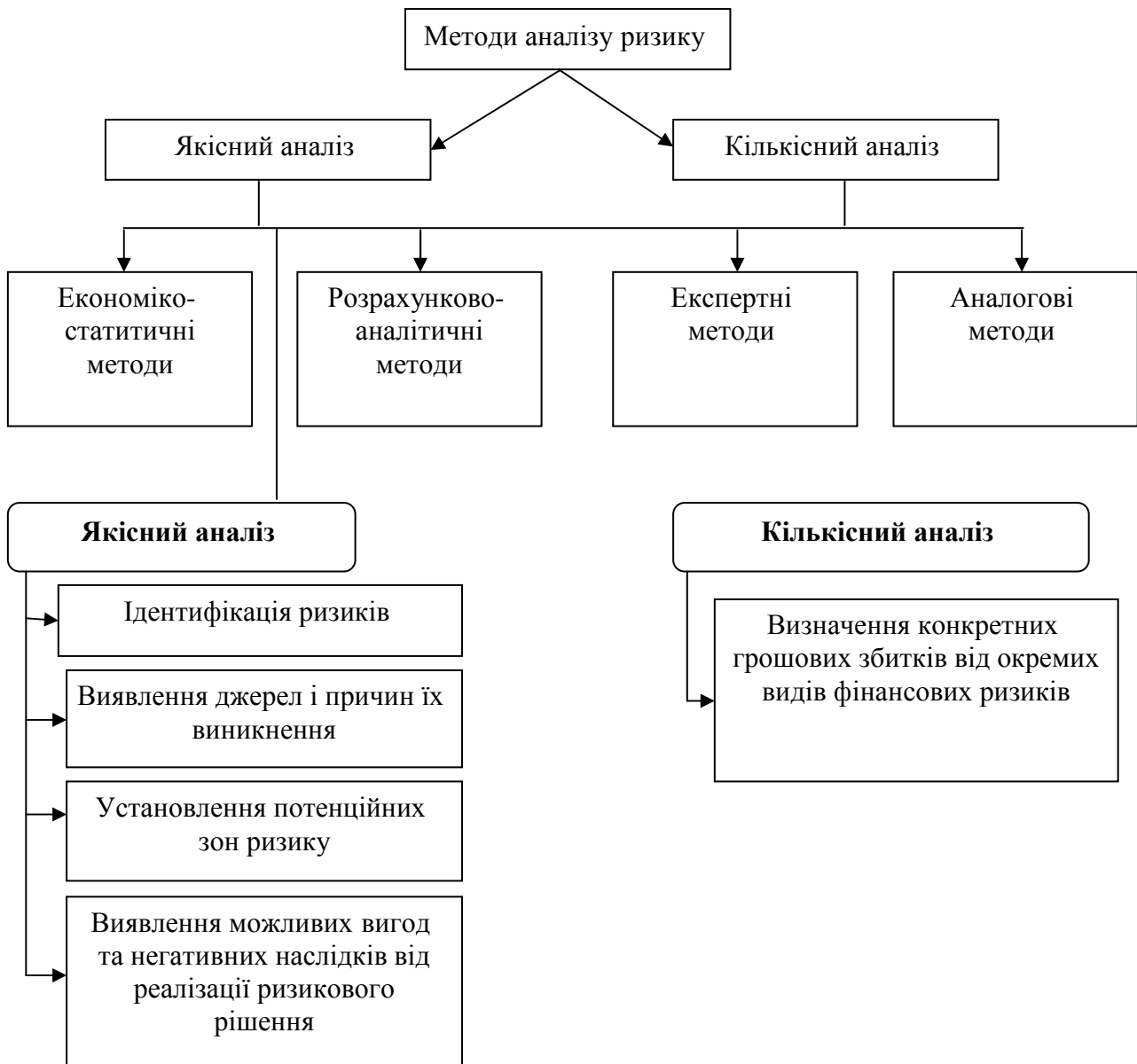

Рисунок 9.6 - Оцінка ризику

Контрольні питання:

1. Що таке фінансовий ризик? Які характеристики йому властиві?
2. За якими ознаками класифікують підприємницькі ризики?
3. Причини виникнення фінансових ризиків.
4. В чому сутність політики управління фінансовими ризиками?
5. Які методи якісного і кількісного аналізу використовують для оцінки фінансових ризиків?

Тема 10. АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ ЗВІТІВ

План вивчення теми

- 10.1. Сутність, задачі та методи аналізу фінансових звітів.
- 10.2. Компоненти фінансової звітності.
- 10.3. Види фінансового аналізу та його практичне значення.
- 10.4. Аналіз фінансового стану й управління фінансами підприємства.

10.1. Сутність, задачі та методи аналізу фінансових звітів

Фінансова звітність – сукупність форм звітності, які складені на основі даних фінансового обліку з метою надання зовнішнім і внутрішнім користувачам узагальненої інформації про фінансовий стан у зручному та зрозумілому вигляді.

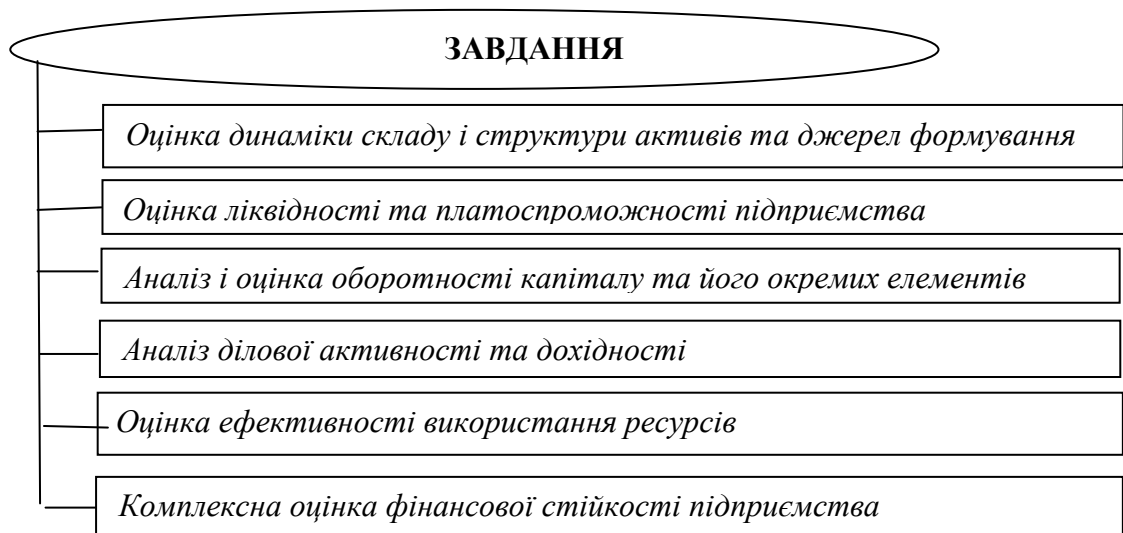

Рисунок 10.1 - Завдання фінансової звітності

Рисунок 10.2 - Методи аналізу фінансового стану підприємства

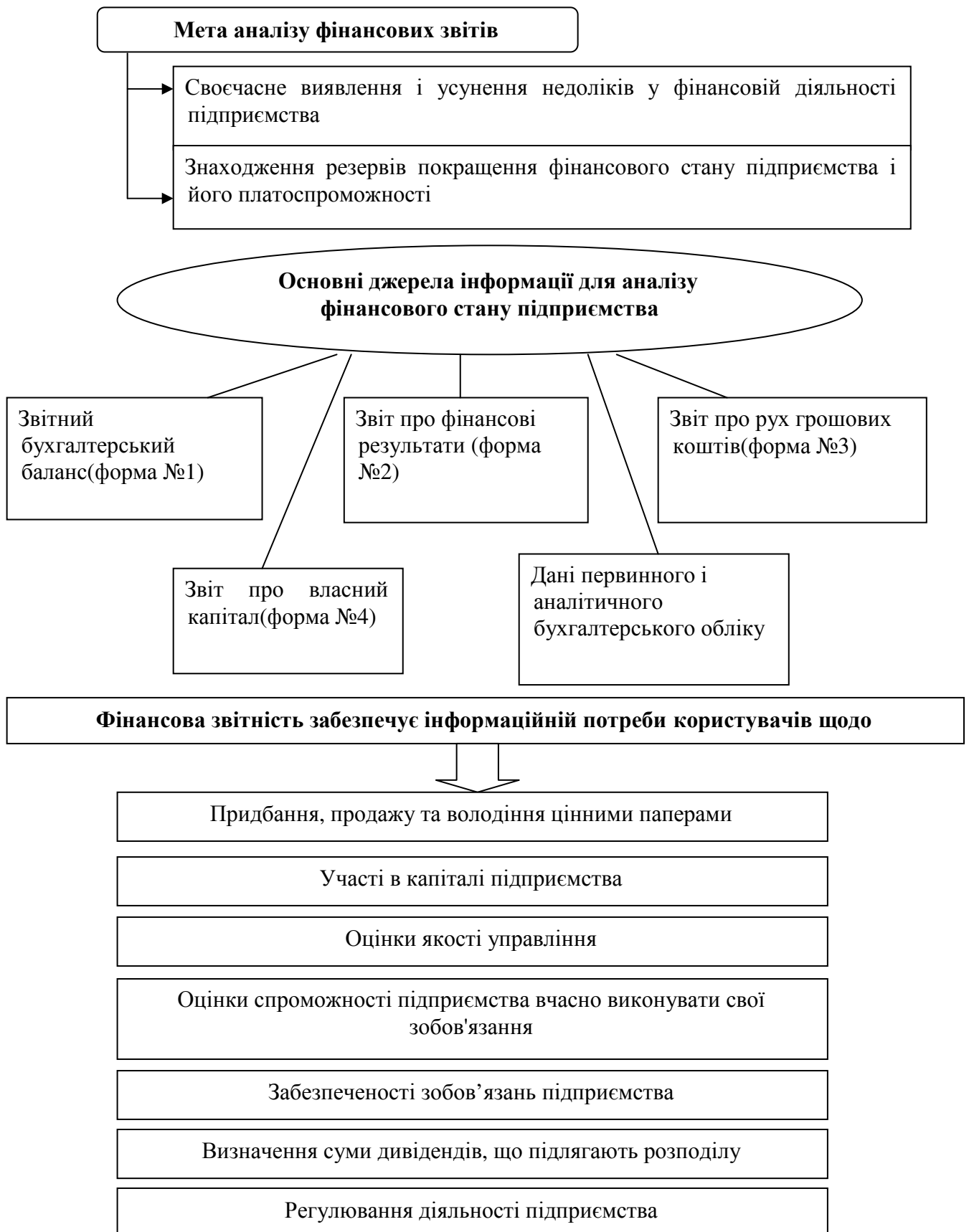
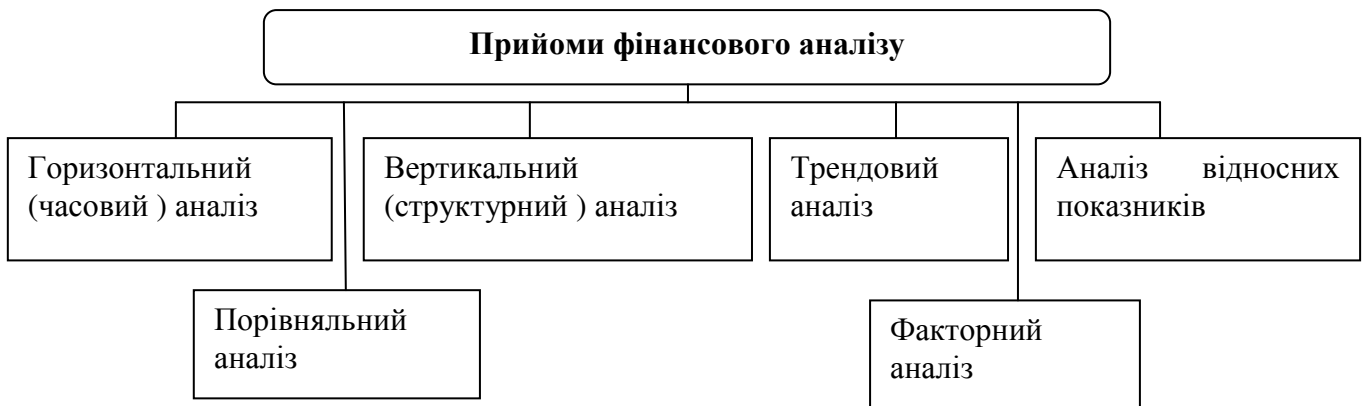

Рисунок 10.3 - Сутність фінансової звітності

За допомогою аналізу фінансових звітів проводять:

- попередню (загальну) оцінку фінансового стану підприємства та змін його фінансових показників за звітний період;
- аналіз платоспроможності та фінансової стійкості підприємства;
- аналіз кредитоспроможності підприємства та ліквідності його балансу;
- аналіз фінансових результатів підприємства;
- аналіз обороту оборотних активів;
- оцінка потенційного банкрутства;
- аналіз дохідності (рентабельності);
- аналіз використання капіталу;
- аналіз рівня самофінансування;
- аналіз валютної самоокупності.

Методи можна узагальнити в дві основні групи:

1) неформалізовані:

- експертних оцінок;
- порівняльні;
- побудови системи показників;
- побудови системи аналітичних таблиць та ін.

2) формалізовані:

- ланцюгових підстановок;
- арифметичних різниць;
- балансовий;
- відсоткових чисел;
- простих і складних відсотків;
- дисконтування та ін.

10.2. Компоненти фінансової звітності

Характеристика основних форм фінансової звітності

Форми фінансової звітності	Номер ПБО	Зміст	Призначення
Баланс	ПБО 2	Наявність активів або ресурсів, які контролюються підприємством та забезпечать економічні вигоди у майбутньому. Джерела формування активів або власний капітал і зобов'язання	Оцінка структури активів та джерел їх фінансування. Оцінка ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості. Прогнозування змін в активах та потреб в позиках
Звіт про фінансові результати	ПБО 3	Доходи, витрати, фінансові результати від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності. Чистий прибуток (збиток) за звітний період. Структура операційних витрат. Показники прибутковості акцій	Оцінка структури доходів, витрат, прибутковості та інвестиційної привабливості. Прогнозування дохідності підприємства
Звіт про рух грошових коштів	ПБО 4	Вхідні й вихідні грошові потоки за статтями за видами діяльності: операційній, інвестиційній, фінансовій. Чистий грошовий потік та залишок коштів на кінець року	Оцінка грошових потоків за видами діяльності та аналіз їх ефективності. Прогнозування грошових потоків від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності
Примітки		Облікова політика підприємства. Інформація, яка не наведена безпосередньо у фінансових звітах, але є обов'язковою за ПБО. Інформація, що містить додатковий аналіз статей звітності, потрібний для забезпечення її зрозумілості та доречності	Оцінка і прогноз облікової політики, ризиків, деталізація статей фінансової звітності

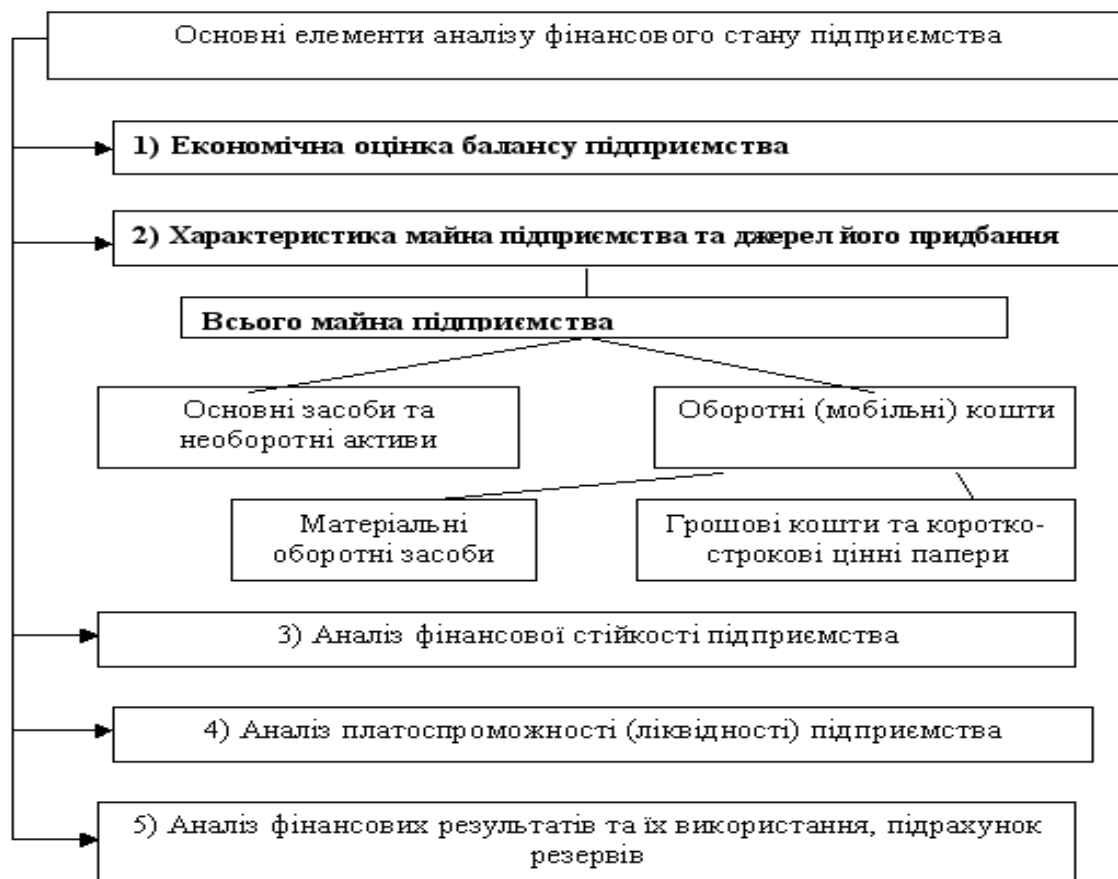

Рисунок 10.4 - Структура аналізу фінансового стану підприємства

10.3. Види фінансового аналізу та його практичне значення

Фінансовий аналіз – оцінка та прогнозування фінансового стану підприємства на підставі його фінансової звітності. Метою фінансового аналізу є інформаційне забезпечення управлінських рішень, на які суттєво впливають фактичні або прогнозні дані про фінансовий стан підприємства (платоспроможність, фінансову стійкість і незалежність, рентабельність діяльності, ймовірність банкрутства тощо). Суть фінансового аналізу полягає у підготовці матеріалів для прийняття своєчасних управлінських рішень керівниками підприємства чи зовнішніми користувачами, зокрема інвесторами

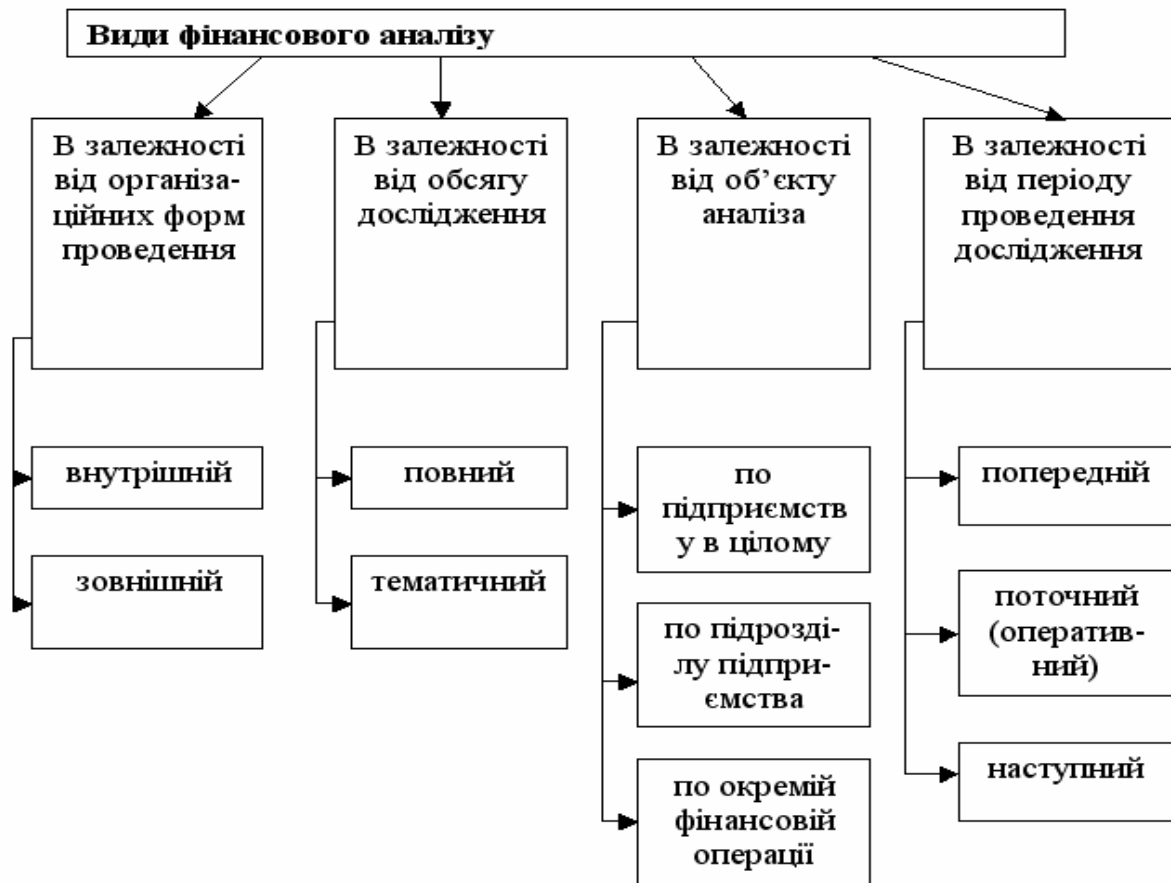

Рисунок 10.5 - Види фінансового аналізу

10.4. Аналіз фінансового стану й управління фінансами підприємства

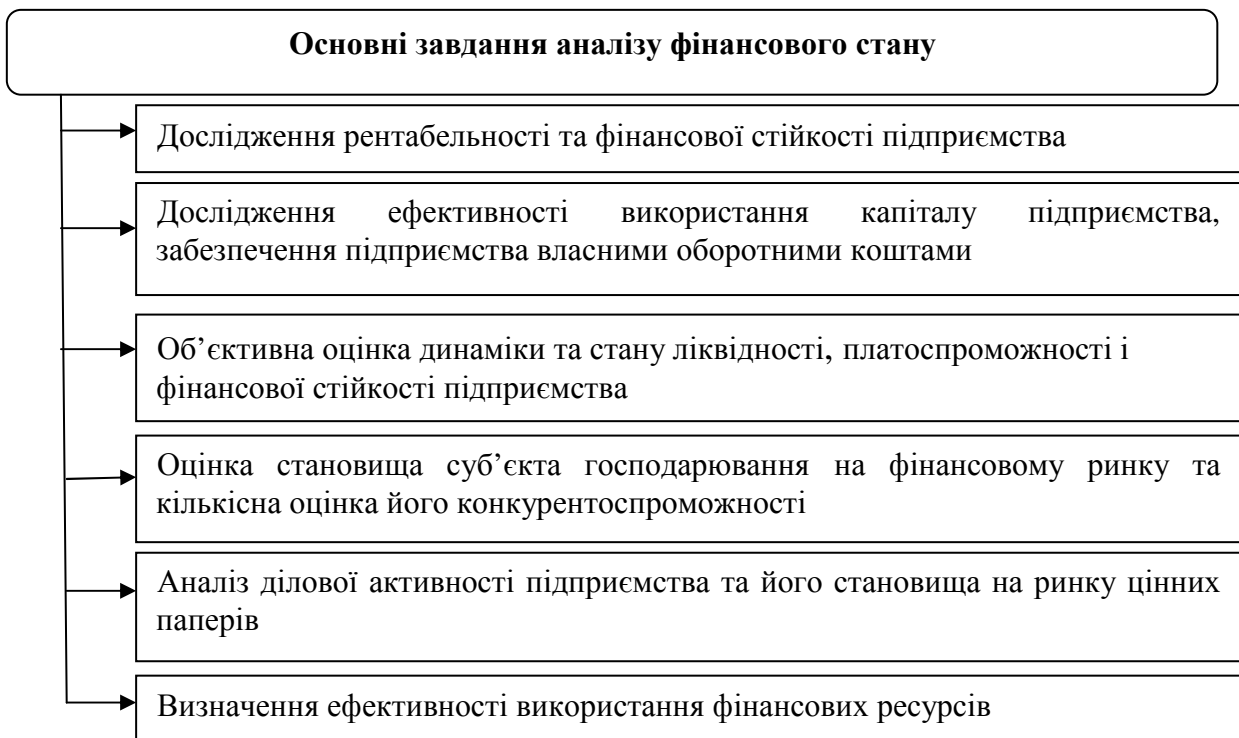

Рисунок 10.6 - Основні завдання аналізу фінансового стану підприємства

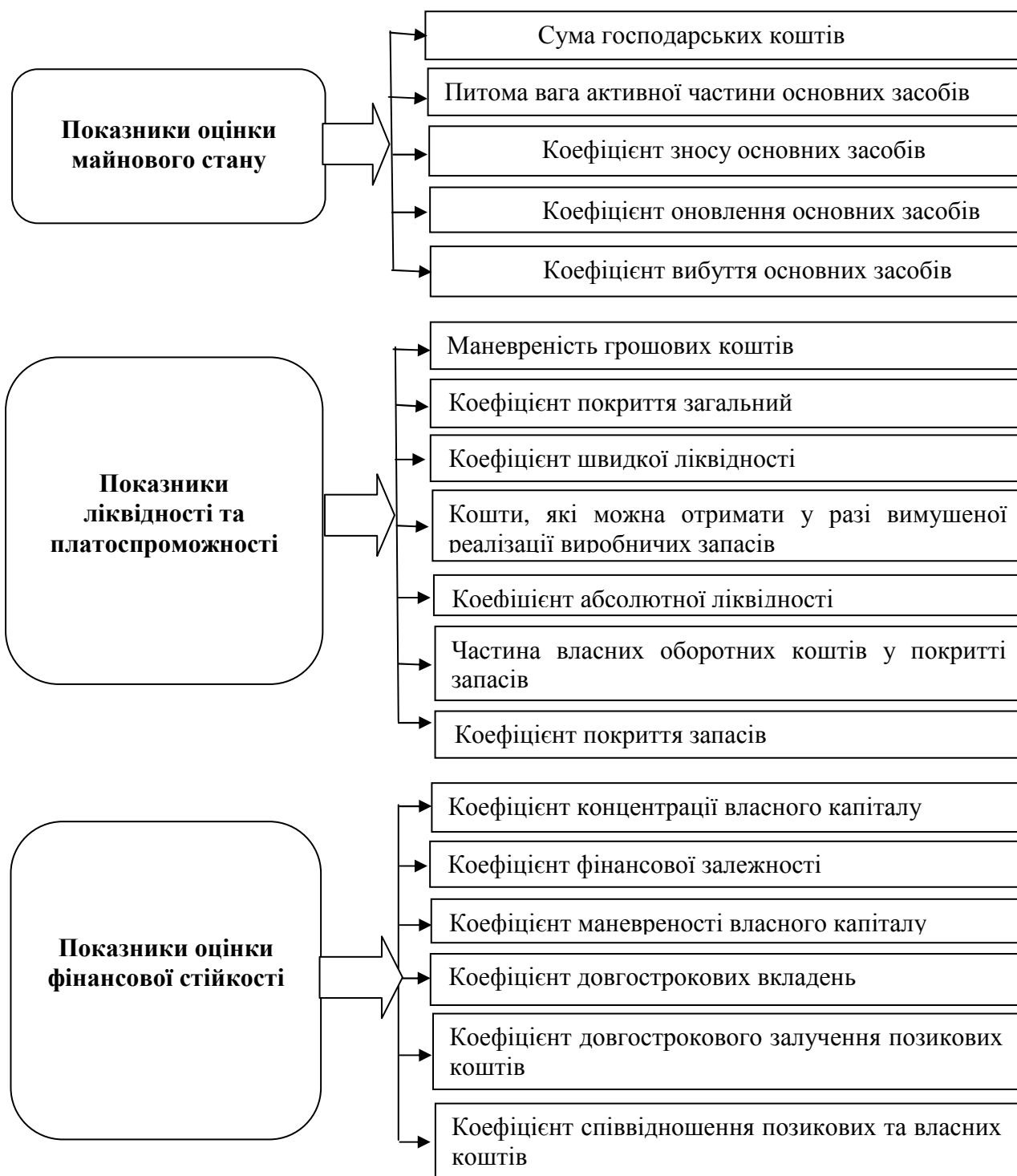

Рисунок 10.7 - Показники оцінки майнового стану, ліквідності та платоспроможності, оцінки фінансової стійкості

Контрольні питання:

1. Що таке фінансовий стан підприємства?
2. Що таке фінансова звітність?
3. Перелічіть концепції фінансового менеджменту.
4. Яка головна мета аналізу фінансових звітів та які задачі необхідно вирішувати

при цьому?

5. Яка мета аналізу фінансових звітів?
6. Які методи та прийоми використовують при аналізі фінансових звітів?
7. Що входить до структури аналізу фінансового стану підприємства?
8. Розкажіть про бухгалтерський баланс.
9. Що являє собою звіт про фінансові результати?
10. Що являє собою звіт про рух грошових коштів?
11. Що являє собою звіт про власний капітал?
12. Що таке фінансовий стан?
13. В чому сутність управління рентабельністю підприємства?

Тема 11. ВНУТРІШНЬОФІРМОВЕ ФІНАНСОВЕ ПЛАНУВАННЯ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ

План вивчення теми

- 11.1. Системи і методи фінансового планування та прогнозування.
- 11.2. Системи і методи фінансового контролю.
- 11.3. Фінансовий моніторинг.

11.1. Системи і методи фінансового планування

Бюджет - оперативний фінансовий план короткострокового періоду, що розробляється звичайно в рамках одного року, відображає витрати і надходження фінансових коштів в процесі здійснення конкретних видів господарської діяльності. **Завдання розробки бюджетів:**

Визначення обсягу і складу витрат, пов'язаних з діяльністю окремих структурних одиниць і підрозділів підприємства

Забезпечення покриття цих витрат фінансовими ресурсами з різних джерел

Рисунок 11.1 - Бюджет-оперативний фінансовий план та його завдання

Фінансове прогнозування – це дослідження та розробка ймовірних шляхів розвитку фінансів підприємства, альтернатив реалізації фінансових стратегій, які забезпечують стабільне фінансове становище підприємства в майбутньому

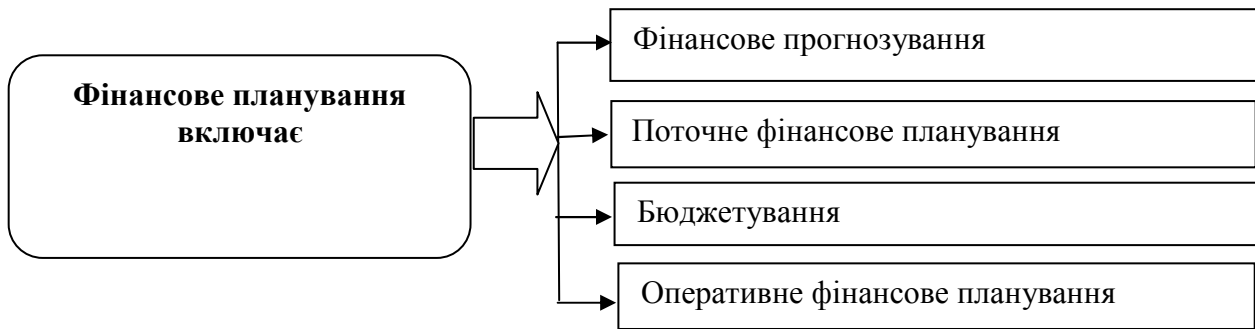

Рисунок 11.2 - Фінансове планування

Рисунок 11.3 - Методи фінансового планування

11.2. Системи і методи фінансового контролю

У складі механізму фінансового менеджменту важлива роль відводиться системам і методам внутрішнього фінансового контролю.

Внутрішнім фінансовим контролем є організований підприємством процес перевірки виконання і забезпечення реалізації всіх управлінських рішень в області фінансової діяльності з метою реалізації фінансової стратегії і запобігання кризовим ситуаціям, що призводять до його банкрутства.

Створення систем внутрішнього контролю є невід'ємною складовою частиною побудови всієї системи управління підприємством з метою забезпечення його ефективності. Системи внутрішнього контролю створюються на підприємстві за лінійним і функціональним принципом або одночасно поєднують в собі обидва ці принципи. В основі цих систем лежить розподіл контрольних обов'язків окремих служб та їх менеджерів. У цих традиційних системах внутрішнього контролю органічною складовою частиною є і система фінансового контролю.

Фінансовий контролінг є контролюючою системою, що забезпечує концентрацію контрольних дій на найбільш пріоритетних напрямках фінансової діяльності підприємства, своєчасним виявленням відхилень фактичних її результатів від передбачених і прийняттям оперативних управлінських рішень, що забезпечують її нормалізацію.

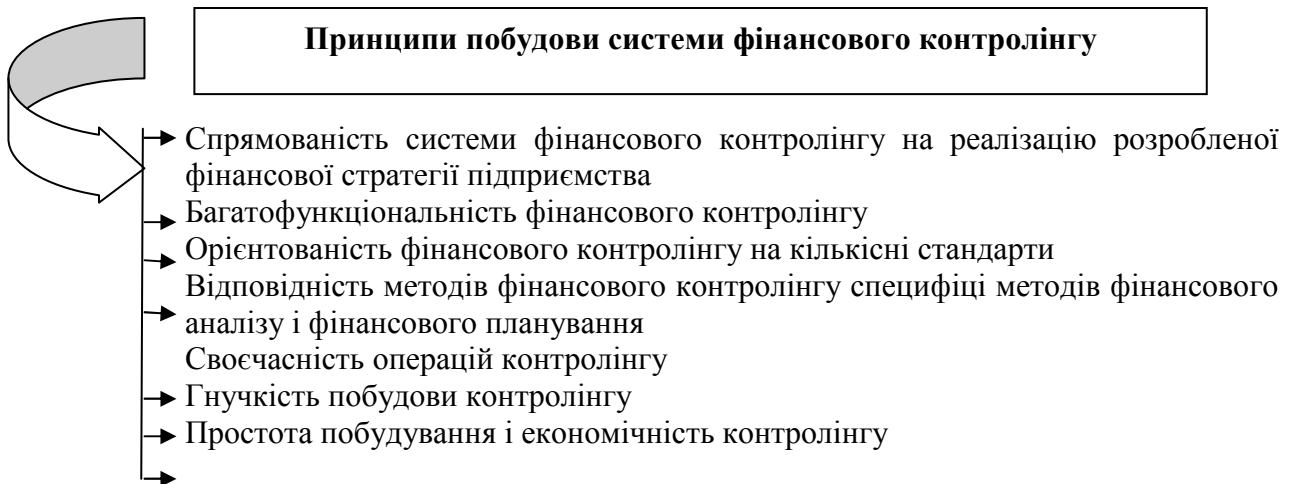

Рисунок 11.4 - Принципи побудови системи фінансового контролінгу

Фінансовий контролінг - контролююча система, що забезпечує концентрацію контрольних дій на найбільш пріоритетних напрямках фінансової діяльності підприємства, своєчасне виявлення відхилень фактичних її результатів від передбачених і прийняття оперативних управлінських рішень. **Функції фінансового контролінгу:**

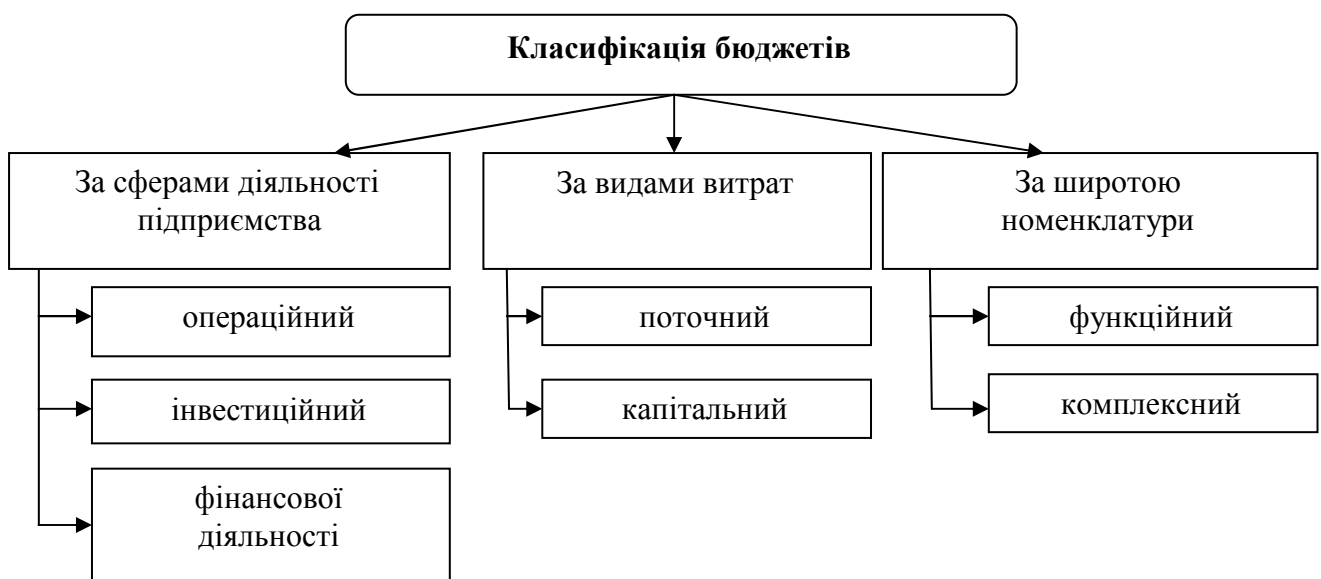
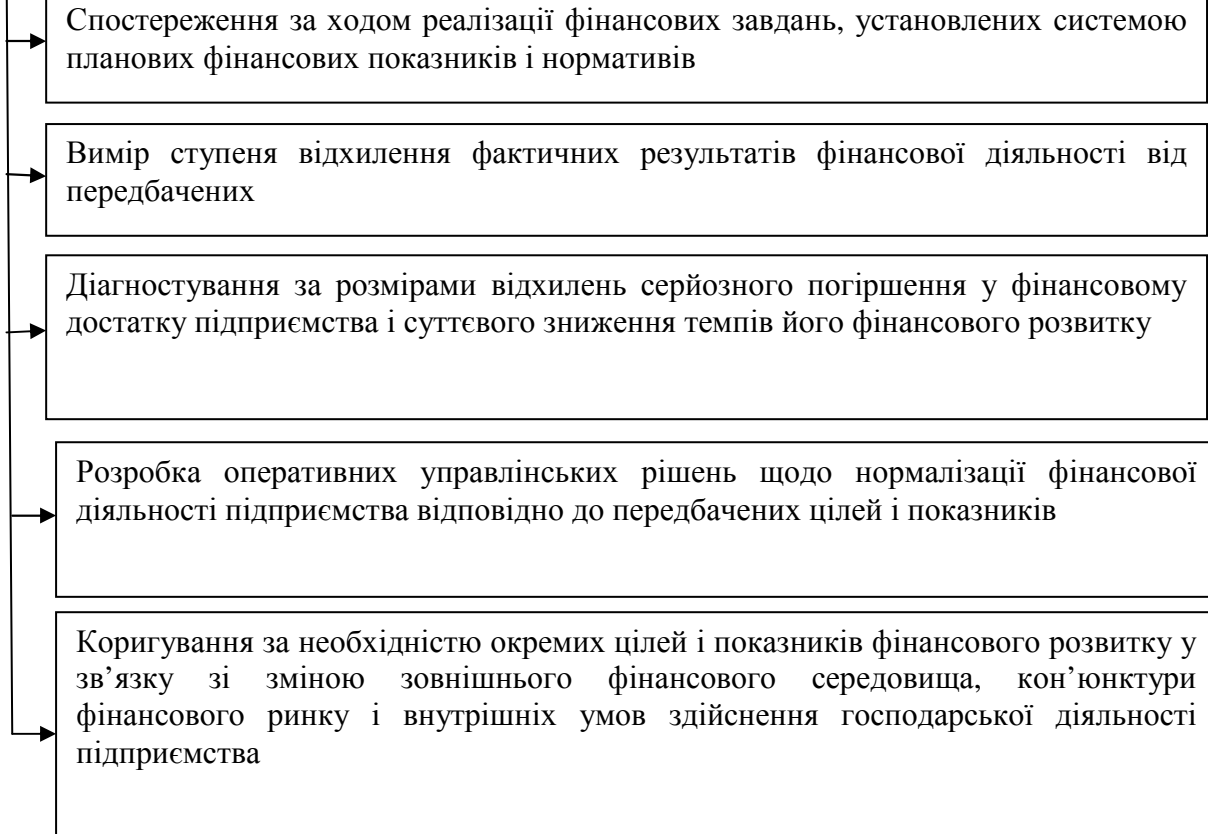

Рисунок 11.5 - Функції фінансового контролінгу та класифікація бюджетів

11.3. Фінансовий моніторинг

Етапи побудови системи моніторингу контрольованих фінансових показників

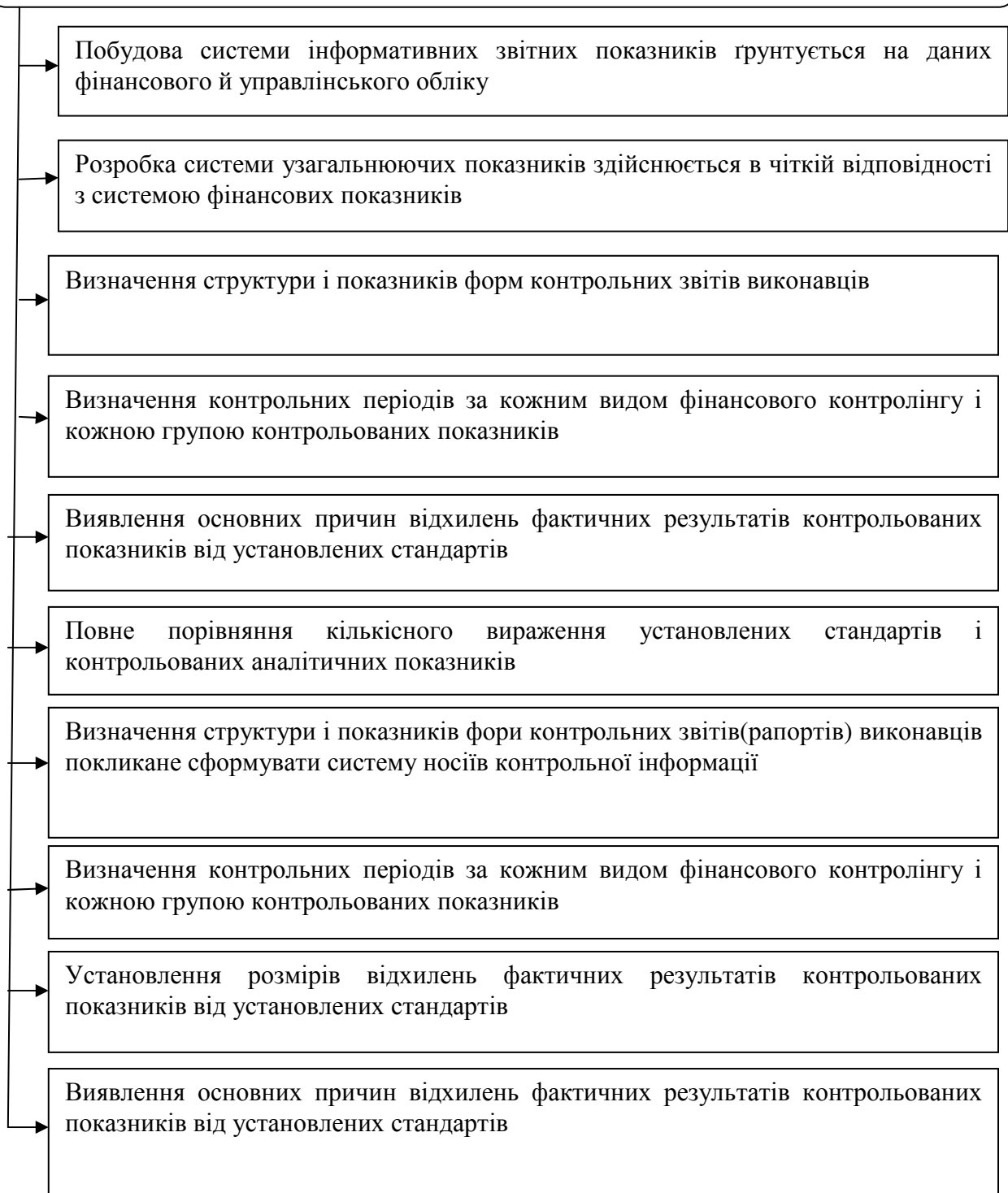

Рисунок 11.6 - Фінансовий моніторинг

Контрольні питання:

1. На використанні яких систем ґрунтується фінансове планування на підприємстві ?
2. Охарактеризуйте види поточних фінансових планів.
3. В чому полягає сутність фінансового контролінгу?
4. В чому полягає сутність фінансового моніторингу?

Тема 12. АНТИКРИЗОВЕ ФІНАНСОВЕ УПРАВЛІННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

План вивчення теми

12.1. Загальні основи антикризового фінансового управління при загрозі банкрутства. Сутність, види і процедури банкрутства.

12.2. Діагностика банкрутства. Система експрес-діагностики банкрутства.

12.3. Система механізмів фінансової стабілізації підприємства при загрозі банкрутства. Внутрішні механізми фінансової стабілізації.

12.4. Форми і види страхування фінансових ризиків.

12.1. Загальні основи антикризового фінансового управління при загрозі банкрутства. Сутність, види і процедури банкрутства

Банкрутство характеризує реалізацію катастрофічних ризиків підприємства в процесі його фінансової діяльності, внаслідок якої воно нездатне задовольнити в установлені терміни, пред'явлені з боку кредиторів вимоги, і виконати зобов'язання перед бюджетом.

Причини банкрутства:

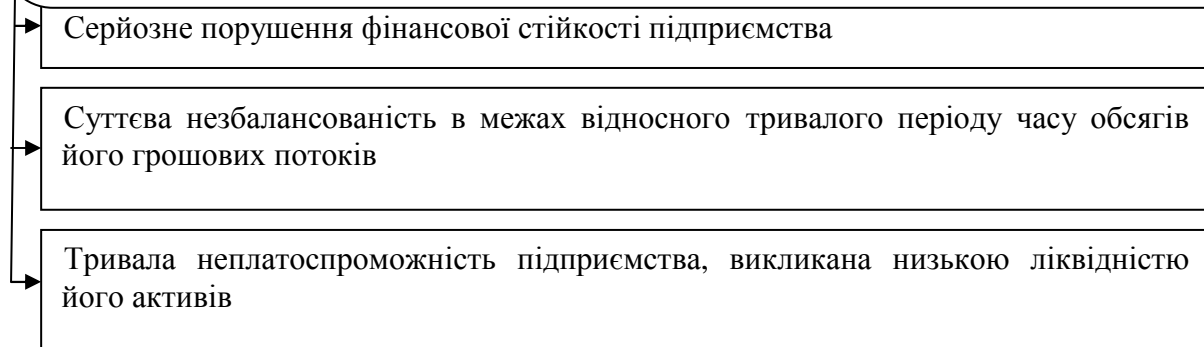

Рисунок 12.1 - Причини банкрутства

Рисунок 12.2 - Види банкрутства

Рисунок 12.3 - Мета та інструментарій антикризового фінансового управління

12.2. Діагностика банкрутства. Система експрес-діагностики банкрутства

Реалізація політики антикризового управління підприємством

Здійснення постійного моніторингу фінансового стану підприємства з метою раннього виявлення ознак його кризового стану

Визначення масштабів кризового стану підприємства

Дослідження основних факторів, який передбачає кризовий розвиток підприємства

Формування системи цілей виходу підприємства з кризового стану

Вибір ефективних форм санації підприємства

Діагностика банкрутства - система цільового фінансового аналізу, спрямована на виявлення параметрів кризового розвитку підприємства, що генерують загрозу його банкрутства в майбутньому періоді

Система експрес-діагностики банкрутства

характеризує систему регулярної оцінки кризових параметрів фінансового розвитку підприємства, здійснюваної на базі його фінансового обліку за стандартними алгоритмами

Система фундаментальної діагностики банкрутства

характеризує систему оцінки параметрів кризового фінансового розвитку підприємства, яка здійснюється на основі методів факторного аналізу і прогнозування

Рисунок 12.4 - Політика антикризового управління підприємством

12.3. Система механізмів фінансової стабілізації підприємства при загрозі банкрутства. Внутрішні механізми фінансової стабілізації

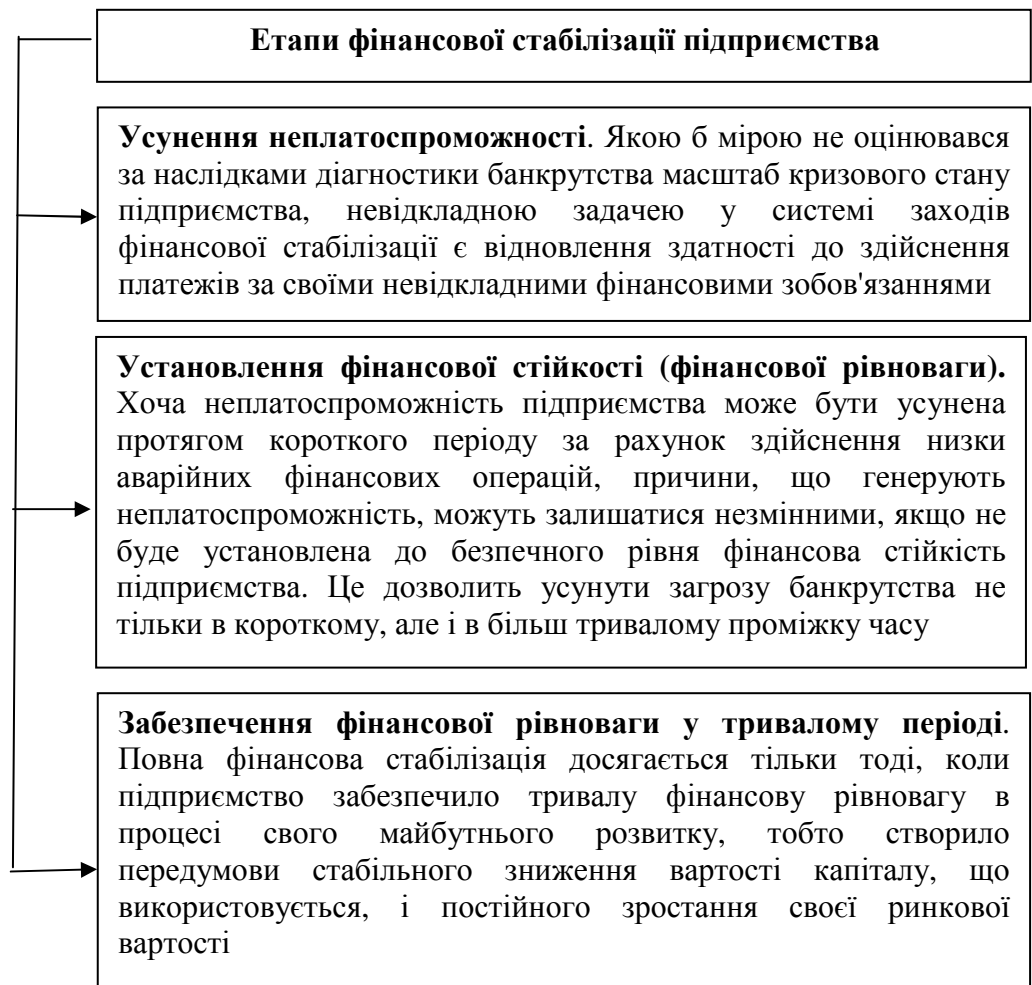

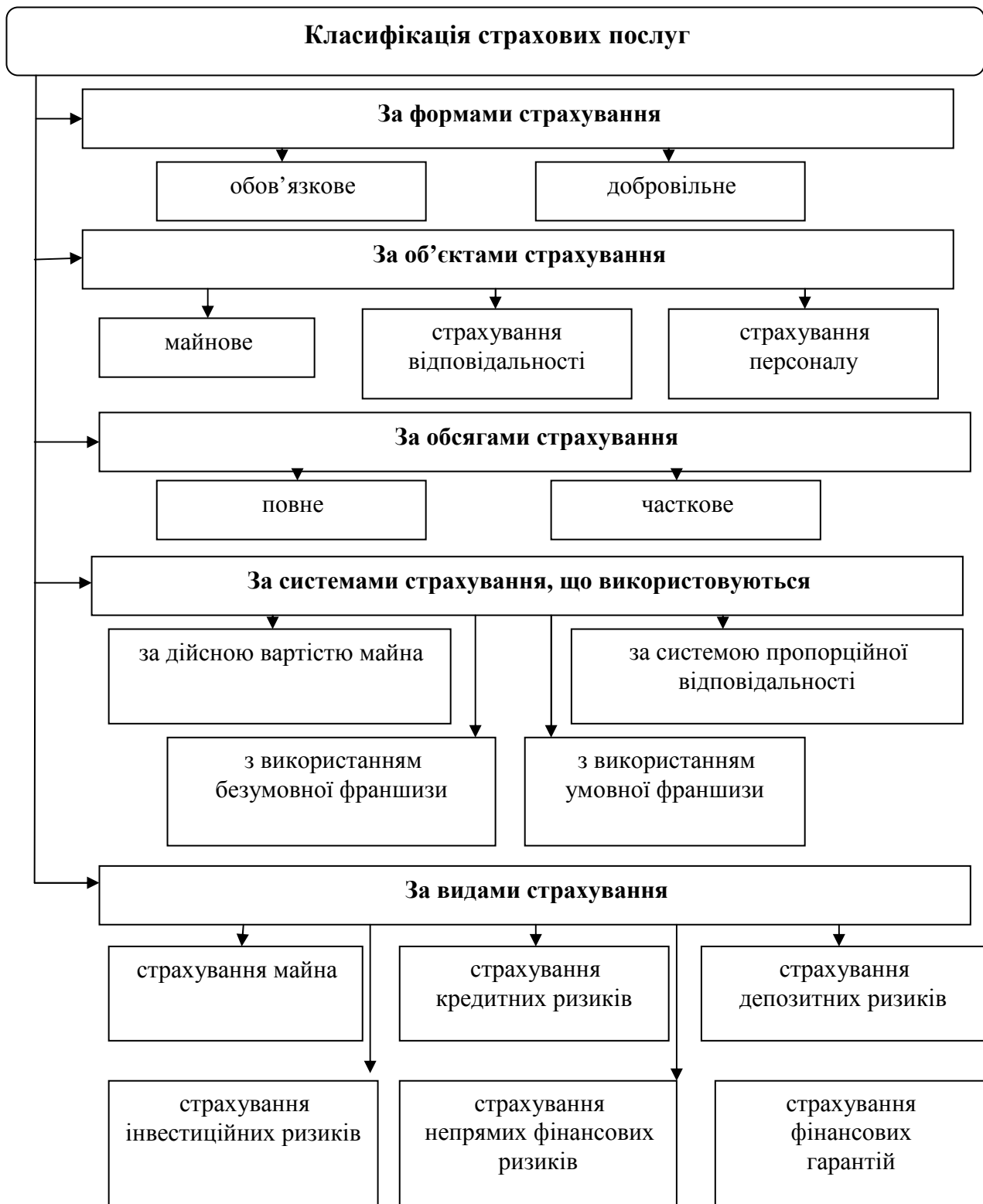
Рисунок 12.5 - Етапи фінансової стабілізації підприємства

12.4. Форми і види страхування фінансових ризиків

Страхування фінансових ризиків являє собою захист майнових інтересів підприємства при настанні страхової події (страхового випадку) спеціальними страховими компаніями (страховиками) за рахунок грошових фондів, формованих ними шляхом отримання від страхувальників страхових премій (страхових внесків).

В процесі страхування підприємству забезпечується страховий захист за усіх основних видів його фінансових ризиків як систематичних, так і несистематичних. При цьому обсяг відшкодування негативних наслідків фінансових ризиків страховиками не має чіткого визначення - він визначається реальною вартістю об'єкта у страхуванні (розміром страхової її оцінки) страхової суми і розміром сплаченої страхової премії.

Удаючись до послуг страховиків, підприємство повинне в першу чергу визначити об'єкт страхування - це ті види фінансових ризиків, по яким воно має намір забезпечити зовнішній страховий захист.

Контрольні питання:

1. Назвіть причини, що призводять до банкрутства.
2. Охарактеризуйте види банкрутства підприємства.
3. Назвіть причини, на яких базується система антикризового фінансового управління.
4. В чому полягає суть діагностики банкрутства. За якими етапами вона здійснюється?
5. Розкажіть про форми і види страхування фінансових ризиків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ТА РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України: прийнята на V сесії Верховної Ради України 22.06.1996 р. / Відомості Верховної Ради України. – Офіц. вид. – К.: Парламентське вид-во, 1996. – 51 с.

2. Господарський кодекс України за №436-IV: прийнятий Верховною Радою України 16.01.2003 р. / Відомості Верховної Ради України. – Офіц. вид. – К.: Парламентське вид-во, 2003, № 18, № 19-20, № 21-22, ст. 144.

3. Закон України «Про внесення змін в Закон України «Про лізинг»» № 1381-IV від 11.12.2003 р.: [Електронний ресурс]. – Верховна Рада України. – Офіц. веб-сайт. – Режим доступу: [http:// portal.rada.gov.ua](http://portal.rada.gov.ua).

4. Закон України «Про закупівлю товарів, робіт, послуг за державні засоби» із змінами та доповненнями № 1490-111 від 22.02.2000 р. : [Електронний ресурс]. – Верховна Рада України. – Офіц. веб-сайт. – Режим доступу: <http:// portal.rada.gov.ua>.

5. Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», із змінами та доповненнями № 996-XIV від 16.07.1999 р. : [Електронний ресурс]. – Верховна Рада України. – Офіц. веб-сайт. – Режим доступу: <http:// portal.rada.gov.ua>.

6. Закон України «Про державну податкову службу в Україні» в редакції Закону України № 3813-XI від 24.12.1993 р., із змінами та доповненнями № 509-XI від 04.12.1990 р. : [Електронний ресурс]. – Верховна Рада України. – Офіц. веб-сайт. – Режим доступу: <http:// portal.rada.gov.ua>.

7. Закон України «Про податок на додану вартість», із змінами та доповненнями № 168/97-ВР від 03.04.1997 р. : [Електронний ресурс]. – Верховна Рада України. – Офіц. веб-сайт. – Режим доступу: <http:// portal.rada.gov.ua>.

8. Закон України «Про оподаткування прибутку підприємств» в редакції Закону України № 283/97-ВР від 22.05.1997 р. «Про оподаткування прибутку підприємств», із змінами та доповненнями № 334/94-ВР від 28.12.1994 р. : [Електронний ресурс]. – Верховна Рада України. – Офіц. веб-сайт. – Режим доступу: <http:// portal.rada.gov.ua>.

9. Закон України «Про систему оподаткування» в редакції Закону України № 77/97-ВР від 18.02.1997 р., із змінами та доповненнями № 1251-XI від 25.06.1991 р. : [Електронний ресурс]. – Верховна Рада України. – Офіц. веб-сайт. – Режим доступу: <http:// portal.rada.gov.ua>.

10. Закон України «Про оплату праці», із змінами та доповненнями № 108/95-ВР від 24.03.1995 р. : [Електронний ресурс]. – Верховна Рада України. – Офіц. веб-сайт. – Режим доступу: <http:// portal.rada.gov.ua>.

11. Закон України «Про внесення змін в Закон України «Про оподаткування прибутку підприємств»», змінами та доповненнями № 349-1-У

від 24.12.2002 р. : [Електронний ресурс]/ – Верховна Рада України. – Офіц. веб-сайт. – Режим доступу: [http:// portal.rada.gov.ua](http://portal.rada.gov.ua).

12. Закон України «Про ціни і ціноутворення», із змінами та доповненнями № 507-XI від 03.12.1990 р. : [Електронний ресурс]. – Верховна Рада України. – Офіц. веб-сайт. – Режим доступу: <http:// portal.rada.gov.ua>.

13. Закон України «Про національний банк України» № 679-XIV від 20.05.1999 р. : [Електронний ресурс]. – Верховна Рада України. – Офіц. веб-сайт. – Режим доступу: <http:// portal.rada.gov.ua>.

14. Закон України «Про банки і банківську діяльність» № 2121-III від 07.12.2000 р. : [Електронний ресурс]. – Верховна Рада України. – Офіц. веб-сайт. – Режим доступу: <http:// portal.rada.gov.ua>.

15. Закон України «Про інвестиційну діяльність» № 1560-XII від 18.09.1991 р. : [Електронний ресурс]. – Верховна Рада України. – Офіц. веб-сайт. – Режим доступу: <http:// portal.rada.gov.ua>.

16. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про інвестиційну діяльність»» № 4218-VI від 22.12.2011 р. : [Електронний ресурс]. – Верховна Рада України. – Офіц. веб-сайт. – Режим доступу: <http:// portal.rada.gov.ua>.

17. Закон України «Про лізинг» № 1381-IV від 11.12.2003 р. : [Електронний ресурс]. – Верховна Рада України. – Офіц. веб-сайт. – Режим доступу: <http:// portal.rada.gov.ua>.

18. Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» (нова редакція) № 4212-VI від 22.12.2011 р. : [Електронний ресурс]. – Верховна Рада України. – Офіц. веб-сайт. – Режим доступу: <http:// portal.rada.gov.ua>.

19. Закон України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні» №448/96-ВР від 30.10.1996 р. // Інформаційний бюлетень. Асоціація українських банків. – 1996. – №12.

20. Указ президента України «Про інвестиційні фонди та інвестиційні компанії» № 55/94 від 19.02.1994 р. // Урядовий кур'єр. – 1994. – №31-32.

21. Алехин Б.И. Рынок ценных бумаг. Введение в фондовые операции. / Алехин Б.И. – М.: Финансы и статистика, 1995 – 254 с.

22. Балабанов И.Т. Основы финансового менеджмента. Как управлять капиталом. / И.Т. Балабанов – М.: Финансы и статистика, 1995. – 382 с.

23. Банкротство. Стратегия й тактика выживания. – Ч. 1: Как избежать банкротства. – М.: СП МЛИ, 1993. – 240 с.

24. Бланк И.А. Управление оборотным капиталом. / И.А. Бланк – К.: Ника-Центр; Эльга, 2002. – 128 с.

25. Бланк И.А. Управление формированием капитала. / И.А. Бланк – К.: Ника-Центр; Эльга, 2000. – 512 с.

26. Бланк И.А. Финансовый менеджмент. / И.А. Бланк – К.: Ника-Центр; Эльга, 1999. – 528 с.

27. Бланк И.А. Управление прибылью. / И.А. Бланк – К.: Ника-Центр, 1998. – 544 с.

28. Брігхем Є.Ф. Основи фінансового менеджменту. / Є.Ф. Брігхем [пер. з

англ.]. – К.: Молодь, 1997. – 1000 с.

29. Быкова Е.В. Финансовое искусство коммерции. / Е.В. Быкова, Е.С. Стоянова. – М.: Перспектива, 1995. – 154 с.

30. Ващенко Т.П. Математика финансового менеджмента. / Т.П. Ващенко – М.: Перспектива, 1996. – 80 с.

31. Едророва В.Й. Учет й анализ финансовых активов. / В.Й. Едророва, Е.А. Мизиковский. – М.: Финансы и статистика, 1995. – 254 с.

32. Загородній А.Г. Фінансово-економічний словник. / А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк. – К.: Знання, 2007. – 1072 с.

33. Ковалев В.В. Финансовый анализ. Управление капиталом. Выбор инвестиций. Анализ отчетности. / В.В. Ковалев. – М.: Финансы и статистика, 1995. – 432 с.

34. Лямина В.А. Финансовый менеджмент (управление финансами фирмы). / В.А. Лямина, П.В. Воробьев. – СПб.: Юность, Петрополь, 1994. – 108 с.

35. Нікбахт Е. Фінанси: [пер. з англ.]. / Е. Нікбахт, А. Гроппелі. – К.: Вік; Глобус, 1992. – 383 с.

36. Основы финансового менеджмента: учебник / под ред. А.И. Ступицкого. – К., 1996.

37. Фінансовий менеджмент: підручник / [кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А.М. Поддєрьогін.] – К.КНЕУ, 2008. – 536 с.

38. Фінанси підприємства зв'язку: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / [А.Д. Петрашевська, С.С. Новицька, В.М. Орлов, С.М. Колонтай, Л.Л. Сотниченко] ; за ред. д.е.н., проф. В.М. Орлова. – О. – Фенікс, 2009. – 116 с.

39. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. [для студентів вищих навчальних закладів] / [Квач Я.П., Орлов В.М., Орлова О.В., Толкачева Г.В.]; за ред. д.е.н., проф. О.С. Редькіна. – Одеса: 2010. – 216 с.

40. Фінанси підприємств : підручник / керівник авт. кол. і наук. ред. проф. А.М. Поддєрьогін. – [3-тє вид., перероб. та доп.] – К.: КНЕУ, 2000. – 460 с.

41. Финансовый менеджмент / под ред. акад. Г.Б. Поляка. – М.: Финансы, 1997. – 518 с.

42. Финансовый менеджмент: практ. пособие / под рук. Е. Стояновой. – М.: Перспектива, 1998. – 655 с.

43. Финансовое управление компанией / под ред. Е.В. Кузнецовой. – М.: Фонд "Правовая культура", 1995. – 383 с.

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Бочаров В.В. Методы финансирования инвестиционной деятельности предприятий. / Бочаров В.В. – М.: Финансы и статистика, 1988. – 160 с.

2. Бреили А. Принципы корпоративных финансов. / А. Бреили, С. Майерс. – М.: Олимп-Бизнес. - [2-е рос. вид. (пер. з 7-го междунар. вид.)] – М.: Олимп-Бизнес, 2008. – 1008 с.

3. Ван Хори Дж. К. Основы управления финансами / Ван Хори Дж. К. [пер.

с англ.]. – М.: Финансы и статистика, 1997. – 800 с.

4. Економіка підприємств: [підручник], за заг. та наук. ред. Г.О. Швиданенко. – [4-те вид., перероб. і доп.]. – К.: КНЕУ, 2009. – 816 [8] с.

5. Ирвин Д. Финансовый контроль / Д. Ирвин. - [пер. с англ.] – М.: Финансы и статистика, 1997. – 251 с.

6. Євтух О.Т. Фінансовий менеджмент для магістрів і не тільки. / О.Т. Євтух, О.О. Євтух. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 408 с.+ CD.

7. Загородній А.Г. Фінансово-економічний словник / А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк . – К.: Знання, 2007. – 1072 с.

8. Кірейцев Г.Г. Фінансовий менеджмент: навч. посібник / за ред. проф. Г.Г. Кірейцева. – К.: ЦУЛ, 2002. – 496 с.

9. Князь С.В. Фінансовий менеджмент: навч. посібник. / С.В. Князь, Н.Г. Георгіаді, О.В. Князь. – Львів: вид-во Національного університету «Львівського політехна», 2006. – 184 с.

10. Коваленко Л.О., Фінансовий менеджмент: навч. посіб. / Л.О. Коваленко, Л.М. Ремньова. – [3-тє вид., вип. і доп.] – К.: Знання, 2008. – 483 с.

11. Онисько С.М. Податкова система: підручник / С.М. Онисько, І.М. Тофан, О.В. Грицина. [за загальною редакцією С.М. Онисько]. – Львів: «Магнолія Плюс», 2004. – 312 с.

12. Основы предпринимательской деятельности: финансовый менеджмент: учебн. пособие / [под ред. В.М. Власовой.] – М.: Финансы и статистика, 1999. – 128 с.

13. Пересада А.А. Інвестиційний процес в Україні. / А.А. Пересада. – К.: Лібра, 1998. – 392 с.

14. Практикум по финансовому менеджменту / [под ред. Е.С. Стояновой.] – Перспектива, 1998. – 140 с.

15. Партин Г.О. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. / Г.О. Партин, Н.Є. Селюченко. – Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2010. – 332 с.

16. Рындин А.Г. Организация финансового менеджмента на предприятии. / А.Г. Рындин, Г.А. Шамаев. – М.: Русская деловая литература, 1997. – 352 с.

17. Савчук В.П. Финансовый менеджмента предприятия: прикладные вопросы с анализом деловых ситуаций. / В.П. Савчук. – К.: Изд. дом "Максимум", 2001. – 600 с.

18. Стоянова Е.С. Управление оборотным капиталом. / Е.С. Стоянова, Е.В. Быков, И.А. Бланк. – М.: Перспектива, 1998. – 88 с.

19. Суровцев М.Е. Фінансовий менеджмент. Практикум / М.Е. Суровцев, Л.В. Воронова. – М.: Эксмо, 2009. – 144 с.

20. Терехин В.И. Финансовое управление фирмой. / В.И. Терехин. – М.: Экономика, 1998. – 350 с.

21. Ткачук М.И. Финансовый менеджер: справочное пособие. / М.И. Ткачук. – Мн.: ООО «Мисанта», 1995. – 108 с.

22. Тренев Н.Н. Управление финансами. / Н.Н. Тренев. – М.: Финансы и статистика, 1999. – 496 с.

23. Уткин Э.А. Финансовое управление. / Э.А. Уткин. – М.: Ассоциация

авторов и издателей «Тандем»; Издательство ЭКМОС, 1997. – 208 с.

24. Фінансовий менеджмент: навч. посібник для дистанційного навчання / О.С. Редькін, О.В. Орлова, Г.В. Толкачова та ін.; [за наук. ред. В.М. Орлова.] – Одеса, 2007. – 62 с.

25. Финансовый менеджмент. – М.: Перспектива, 1993. – 268 с.

26. Финансовый менеджмент: учебник для ВУЗов / Н.Ф. Самсонов, Н.П. Баранникова, А.А. Володин и др., [под ред. проф. Н.Ф. Самсонова.] – М.: Финансы, ЮНИТИ, 2000. – 495 с.

27. Фінанси підприємств: навч. посібник для студентів економічної спеціальності / Я.П. Квач, Л.К. Сергієнко, А.Д. Петрашевська та ін., [за ред. д.е.н., проф. О.С. Редькіна.]. – УДУФ та МТ, ОУФ. – Ізмаїл: СМІЛ, 2008. – 255 с.

28. Фінанси: навч.-метод. посібник для самостійного вивчення дисципліни. – [3-тє вид. без змін] / О.Р. Романенко, С.Я. Огородник, М.С. Зязгон, А.А. Славков. – К.: КНБУ, 2008. – 392 с.

29. Фишер Р. Путь к согласию. / Р. Фишер, У. Юри. – М.: Наука, 1992. – 158 с.

30. Фольмут Х. Контроллинг от А до Я / Х. Фольмут. [пер. с нем.] / [под ред. М.Л. Лукашевича, Е.Н. Тихоренковой.] – М.: Финансы и статистика, 1998. – 287 с.

31. Шарп У. Инвестиции / У. Шарп, Г. Александер, Дж. Бейли. [пер. с англ.] – М.: ИНФРА-М, 1997. – 1025 с.

32. Шеремет А.Д. Методика финансового анализа. / А.Д. Шеремет, Р.С. Сайфулин. – М.: ИНФРА-М, 1996. – 176 с.

33. Шеремет А.Д. Финансы предприятий. / А.Д. Шеремет, Р.С. Сайфулин. – М.: ИНФРА-М, 1999. – 334 с.

34. Шило В.П. Фінанси підприємств (за модульною системою навчання): теоретично-практичний посібник. / В.П. Шило, С.Б. Ільїна, С.С. Доровська, В.В. Барабанова. – К.: ВД «Професіонал», 2006. – 288 с.

35. Шим Джей К., Сигел Джоэл Г. Финансовый менеджмент / [пер. с англ. – изд-е 2-е, стереотипное.] / Шим Джей К., Сигел Джоэл Г. – М.: Информационно-издательский дом «Филинь», 1997. – 400 с.

36. Экономика предприятия: учебник для вузов. – [2-е изд., перераб. и доп.] / [под ред. А.Е. Карлика и М.Л. Шухгалтер.] – СПб.: Питер, 2009. – 464 с.

37. Душенко К.В. Большая книга афоризмов / Константин Душенко. – [11-е изд., испр.] – М.: Кспо, 2009. – 1056 с.

Навчальне видання

*Квач Ярослав Петрович
Орлов Василь Миколайович
Орлова Ольга Василівна
Толкачова Галина Вікторівна*

Фінансовий менеджмент у схемах та таблицях

навчальний посібник

Здано в набір **10.02.2010** Підписано до друку **4.06.2010**

Формат 60x90/8 Зам. № 4216

Тираж 100 прим. Обсяг **13,5** друк. арк.

Віддруковано на видавничому устаткуванні фірми RISO
у друкарні редакційно-видавничого центру ОНАЗ ім. О.С. Попова
м. Одеса, вул. Старопортофранківська, 61

Тел. 705-04-94

ОНАЗ, 2012